

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ YER TEMELLİ
EĞİTİME İLİŞKİN KAZANIMLARIN DERS KİTAPLARINA YANSIMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESRA EKERBİÇER

DANIŞMAN
PROF. DR. HÜSEYİN ÇALIŞKAN

OCAK 2025

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ YER TEMELLİ
EĞİTİME İLİŞKİN KAZANIMLARIN DERS KİTAPLARINA YANSIMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESRA EKERBİÇER

DANIŞMAN
PROF. DR. HÜSEYİN ÇALIŞKAN

OCAK 2025

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak

sunmadığımı beyan ederim.

Esra EKERBİÇER

ÖN SÖZ

Çağımızın dijitalleşen dünyasında, öğrenciler internete bağlanarak bilgi akışlarına erişebilir ve çeşitli kültürleri keşfedebilirler. Ancak, toplumlar soyut ve küresel olarak daha bağlantılı hale geldikçe, yerel olarak öğrenilecek dersleri gözden kaçırma riskiyle de karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu nedenle yakından uzağa ilkesinin de bir gereği olarak bireylerin öncelikle içinde yaşadığı çevreyi iyi tanımasının, öğrenilenlerin öncelikle bireyin çevresi ve günlük yaşamı ile bağlantılı olmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bireyler ancak bu sayede içinde bulundukları dünyayı daha iyi tanıma ve anlama imkânı bulabilecektir. Bu bağlamda da öğrencilerin yaşadıkları yeri doğal, kültürel, tarihi ve sosyal boyutlarıyla öğrenmeleri, çevrelerine ilişkin farkındalık kazanmaları ve bu bilgiyi yaşamlarına uyarlayabilmeleri büyük bir önem taşımaktadır. Yer temelli eğitim yaklaşımı da bu amaca hizmet edebilecek eğitim yaklaşımlarından biridir. Bu araştırma da “küresel çağda yerelin önem kazanması” düşüncesinden hareketle ortaya çıkan ve yerelliğin önemini ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmadır. Bu kapsamda araştırmada sosyal bilgiler öğretim programlarının ve ders kitaplarının yer temelli eğitim yaklaşımı özelinde yerelliği ne oranda içerdiği araştırılmış, sosyal bilgiler dersinde yer temelli eğitimin önemi vurgulanmış ve teşvik edici bir araştırma olması amacı güdülerek alana katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgisini, tecrübelerini ve desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman ilgili, sabırlı ve yol gösterici davranan, akademik anlamda gelişmemi sağlayan ve öğretmeyi kendine hayat amacı edinmiş çok kıymetli danışmanım Sayın Prof. Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN’a,

Yüksek lisans sürecim boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen hocam Dr. Mehmet UYMAZ’a,

222K234 numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında gerçekleştirilen bu araştırmada başta proje yürütücüsü Prof. Dr. Şenol BEŞOLUK olmak üzere tüm proje ekibine,

Hayatım boyunca maddi ve manevi her zaman yanımda olan, bu yola başlamam konusunda beni cesaretlendiren ve desteğini her zaman hissettiğim babam Ahmet EKERBİÇER’e, bana her zaman inanan, anlayışla yaklaşan, her koşulda yanımda olan ve maddi ve manevi anlamda desteklerini her zaman hissettiğim annem Şengül EKERBİÇER’e, kız kardeşim Sıla EKERBİÇER’e, erkek kardeşim Emin EKERBİÇER’e ve bana olan inancı ve desteğiyle yanımda olan kıymetli arkadaşım İbrahim ER’e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 222K234 numaralı proje ile desteklenmiştir. Projeye vermiş olduğu destekten ötürü TÜBİTAK’a teşekkürlerimizi sunarız.



ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ YER TEMELLİ EĞİTİME İLİŞKİN KAZANIMLARIN DERS KİTAPLARINA YANSIMASI

Esra EKERBİÇER, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN

Sakarya Üniversitesi, 2025.

Bu araştırma 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan kazanımların ve 2018 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarının yer temelli eğitim (YTE) yaklaşımı bağlamında incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemine dayanan betimsel analiz çalışmasıdır. Araştırmanın veri kaynağını Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programları ve devlet ve özel yayınevlerinin hazırlamış olduğu sekiz adet sosyal bilgiler ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi, verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 2018 sosyal bilgiler öğretim programında toplam 131 kazanımdan 57 kazanım, 2024 sosyal bilgiler öğretim programında toplam 71 öğrenme çıktısından 23 öğrenme çıktısı YTE ile ilişkili bulunmuştur. Bu kazanımların karşılık geldiği konularda yer alan etkinlikler her bir öğrenme alanı ayrı olacak şekilde tablo halinde sunulmuştur. YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinlikler bir sosyal bilgiler uzmanı, iki ölçme değerlendirme uzmanı ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Ders Kitabı Etkinlik İnceleme Formu”na göre değerlendirilmiştir. Belirlenen kazanımlar çerçevesinde devlet yayını ders kitabında yer alan etkinliklerin YTE ile daha çok ilişkili olduğu özel yayın ders kitabındaki etkinliklerin YTE ile daha az ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen kazanımlar ve etkinlikler Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre değerlendirilmiştir. Bu sayede etkinliklerin de nitelik yönünden değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilenler doğrultusunda 2018 ve 2024 öğretim programındaki kazanımların YTE'nin alt boyutlarına göre değerlendirilmesinde her iki öğretim programında da en fazla kültürel çalışmalar, sonrasında doğa çalışmaları ve en az ise problem çözme süreçleri alt boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilenler doğrultusunda 2018 ve 2024 öğretim programındaki kazanımların yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre değerlendirilmesinde ise 2018 öğretim programında en fazla anlama, sonrasında çözümleme ve uygulama; en az ise hatırlama, yaratma ve değerlendirme

basamağı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. 2024 öğretim programı incelendiğinde en fazla anlama ve yaratma, en az ise çözümleme, uygulama ve değerlendirme basamakları ile ilişkilendirilen kazanımlara rastlanırken hatırlama basamağını içeren bir kazanım olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre her iki öğretim programında da en fazla anlama basamağı ile ilişkili kazanımlar olduğu dikkat çekmektedir. Bu araştırmanın sonuçları bağlamında ders kitaplarında YTE yaklaşımına yönelik daha kapsayıcı, öğrenciyi okul dışı öğrenme ortamlarına daha çok yönlendiren etkinliklere daha fazla yer verilmesi, YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımlar doğrultusunda etkinlik örneklerinin geliştirildiğini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler, Öğretim programı, Yer temelli eğitim, Yenilenmiş Bloom taksonomisi.

ABSTRACT

THE REFLECTION OF THE ACHIEVEMENTS RELATED TO PLACE-BASED EDUCATION IN THE SOCIAL STUDIES CURRICULUM ON TEXTBOOKS

Esra EKERBİÇER, Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN

Sakarya University, 2025.

This research aims to examine the learning outcomes in the 2018 and 2024 social studies curricula and the textbooks prepared according to the 2018 curriculum in the context of place-based education (PBE) approach. The research is a descriptive analysis study based on qualitative research method. The data source of the research consists of the 2018 and 2024 social studies curricula prepared by the Ministry of National Education and eight social studies textbooks prepared by state and private publishers. Document analysis was used as the data collection method and descriptive analysis method was used to analyse the data. As a result of the research, 57 learning outcomes out of a total of 131 learning outcomes in the 2018 social studies curriculum and 23 learning outcomes out of a total of 71 learning outcomes in the 2024 social studies curriculum were found to be related to PBE. The activities in the subjects corresponding to these learning outcomes are presented in a table separately for each learning area. The activities found to be related to PBE were evaluated according to the 'Textbook Activity Review Form' developed by a social studies expert, two measurement and evaluation experts and the researcher. It was concluded that the activities in the state-published textbook were more related to PBE and the activities in the privately published textbook were less related to PBE. In the research, the learning outcomes and activities determined to be related to PBE were evaluated according to the cognitive process dimensions of Bloom's Revised Taxonomy. In this way, the activities were also evaluated in terms of quality. In line with the results obtained from the research, in the evaluation of the learning outcomes in the 2018 and 2024 curriculum according to the sub-dimensions of PBE, it was determined that both curriculums included the sub-dimension of cultural studies at the highest level, followed by nature studies and problem solving processes at the lowest level. According to the results obtained from the research, in the evaluation of the learning outcomes in the 2018 and 2024 curriculums according to the cognitive process dimensions of the revised Bloom's taxonomy, it was concluded that the 2018 curriculum was mostly related to understanding, then analysing and applying, and the least to remembering, creating

and evaluating. In the 2024 curriculum, it was concluded that there were learning outcomes associated with the steps of understanding and creating at the highest level and with the steps of analysing, applying and evaluating at the lowest level, while there was no learning outcome involving the step of remembering. According to the results of the research, it is noteworthy that in both curriculums, the achievements associated with the understanding step are the most. In the context of the results of this research, it can be suggested to include more activities that are more inclusive towards the PBE approach in the textbooks, to include more activities that direct students to out-of-school learning environments, and to carry out studies to determine the development of activity examples in line with the learning outcomes determined to be related to PBE.

Keywords: Social studies, Curriculum, Place-based education, Revised Bloom's taxonomy.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem	3
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Tanımlar.....	5
BÖLÜM II.....	6
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Sosyal Bilgiler.....	6
2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Amacı ve Önemi	7
2.1.2. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları	8
2.2. Yer Temelli Eğitim	8
2.2.1. Yer Temelli Eğitimin Özellikleri	9
2.2.2. Yer Temelli Eğitimin Amaçları	10
2.2.3. Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları	12
2.2.3.1. Kültürel Çalışmalar	12

2.2.3.2. Doğa Çalışmaları.....	13
2.2.3.3. Problem Çözme Süreçleri	14
2.2.3.4. Girişimcilik Fırsatları	14
2.2.3.5. Toplumsal Çalışmalar.....	15
2.2.4. Yer Temelli Eğitimin Faydaları	16
2.2.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Temelli Eğitim.....	18
2.2.6. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Temelli Eğitim	20
2.3. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi.....	22
2.3.1. Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutu	25
2.3.2. Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutu	26
2.3.3. Sosyal Bilgiler Dersi ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisi	29
2.4. İlgili Araştırmalar.....	31
2.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	31
2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	35
2.4.3. Alan Yazın Taraması Sonucu	40
BÖLÜM III	42
YÖNTEM	42
3.1. Araştırma Modeli	42
3.2. Veri Kaynakları.....	43
3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	43
3.4. Verilerin Analizi	45
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	47
BÖLÜM IV.....	50
BULGULAR.....	50
4.1. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarındaki Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	50

4.1.1. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular	51
4.1.2. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Öğrenme Çıktılarının Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular	56
4.2. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular	59
4.2.1. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular	60
4.2.2. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Öğrenme Çıktılarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular	66
4.3. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitim İle İlişkili Kazanımların Ders Kitaplarına Etkinlik Olarak Yansımaya İlişkin Bulgular	71
BÖLÜM V	120
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	120
5.1. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarındaki Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	120
5.2. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Tartışma ...	126
5.3. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitim İle İlişkili Kazanımların Ders Kitaplarına Etkinlik Olarak Yansımaya İlişkin Sonuç ve Tartışma .	132
5.3.1. 4. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	133
5.3.2. 5. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	137
5.3.3. 6. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	140
5.3.4. 7. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	143

5.4. Öneriler.....	152
5.4.1. Araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler	152
5.4.2. Gelecek araştırmalar için araştırmacılara öneriler	153
5.4.3. Millî Eğitim Bakanlığı'na öneriler	154
5.4.4. Öğretmenlere öneriler.....	155
KAYNAKÇA.....	156
EKLER.....	167
Ek 1. Etik kurul onay belgesi	167
Ek 2. Etik kurul onay belgesi karar.....	168
Ek 3. Ders kitabı etkinlik inceleme formu	169

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreçler, Alt Boyutları ve Özellikleri.....	28
Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımlar	52
Tablo 3. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitimle İlişkili Kazanımların Sınıf Düzeyi ve Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo 4. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Öğrenme Çıktıları	57
Tablo 5. 2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitimle İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sınıf Düzeyi ve Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı	59
Tablo 6. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 4. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	62
Tablo 7. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 5. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	63
Tablo 8. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 6. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	64
Tablo 9. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 7. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	65
Tablo 10. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 4. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	68
Tablo 11. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 5. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	69

Tablo 12. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 6. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	70
Tablo 13. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 7. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu	71
Tablo 14. 4. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)	72
Tablo 15. 4. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)	74
Tablo 16. 4. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık).....	75
Tablo 17. 4. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)	77
Tablo 18. 4. Sınıf Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık).....	80
Tablo 19. 4. Sınıf Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)	81
Tablo 20. 4. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık).....	82
Tablo 21. 4. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)	83
Tablo 22. 4. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)	84
Tablo 23. 4. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)	86
Tablo 24. 5. Sınıf Birey ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	87
Tablo 25. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	88

Tablo 26. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: E Kare Yayıncılık).....	91
Tablo 27. 5. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	93
Tablo 28. 5. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: E Kare Yayıncılık).....	95
Tablo 29. 5. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	96
Tablo 30. 5. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: E Kare Yayıncılık).....	98
Tablo 31. 5. Sınıf Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	100
Tablo 32. 5. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	101
Tablo 33. 5. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: EKare Yayıncılık).....	102
Tablo 34. 6. Sınıf Birey ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık).....	104
Tablo 35. 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık).....	105
Tablo 36. 6. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	107
Tablo 37. 6. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Anadol Yayıncılık)	108
Tablo 38. 6. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık)	109
Tablo 39. 6. Sınıf Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	111

Tablo 40. 6. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık)	112
Tablo 41. 7. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A:Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Ekoyay Yayıncılık)	113
Tablo 42. 7. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temeli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A:Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)	115
Tablo 43. 7. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B:Ekoyay Yayıncılık)	117
Tablo 44. 7. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A:Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Ekoyay Yayıncılık).....	118



ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Orijinal ve Yenilenmiş Taksonomi Arasındaki Farklar	25
Şekil 2. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı	51
Şekil 3. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Öğrenme Çıktılarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	56
Şekil 4. 2018 SBDÖP’de Yer Temelli Eğitim İle İlişkilendirilen Kazanımların Sınıf Düzeylerine ve YTE Alt Boyutlarına Göre Genel Dağılımı	60
Şekil 5. 2018 SBDÖP’de Yer Temelli Eğitim İle İlişkilendirilen Kazanımların Sınıf Düzeylerine ve YTE Alt Boyutlarına Göre Oransal Dağılımı	61
Şekil 6. 2024 SBDÖP’de Yer Temelli Eğitim ile İlişkilendirilen Öğrenme Çıktılarının Sınıf Düzeylerine ve YTE Alt Boyutlarına Göre Genel Dağılımı	66
Şekil 7. 2024 SBDÖP’de Yer Temelli Eğitim İle İlişkilendirilen Öğrenme Çıktılarının Sınıf Düzeylerine ve YTE Alt Boyutlarına Göre Oransal Dağılımı	67

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Günümüzün küreselleşen dünyasıyla eş zamanlı olarak sosyal, kültürel, toplumsal alanlarda meydana gelen değişimler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar bireylerden sahip olması beklenen nitelikleri de değiştirmiştir. Eğitim sistemleri de bu doğrultuda çağın gerektirdiği, toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikte bireylerin yetiştirilmesi için zaman içinde değişim ve gelişim göstermiştir. Çünkü ihtiyaç duyulan vatandaş tipinin topluma kazandırılmasındaki en etkili yollardan biri de şüphesiz eğitimidir. Eğitimde benimsenen çağdaş yaklaşımlar çağın gerektirdiği doğrultuda öğrencilerin yalnızca akademik bilgiyle değil, aynı zamanda yaşadıkları çevreyle bütünleşerek öğrenmelerini teşvik etmeyi hedeflemektedir. Eğitim sistemimizin de öğrendiklerini günlük yaşama aktarabilen, çevre bilinci gelişmiş, duyarlı ve sorumlu, topluma aktif katılım sağlayan bireyler yetiştirmeyi ve her bir öğrenciyi hayata ve üst öğrenim kademelerine hazırlamayı hedeflediğini görmek mümkündür (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973). Bu niteliklerin bireylere kazandırılması, etkili ve verimli öğrenme ortamlarının oluşması için de öğrenme okul ile sınırlandırılmamalıdır (Köşker, 2012). Eğitim, okul içi faaliyetlere ek olarak okul dışı faaliyetlerle desteklenir ve öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine, öğrendiklerini günlük yaşama aktarmasına imkân sağlarsa eğitim sisteminin amaçladığı vatandaş tipini topluma kazandırmak daha kolay olacaktır.

Çağımızın dijital dünyasında, öğrenciler sadece internete bağlanarak bilgi akışlarına erişebilir ve çeşitli kültürleri keşfedebilirler. Ancak, toplumlar soyut ve küresel olarak daha bağlantılı hale geldikçe, yerel olarak öğrenilecek dersleri gözden kaçırma riskiyle de karşı karşıya kalmaktadırlar (Madden, 2016, s.7). Bu nedenle yakından uzağa ilkesinin de bir gereği olarak bireyler öncelikle içinde yaşadığı çevreyi doğal, kültürel, tarihi, toplumsal vb. alanlar açısından iyi tanımalıdır. Çünkü bireyin içinde bulunduğu dünyayı tanınması ve anlaması için öğrenilenler öncelikle bireyin çevresi ve günlük yaşamı ile bağlantılı olmalıdır (Köşker, 2012). Bireyler ancak yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı bulursa önce yaşadığı çevreyi, toplumu daha sonrasında ise içinde bulunduğu dünyayı tanıma ve anlama imkânı

bulabilecektir. Bu bağlamda, öğrencilerin yaşadıkları yeri doğal, kültürel, tarihi ve sosyal boyutlarıyla öğrenmeleri, çevrelerine ilişkin farkındalık kazanmaları ve bu bilgiyi yaşamlarına uyarlayabilmeleri büyük bir önem taşımaktadır. Öğrencilerin çevrelerini tanımaları, çevreyle bağlantılı olarak öğrenme süreçlerini zenginleştirmekte ve onların birey olarak sosyal hayata katılımlarını güçlendirmektedir (Smith, 2002).

Ülkemizde nispeten güncel bir terim olarak karşımıza çıkan yer temelli eğitim (YTE) kavramı öğrenimin okul içi faaliyetlerle sınırlandırılmadığı, öğrencilerin topluma aktif katılım sağlayarak öğrenmelerini gerçekleştirdiği ve çevrelerini birçok yönden tanınmasına imkân sağlayan bir öğretim yaklaşımıdır. YTE, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi ve toplumu bir öğrenme kaynağı olarak görmelerini sağlayan ve bu sayede öğrenmenin daha anlamlı ve kalıcı hale gelmesine katkısı olan bir eğitim yaklaşımıdır (Sobel, 2004). YTE, öğrencilerin doğal çevrelerini incelemelerine, tarihi olayları kendi yaşadıkları yer bağlamında ele alarak anlamalarına ve kültürel değerlerini daha iyi bir şekilde kavramalarına imkân sağlamaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin sadece bilgi öğrenmelerini değil, aynı zamanda yerel çevrelerine karşı duyarlılık geliştirmelerini ve eleştirel düşünme becerileri kazanmalarını da sağlayan bir yaklaşımdır (Smith, 2007).

Sosyal bilgiler dersi ise bireyleri sosyal hayata hazırlama, toplumsal bilinç kazandırma, vatandaşlık becerilerini geliştirme ve insanların yeryüzüyle ve birbirleriyle ilişkisini anlama amacı taşıyan disiplinler arası bir yapıya sahiptir (Doğanay, 2016). Bu özellikleriyle sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin çevrelerini doğal, kültürel ve tarihi yönleriyle tanımalarına aracılık ederek YTE'nin hedefleriyle uyum gösterdiği düşünülmektedir. Sosyal bilgiler öğretim programlarındaki kazanımların öğrencilerin çevrelerini tanımaları ve bu yönde bilgi ve beceriler kazanmaları üzere tasarlandığı bilinmekle beraber kazanımlar incelendiğinde de öğrencilerin çevrelerini ve bu çevredeki doğal, kültürel ve tarihi değerleri öğrenmelerine katkı sağlamayı amaçladığı görülmüştür (MEB, 2018). Ancak bu kazanımların ve ders kitaplarındaki etkinliklerin YTE ile ne ölçüde ilişkili olduğu, bu yaklaşımı destekleyen etkinliklerin ders kitaplarında yeterince yer alıp almadığı ve bu etkinliklerin öğrencilerin bilişsel süreçlerini hangi düzeyde desteklediği konusu üzerinde yeterince çalışılmamıştır. Bu eksiklik, 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarının YTE bağlamındaki mevcut durumunu incelemeyi ve bu durumun ders kitaplarında nasıl yansıtıldığını araştırmanın gerekli görülmesine sebep olmuştur. Bu kapsamda araştırmada, 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarındaki kazanımlar ve ders kitaplarındaki etkinlikler yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreçleri de temel alınarak YTE kapsamında analiz edilmiştir. Sosyal

bilgiler dersinde de bu taksonomi, kazanımların, etkinliklerin ve farklı soru türlerinin öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirip geliştirmedeğini değerlendirilmede önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Anderson ve Krathwohl, 2001).

1.2.Amaç

Araştırma, 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programında yer temelli eğitimle ilişkili kazanımların ve sosyal bilgiler ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesini ve bu kazanım ve etkinliklerin bilişsel düzeylerini değerlendirmeyi hedeflenmiştir. Bu araştırma aracılığıyla 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programları ve ders kitapları yer temelli eğitim bağlamında incelenerek mevcut müfredat ve ders kitaplarında yer temelli eğitime ilişkin eksikliklerin tespit edilmesi ve alanyazına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki yer temelli eğitime ilişkin kazanımlar/öğrenme çıktıları nelerdir?
2. 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki yer temelli eğitime ilişkin kazanımlar/öğrenme çıktıları yenilenmiş Bloom taksonomisine ve yer temelli eğitimin alt boyutlarına göre hangi basamakta yer almaktadır?
3. 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki yer temelli eğitim ilişkin kazanımların sosyal bilgiler ders kitaplarına etkinlik olarak yansımaları nasıldır?
4. Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki yer temelli eğitime ilişkin etkinlikler yer temelli eğitimin alt boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisine göre hangi basamakta yer almaktadır?

1.3. Önem

Yer temelli eğitim, öğrencilere ve öğretmenlere toplumun sürdürülebilirliği ve iyileştirilmesi için sahiplik duygusu yaşamaları adına çeşitli araçlar sunan, öğrencileri yerel mirasa, fırsatlara, deneyimlere ve kültürle yerleştiren ve bunları müfredat boyunca temel olarak kullanan öğrenme deneyimlerini içeren, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi doğal, tarihi,

kültürel ve sosyal boyutlarıyla tanımlarına olanak sağlayarak, öğrenmeyi daha anlamlı ve kalıcı hale getiren bir öğretim yaklaşımıdır (Vander Ark, 2016). Bu bağlamda, sosyal bilgiler dersinin hedefleriyle yer temelli eğitimin amaçlarının örtüşmesi, bu yöntemin sosyal bilgiler dersi kapsamında etkin bir şekilde kullanılmasının önemini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin yakın çevrelerinden başlayarak, bulundukları yerin coğrafi, kültürel ve tarihsel unsurlarını öğrenmeleri, bu bilgiyi günlük yaşamlarında kullanmaları ve küresel bir bakış açısı geliştirebilmeleri açısından bu yaklaşım son derece değerlidir.

Bu araştırmada, 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarındaki 4., 5., 6. ve 7. sınıf kazanımlarının YTE ile ilişkilendirilen yönlerinin belirlenmesi ve bu kazanımların ders kitaplarına nasıl yansıtıldığına incelenmesi, mevcut durumun ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır. Araştırma, hem mevcut müfredat ve ders kitaplarında yer temelli eğitime ilişkin eksiklikleri tespit etmeyi hem de bu yaklaşımın öğretim süreçlerinde nasıl daha etkin bir şekilde kullanılabileceğine dair öneriler sunmayı hedeflediğinden araştırma sonuçları, sosyal bilgiler eğitiminin zenginleştirilmesine ve daha etkin bir öğrenme ortamı oluşturulmasına yönelik katkılar sağlayabilir. Eğitim sisteminde ve sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında belirtilen niteliklerin bireylere kazandırılması açısından yer temelli eğitimin sosyal bilgiler dersinde uygulanmasının önemi büyüktür. Yer temelli eğitim yaklaşımının eğitime entegre edilmesinin önemi ve sosyal bilgiler dersi içeriği ile uyumu göz önünde bulundurulduğunda 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programı ve sosyal bilgiler ders kitaplarının yer temelli eğitim bağlamında hangi oranda kullandığını tespit etmek, mevcut durumu ortaya koymak ve eksikleri belirlemek alanyazın için önemi olan bir durumdur.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programları,
- 2023-2024 eğitim öğretim döneminde kullanılan;
 - 4. sınıf Tuna Matbaacılık ve Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan iki kitap,
 - 5. sınıf E Kare Yayıncılık ve Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan iki kitap,

- 6. sınıf Anadol Yayıncılık ve Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan iki kitap,
- 7. sınıf Ekoyay Yayıncılık ve Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan iki kitap,
- 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarındaki yer temelli eğitim ile ilişkili kazanımlar/öğrenme çıktıları
- Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki yer temelli eğitimle ilişkili etkinlikler ile sınırlıdır.

1.5.Tanımlar

Yer temelli eğitim: Yer temelli eğitim, konuşma sanatlarında, matematikte, sosyal bilgilerde, fende ve müfredattaki diğer derslerin içerdiği konuları öğretmek için başlangıç noktası olarak yerel halkın ve çevrenin kullanılmasını içeren bir öğretim yaklaşımıdır (Sobel, 2023, s.18).

Sosyal bilgiler: Sosyal bilgiler, ülkenin ve dünyanın değişen koşullarında mevcut bilgilerine dayanarak karar alabilen, problem çözebilen aktif ve etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimleri içeren bilgi ve yöntemlerin kaynaştırarak kullanıldığı bir derstir (Öztürk, 2015, s. 4).

Öğretim programı: Öğretim programı, öğrencilerin eğitim sürecinde belirli beceri, bilgi, davranış ve değer geliştirmelerine yönelik rehberlik sağlayan bir dokümandır. Bu programlar, disiplinler arası bir anlayışla öğrencilerin yaşadıkları dünyayı anlamalarını ve toplumsal sorumluluk bilinci kazanmalarını hedefler (MEB, 2018, s. 7).

Bloom Taksonomisi: Bloom Taksonomisi, 1956'da Benjamin Bloom'un ve çalışma arkadaşları ile geliştirdiği ve eğitimde öğrenme hedeflerini öğrenme hedeflerini bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda hiyerarşik bir yapı içinde sınıflandırmak ve organize etmek için geliştirilmiş bir modeldir (Bloom, 1956, s. 6-7).

Yenilenmiş Bloom Taksonomisi: 2001'de Anderson ve Krathwohl tarafından güncellenen Bloom taksonomisi, öğrenme süreçlerini bilişsel boyutlar ve bilgi boyutları olarak iki temel düzeyde sınıflandırır (Anderson ve Krathwohl, 2001, s.7).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmaya ait kuramsal çerçeveye değinilerek ilgili alan yazın hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Sosyal Bilgiler

“Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olması amacı güderek; tarih, psikoloji, felsefe, coğrafya, antropoloji, ekonomi, sosyoloji, hukuk, siyaset bilimi gibi sosyal bilimlerin ve vatandaşlık konularının yansıtıldığı; öğrenme alanlarını bir ünite altında birleştirerek bireyin çevresiyle (sosyal ve fiziki) etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek kapsamında ele alındığı; toplu öğretim anlayışına dayanarak oluşturulan bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005, 51). Sosyal bilgiler öğrencileri yerel, ulusal ve küresel vatandaşlık yaşamına hazırlayan, zaman ve mekân içindeki bireyleri, toplulukları, sistemleri ve bunların etkileşimlerini ele alan bir derstir. Geçmişini incelemenin, bugüne katılım sağlamanın ve geleceği şekillendirmeyi öğrenmenin bir sonucu olarak, sosyal bilgiler dersi öğrencileri içinde bulundukları toplumda yaşam boyu sürececek bir vatandaşlık katılımı pratiğine hazırlar (National Council for the Social Studies [NCSS], 2010).

Sosyal ve beşeri bilimleri içeren disiplinler arası bir yaklaşım olan sosyal bilgiler, içinde bulunulan şartlarda ya da karşılaşılabilecek muhtemel sorunlarda bireylerin, mevcut bilgilerine dayanarak karar verebilen, problem çözme becerisi gelişmiş, etkin vatandaşlar olmasını amaçlayan bir derstir (Öztürk, 2015, s.4). İnan (2021) ise sosyal bilgileri kavrama düzeyleri göz önünde bulundurularak sosyal bilimlerin gerçek yaşam ve içinde bulunulan toplumla ilgili seçilmiş konulara yer veren bir ders olarak tanımlamıştır (s.2).

Sosyal bilgiler dersi içeriği incelendiğinde öğrenme alanlarında; tarih, siyaset bilimi, coğrafya, sosyoloji, ekonomi, antropoloji vb. sosyal bilimlerle insan hakları, demokrasi ve vatandaşlık konularının kaynaştırılmış bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Konuların vatandaşlık, ekonomi, tarih, coğrafya olarak ayrı disiplinler halinde değil, disiplinler arası

bir yaklaşımla ele alınması; kazanımların gerçekleştirilmesinde ise “yerellik, güncellik, disiplinler arası, yansıtıcı sorgulama, geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı, zaman süreklilik ve değişim” gibi sosyal bilgiler öğretiminin içerdiği temel ilkelerinin dikkate alınması gerektiği savunulur (MEB, 2018, s.10). Sosyal bilgiler dersi bağlamında bireyin yaşadığı çevre ve kendi yaşamına ilişkin toplum ve çevre ilişkilerinin değişim ve süreklilik bağlamında geçmişten günümüze kadar geçen süreçleri ele alan bir yapıda oluşturulmuştur (Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli [TYMM], 2024, s.4). Sosyal bilgiler öğretiminde ayrıca öğretim sürecinde okul dışı ortamlardan faydalanılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Öğretim programında bu çalışmalara örnek olarak okulun yakın çevresinden başlayarak müzelere, tarihi mekânlara, arkeolojik alanlara, sergilere, resmi kurumlara, fabrikalara vb. alanlara yönelik okul dışı faaliyetler düzenlenmesi önerilmektedir (MEB, 2018, s.10). Tüm bunlardan hareketle sosyal bilgiler dersini farklı disiplinlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bilgi, beceri, değer ve tutumları harmanlayarak öğrencilerin topluma aktif, bilinçli ve nitelikli vatandaşlar olarak kazandırılmasını hedefleyen bir ders olduğunu söylemek mümkündür (Ross, 2012).

2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Amacı ve Önemi

Sosyal bilgilerin temel amacı, öğrencilerin karmaşık toplumsal sorunları anlamasını ve çözüm üretmesini sağlamak için bu disiplinler arası yaklaşımı kullanmaktır. Ayrıca, sosyal bilgiler bireylerin karar verme ve eleştirel ve yenilikçi düşünme gibi becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak bir derstir (NCSS, 2010). İnan (2021), öğrencileri sade ve anlaşılır bilgilerle toplum yaşamına hazırlamanın ve birey-toplum arasındaki uyumu yakalamanın, bireylerin toplumun bir parçası olarak sosyal bir varlık olduğunu hatırlatmanın sosyal bilgiler dersi ile öğrencilere kazandırılacağını vurgulamıştır. Öğrencilerin erdemli bireyler olmaları konusunda rehber olmak, öğrencilerin etkili vatandaşlar olarak yetiştirilmesi, demokratik süreçlere katılımı öğretmek, temel tarih, mekân bilgilerini ve sosyal düşünme becerilerini kazandırmak sosyal bilgilerin temel amaçlarından (s.11).

Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla bireylerin demokratik değerleri, insan haklarını benimsemeleri, yakın çevrelerini tanımaları, Millî ve manevi değerlere bağlı kalarak toplumsal sorunlara çözüm üretebilmeleri teşvik edilerek öğrencilerin çevresindeki olaylara

karşı sorumluluk ve duyarlılık geliştirmeleri (MEB, 2018), yerelden küresele doğru bireyin doğal ve beşerî çevre etkileşimini sorgulayarak sürdürülebilir bir yaşam gelişimine katkı sağlamayı amaçlanmaktadır (TYMM, 2024, s.4).

2.1.2. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları

2005 yılına kadar Türk eğitim sisteminin temelini oluşturan davranışçı yaklaşım yerini 2005 yılından itibaren öğrencinin merkezde olduğu bir sistem olan yapılandırmacı yaklaşıma bırakmıştır (Daş, 2021). 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programları da Türkiye’de değişen ihtiyaçlara ve eğitim anlayışına göre yeniden düzenlenmiştir. Her iki programın temel amacı, öğrencileri sorumluluk sahibi, etkin vatandaşlar olarak topluma hazırlamaktır. Değişen ve gelişen şartlardan hareketle bireylere toplumsal ve çevresel konularda ihtiyaç duyulan becerilerin kazandırılması amacına hizmet edecek şekilde geliştirilen sosyal bilgiler öğretim programları farklı disiplinleri bütünleştirilmiş olarak içeren disiplinler arası ve sosyal bilimlerin bakış açısını temel alan bir anlayış ile hazırlanmıştır (MEB, 2018; TYMM, 2024, s.4).

2.2. Yer Temelli Eğitim

“Dünyayı unutmanın panzehiri” olarak görülen yer temelli eğitim (Sobel, 2023, s.17), öğrenmeyi kişiselleştirirken sadece teknolojinin gücünden değil, aynı zamanda ‘yer’in gücünden de yararlanmayı esas alan her zaman ve her yerde öğrenmedir (McClennen, 2016).

Köklü bir tarihi olmakla beraber ölkemizde nispeten güncel bir kavram olan yer temelli eğitim, öğrencinin yakın çevresinin eğitime dâhil edilmesiyle birlikte (Yıldız ve Mentiş Taş, 2015) yerel toplumun kaynaklarını, değerlerini ve sorunlarını temel alan, eğitim faaliyetlerinde yerel toplumu bütünleştirici bir bağlam olarak kullanmaya odaklanan (Powers, 2004) ve öğrenime okul bahçesini, yakın çevreyi ve yerel topluluğu dâhil ederek öğretim faaliyetlerini okul dışına taşıyan bir eğitim yaklaşımıdır. YTE’nin önemli savunucularından olan Sobel tarafından yer temelli eğitim “*Konuşma sanatlarında, matematikte, sosyal bilgilerde, fende ve müfredattaki diğer derslerde yer alan kavramların öğretilmesinde başlangıç noktası olarak yerel halkı ve çevreyi kullanma yöntemi*” olarak

tanımlanmıştır (Sobel, 2023, s.18). YTE, öğrencilere yerel kültürleri, yerel miras öğeleri ve yaşadığı toplumda fırsat ve deneyimlere sahip olma imkânı sunarken bu imkânları müfredat bağlamında matematik, dil sanatları sosyal bilgiler, fen ve diğer derslerin ele alınmasında bir temel olarak kullanmaktadır (Promise of place, 2010). Yer temelli bir eğitim yaklaşımı öğrencileri yaşadıkları toplumun karşı karşıya kaldığı sorun ve konuları araştırmaya teşvik eder. Öğrenciler çevrelerindeki insanların karşılaştığı sorunları öğrenirken, öğretmenler de öğrencilerin bu zorluklarla yüzleşirken ihtiyaç duyduğu/duyacağı gerekli bilgi, beceri ve eğilimleri kazanmalarına yardımcı olan önemli bir rehber görevi görür (Maguth ve Hilburn, 2011).

YTE yaklaşımın temelini bireyin içinde yaşadığı toplum oluşturmaktadır ve Comenius'un da dediği gibi “*Önce en yakındaki şeylerin bilgisi, sonra uzaktaki ve giderek daha uzaktaki şeylerin bilgisi edinilmeli*”dir. Bu bağlamda yakından uzağa ilkesini benimseyen, yakın olandan uzak olana ve tanınandan yabancı olana doğru giden bir hareket olan yer temelli eğitim bireylerin yakın çevresinin tarihi ve kültürel özelliklerini, yer şekillerini öğrenmesini, toplum yapısı, gelenekler gibi bölgesel özellikleri öğrenerek bunların birbirini nasıl etkilediklerini değerlendirmesini hedefleyen bir yaklaşımdır (Sobel, 2023, s.14-21). Birey yaşadığı çevreyi coğrafi, kültürel, tarihi, doğal özellikler vb. yönlerden tanır ve yaşadığı topluma katılma fırsatı elde ederse ancak o zaman içinde bulunduğu dünyayı da daha iyi tanıyabilir ve anlayabilir (Köşker, 2012).

2.2.1. Yer Temelli Eğitimin Özellikleri

YTE yaklaşımı okul-toplum, okul-ekosistem arasındaki ilişki ve işleyişi ele alarak bunların sentezlenerek birbiriyle uyum içinde ve işlevsel bir biçimde sunulması düşüncesine dayanmaktadır (Sobel, 2023). Bu bağlamda YTE, eğitim aracılığıyla öğrencileri içinde yaşadıkları toplumun kültürel ve ekolojik bütünlüğünü sürdürebilmesi için çalışmaya ve yaşamaya hazırlaması gerektiğini savunmaktadır. YTE’de ekolojik ve kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması önemli görülmektedir. YTE’nin genel hedefleri şöyledir:

- Bir yerin kendine özgü özelliklerinden ortaya çıkar. Bu bağlamda ortaya çıkacak olan içerik, o yerin coğrafi, ekolojik, sosyolojik, siyasi özelliklerine ve diğer dinamiklerine göre şekillenir. Bu özellik kavramın temel mantığını oluşturur (Woodhouse ve Knapp, 2000).

- Yerel çevre, müfredat geliştirmede temel olarak kullanılır. Bu kapsamda öğrenciler yerel ekolojiyi öğrenerek bu bilgilerini bilgi tabanı olarak kullanabilirler ve böylece benzer ve farklı yerlere yönelik incelemeler, karşılaştırmalar yapabilirler.
- Müfredat geliştirmede yerel çevreye ek olarak öğrencinin ihtiyaç ve ilgi duyduğu şeyler de göz önünde bulundurulmaktadır. Bu bağlamda öğrenciler kendi gündemlerinin yaratıcıları olarak görölmektedir.
- YTE öğrencilerin bilgiyi tüketmekten ziyade bilgiyi üreten bireyler olmasını hedeflediğinden öğrencilerin öğrenme deneyimlerine odaklanmaktadır.
- Öğretmenler süreçte “deneyimli rehberler, birlikte öğrenenler ve toplum kaynakları ile öğrenme olanaklarının aracıları” olarak görölmektedirler.
- YTE’de okul-toplum işbirliğinin esas alınmasıyla beraber öğrenciler topluluk faaliyetlerine aktif katılım sağlayabilir ve topluluk üyeleri de eğitim süreçlerine gerektiğinde dâhil olabilir (Smith, 2002, s.593).
- Konular, okul müfredatına ‘yerel bilgelik’ olarak toplumsal çevrenin ekolojik ve kültürel yönleri ele alınarak geleneksel bir biçimde entegre edilir.
- YTE, esnek bir eğitim yaklaşımı olduğundan bir bölgenin/yerin kendine has özelliklerine uygun bir şekilde uygulanmasına olanak tanır (Wanich, 2006, s.3).
- Doğası gereği deneyimsellik içermektedir. Birçok programda katılımcı bir eylem veya hizmet öğrenimi bileşeni içerir.
- Doğası gereği multidisipliner ve disiplinler arası bir yaklaşımdır.
- “Yer ekonomisi”, yerel sanayi ve sürdürülebilirliği araştıran bir müfredat olarak bir çalışma alanı olabilir; ancak yer temelli eğitim bağlamında tüm müfredat daha geniş hedefler için tasarlanmıştır.
- Mekânı birey ve toplum ile ilişkilendirir. Yer temelli eğitim müfredatının ekolojik yönü dolayısıyla bu bağlantılar yaygındır. Bu müfredatlar, toplumun kaynaklarıyla etkileşim halinde oldukları için çok kültürlü ve çok kuşaklı boyutları içermektedir (Woodhouse ve Knapp, 2000).

2.2.2. Yer Temelli Eğitimin Amaçları

Öğrencilerin öğrenme sürecini yaşadıkları çevreyle ilişkilendiren, yerel toplulukların ve yerel çevrenin eğitim sürecine dâhil edildiği yaklaşım olan YTE, öğrencileri yaşadıkları çevreyi coğrafi ve kültürel bağlamda öğrenmeye teşvik ederek bu bağlam üzerinden değer,

beceri ve geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Daş, 2021; Sobel, 2023; Yıldız ve Mentiş Taş, 2015). YTE'nin diğer amaçları genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

- YTE'nin temel amacı, basılı ve elektronik öğrenmeye dayalı eğitimin hâkim olduğu, doğal ve inşa edilmiş ortamlarda öğrencilere anlamlı deneyimler sunmaktır (Knapp, 1996'dan aktaran Woodhouse ve Knapp, 2000, s. 2).
- YTE'nin esas hedeflerinden bir diğerisi ise öğrencilerin yaşadıkları bölgenin toplum yapısını, yer şekillerini, su kaynaklarını, bölgenin yöresel kültürünü, geleneklerini öğrenmesini ve bu etmenlerin birbirini nasıl etkilediğini görmesini sağlamaktır.
- Öğrencilerin toplumsal bağlarını güçlendirmeyi, yaşadıkları toplumu oluşturan bireylerle ortak projeler geliştirmelerini ve bu bağlamda topluma katkıda bulunmalarına teşvik etmeyi amaçlar (Sobel, 2023).
- Öğrencilerin, yaşadıkları çevreye olan bağlılıklarını geliştirmeyi ve çevrelerindeki sorunlara karşı duyarlı, evre bilinci gelişmiş bireyler olmalarını amaçlar (Smith, 2002).
- Öğrencilerin, soyut kavramları somut yerel örnekler üzerinden anlamalarına olanak sağlar (Gruenewald, 2003).
- Yerel kültürel ve tarihsel mirası tanıtarak öğrencilerin geçmişle bağlantı kurmalarını ve öğrencilerde kültürel/tarihsel farkındalık oluşturmayı amaçlar (Theobald, 1997).
- YTE, bireysel gelişimle beraber toplumsal gelişimi sağlamayı da amaçlar. Bu bağlamda öğrencilerin akademik başarısını, performansını geliştirmeyi hedeflese de bu hedefin temelinde toplum kalitesini arttırmak yer almaktadır. Toplum kalitesinin artması için de ğrenci başarısı gerekli görülen bir durumdur.
- YTE, ğrencilerin çevrelerinde gerçekleştirdikleri öğrenme deneyimlerinin bir sonucu olarak kazandıkları beceriler ve öğrendikleri bilgiler aracılığıyla yaşadıkları yeri doğal ve toplumsal açılardan tanımalarını ve öğrencilerde yer bağlılığı geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda YTE'nin bu amacı bireylerde sorumluluk bilinci oluşmasında önemli bir faktördür (Powers, 2004).
- YTE'nin bir diğer amacı ise yaşadıkları çevreyi tanıyan ve saygı duyan öğrenciler yetiştirmektir. Öğrenciler o çevredeki ve ötesindeki toplumlarda üretken vatandaşlar olmak için yetiştirilirler (Moody, 2017, s.27).

2.2.3. Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları

YTE'nin alt boyutları Smith (2002) tarafından beş farklı başlık üzerinden açıklanmış ve bu alt boyutların her birini öğrencilerin öğrenme sürecine olan katkılarıyla ilişkilendirmiştir. Bu alt boyutlar öğrencilerin yaşadıkları çevrenin tarihi ve tarihi özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalarına imkân tanıyan kültürel çalışmalar; yaşadıkları çevreyi coğrafi olarak keşfetmelerine olanak sağlayan doğa çalışmaları; yerel sorunları tespit ederek çözüm önerileri geliştirmelerine imkân sağlayan problem çözme süreçleri; öğrencilerin yaşadıkları yerin geçim kaynaklarını öğrenmelerini kapsayan girişimcilik fırsatları ve öğrencilerin toplumsal süreçlerde aktif rol alma fırsatının verildiği toplumsal çalışmalardır (Wanich, 2006). Bu alt boyutlar, öğrencilerin bulundukları çevreyle daha güçlü bağlar kurmasını, çevrelerindeki sorunlara çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmesini ve topluma aktif katkıda bulunmasını amaçlamaktadır.

2.2.3.1. Kültürel Çalışmalar

Yer temelli eğitimde yerel toplum, eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır (Sobel, 2023). Bu bağlamda kültürel çalışmalar alt boyutu da öğrencilerin yaşadıkları çevrenin tarihi ve kültürü ile ilgili bilgi edinmelerine imkân sağlamayı amaçlar. Bu yaklaşıma göre, öğrenciler yerel toplumlarındaki insanların tarihi ve kültürel yaşam özelliklerini araştırmaya teşvik edilmekte ve çalışmalarını sunma ve deneyimlerini paylaşma imkânına sahip olmaktadır (Wanich, 2006). Bu kapsamda yerel toplumun tarihi, kültürel mirası, gelenekleri ve değerleri, öğrenme materyalleri olarak kullanılmaktadır.

Kültürel çalışmalar alt boyutu öğrencilerin yerel kültürlerini ve tarihini öğrenmelerini amaçladığından öğrenciler, yaşadıkları toplumun tarihini, sosyokültürel yapısını ve günlük yaşamını öğrenirler. Yerel tarih, sanat, gelenekler ve yaşam biçimleri öğrenme sürecinin doğal parçasına dönüşür. Öğrenciler, kültürel miraslarını öğrenmenin yanı sıra, bu kültürel mirası bir sonraki nesillere aktarma ve koruma bilinci kazanırken yaşadıkları topluma karşı sorumluluk duygusu hissetmeye de teşvik edilirler. Tüm bunlar bağlamında okul faaliyetleri tanıdık olan üzerine inşa edilip daha sonra onun genişletilmesine dayandığından öğrenilenler öğrencilerin kendi deneyimleriyle ilgilidir ve bu durum onları bulundukları yere doğrudan

bağlayan bir etmendir. Yerel olanın öğretilmesine dayanan kültürel çalışmalar, analiz ve sentez yeteneğinin en az öğrenciler tarafından doğrudan deneyimlenen/araştırılan materyaller kadar iyi geliştirilebileceğini savunmaktadır. Öğretmenler bu bakış açılarından hareketle öğrencilerini bölgesel, ulusal veya uluslararası konulara yönlendirebilirler (Smith, 2002; Sobel 2023). Açıklanan bu özellikler doğrultusunda sözlü tarih çalışmaları, müze gezileri, yerel halkı yansıtan sanat etkinlikleri, sergiler, bölgenin tarihini, kültürünü yansıtan değerler ile ilgili projeler, bölge keşif gezileri gibi etkinlikler kültürel çalışmalar alt boyutuna örnek olarak verilebilir.

2.2.3.2. Doğa Çalışmaları

Yer temelli eğitimde doğal çevre, öğrencilerin öğrenme ortamlarının bir parçasıdır. Doğa çalışmaları alt boyutu, öğrencilerin doğal çevreyle etkileşim içinde olmalarını sağlar. Öğrenciler, yaşadıkları çevreyle doğrudan etkileşim kurar ve yerel ekosistemleri tanıma fırsatı bulur. Bu durum, öğrencilerin çevre bilincini artırarak çevre dostu davranışların gelişimini sağlarken öğrencilerin doğa ile olan bağını da güçlendirir (Louv, 2020).

Doğa çalışmaları alt boyutu öğrencilerin doğal çevreye karşı doğuştan getirdikleri merak duygusundan faydalanır. Yerel çevre ile etkileşim halinde olma, yerel doğa olaylarının araştırılması öğrencilerin daha uzak ve soyut olan durumları araştırabilmesi ve anlamlandırabilmesi için bir temel oluşturabilir (Smith, 2002). Bu bağlamda doğa çalışmaları boyutu kapsamında nehirler, dağlar, ormanlar, doğa olayları, biyoçeşitlilik gibi genel doğa olaylarına odaklanılarak ders içeriklerine entegre edilir (Wanich, 2006). Bu entegrasyon ile birlikte teorik bilgiler, öğrencilerin deneyimlerinden elde ettikleri bilgilerle birleşecek ve oluşan bu öğrenme sürecinde öğrencilerin çevreye karşı farkındalıkları artarak doğal sistemlerin işleyişini daha iyi kavrayabileceklerdir. Bu da eğitim sürecinde yerin ve çevrenin önemini artıracaktır (Akkaya, 2014). Doğa çalışmaları alt boyutu kapsamında doğa gezileri, arazi çalışmaları, okul bahçesinde sera uygulamalarıyla yerel bitki yetiştiriciliği, biyoçeşitliliği öğrenmeye veya çevre sorunlarının analizine yönelik doğal çevre gözlemleri gibi çalışmalar bu alt boyuta örnek olarak verilebilir.

2.2.3.3. Problem Çözme Süreçleri

YTE, öğrencilerin gerçek dünya problemlerini çözmeleri için onları uygulamalı projelere katılmaya teşvik ederek öğrencilerin gerçek dünya problemleriyle baş etme becerilerini geliştirmeyi amaçlar (Gruenewald, 2003; Smith ve Sobel, 2014). Öğrencileri bilgi ve deneyimleri yoluyla yerel konulardan yola çıkarak yerel sorunları tespit etmeye, tanımlamaya, bu sorunları araştırmaya ve çözüm önerileri geliştirmelerine teşvik eden problem çözme süreçleri, öğrencilerin süreçte aktif olarak rol almasına imkân tanımaktadır. Bu noktada öğretmen bu sorunları ve etkinlik/proje uygulamalarını konulara entegre ederek süreci kolaylaştırmakla sorumludur (Wanich, 2006). Bu alt boyut kapsamında öğrencilerin su kirliliği, çevre kirliliği, trafik sorunları, yoksulluk vb. çevresel veya toplumsal konuların farkına varması ve bu gibi gerçek yaşam problemleriyle başa çıkma becerisinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu süreçte öğrenciler, araştırmalar yaparak veri toplar ve ilgili konu kapsamında çözüm önerileri geliştirir. Öğrencilerin çevresel ve toplumsal problemlerin farkına varması ile birlikte bu problemlere karşı duyarlılık ve sorumluluk bilinci geliştirmesi beklenir (Gruenewald, 2003).

Toplumun bir üyesi olarak yaşadıkları yeri ilgilendiren konularla ilgili olarak süreçte aktif olan, rollerini yerine getiren öğrencilerin yer duygusu da tartışmasız gelişim gösterecektir (Wanich, 2006). Açıklanan bu özellikler doğrultusunda yerel bir nehirdeki kirlilik düzeyinin araştırılması, mahalledeki atık yönetim sorununa çözüm üretmek için bir geri dönüşüm kampanyası düzenlenmesi, yeşil alanların restore edilmesi, bitki kompost merkezleri oluşturulması, açlık evsizlik gibi problemlere yönelik projeler geliştirilmesi gibi etkinlikler problem çözme süreçleri alt boyutuna örnek olarak verilebilir (Smith, 2002).

2.2.3.4. Girişimcilik Fırsatları

Yerel ekonomik faaliyetlerin öğrenilmesi yer temelli eğitimin temel unsurlarından bir diğeridir. Öğrenciler, yaşadıkları yerin ekonomik yapısını öğrenerek toplumlarının bugünkü bağlamını daha iyi anlar (Gruenewald, 2003). Öğrencilere kendi yerel toplumlarındaki mesleki seçeneklerin ve çalışma/iş fırsatlarının sunulduğu, toplum içinde kendi ekonomik

fırsatlarını oluşturmaları için öğrencilerin cesaretlendirildiği ve yaşadıkları çevrenin geçim kaynaklarını öğrenerek yenilikçi ve yaratıcı fikirler oluşturmaları gibi çalışmaları kapsayan girişimcilik fırsatları alt boyutunda yerel ekonomik faaliyetler ve bu bağlamdaki girişimcilik fırsatları öğrenme sürecine dâhil edilir. Öğrenciler iş bulabilmek adına yaşadıkları yeri terk etmek yerine, toplumda kendi ekonomik fırsatlarını yaratmaya teşvik edilirler. Bu sayede öğrenciler, yaşadıkları bölgede ekonomik girişimleri analiz etme ve ufak çaplı girişimler geliştirme imkânına sahip olurlar. Bu, ğrencilerin ekonomik bilgi edinmelerine, girişimci bireyler olmalarına, ekonomik sistemleri ve süreçleri anlamalarına ve yenilikçi düşünme becerilerinin gelişmesine olanak tanır (Smith ve Sobel, 2014; Wanich, 2006).

Ayrıca Smith (2002), ğrenme ortamını yerel mesleki fırsatlarla ilişkilendiren bir YTE yaklaşımının öğrencilerin toplumlarında kalma ve bulundukları topluma hizmet etme noktasında ihtiyaçları olan güveni, sorumluluğu ve girişkenliği sağladığını belirtmiştir. Bu bağlamda yerel pazar ziyaretleri yapmak, yerel bağlamda kendi işletme projelerini oluşturmak gibi çalışmalar girişimcilik fırsatları alt boyutuna örnek olarak verilebilir.

2.2.3.5. Toplumsal alışmalar

YTE'nin belki de en kapsamlı alt boyutu olan toplumsal çalışmalar öğrencilerin yalnızca içinde yaşadıkları toplumun yaşamına değil aynı zamanda karar alma süreçlerine de dâhil olmasını içerir. Bu alt boyutun amacı önemli toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında okulları ve öğrencileri, onlardan yararlanılabilecek gerçek birer entelektüel kaynaklara dönüştürmektir (Smith, 2002, s.591). Bu alt boyut, öğrencilerin toplumsal projelere katılmalarını ve yaşadıkları çevrede pozitif değişimler meydana getirmeleri noktasında topluma aktif katılımlarını destekleyen bir alt boyuttur. Bu bağlamda öğrenciler, yerel toplulukların ihtiyaçlarını anlamak için çalışmalar yapar ve toplulukla birlikte projeler geliştirir (Theobald, 1997).

Öğrencilerin toplumsal süreçlerde aktif rol alması, toplumsal konularla ilgili fikir geliştirip görüşlerini paylaşma fırsatının verildiği, öğrencilerde yaşadıkları topluma karşı bağlılık ve sorumluluk duygusu oluşturmayı, demokratik süreçleri anlamalarını ve vatandaş olarak haklarını öğrenmelerini içeren toplumsal çalışmalar boyutunda öğrenciler endişelerini,

düşüncelerini ifade edebilir ve toplum sorunlarına ilişkin bilgilerini kullanabilirler. Bu yaklaşımın temelinde, en iyi öğrenmenin gerçek dünya süreçlerine dâhil olduklarında gerçekleştiği düşüncesi yer almaktadır (Wanich, 2006). Bu süreçte, toplumsal sorumluluk ve iş birliği önem kazanır. Yerel bir sosyal yardım kuruluşuyla iş birliği yaparak ihtiyaç sahiplerine yönelik bir kampanya düzenlemek, halka açık oturumlara katılmak, vatandaşlık bilincini geliştirmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilmesi gibi çalışmalar toplumsal çalışmalar alt boyutuna örnek olarak verilebilir.

Smith (2002), yer temelli eğitimi, öğrencilerin yaşadıkları çevreyle anlamlı ilişkiler kurmasını hedefleyen bir pedagojik yaklaşım olarak tanımlamış ve bu yaklaşımı beş alt boyutta ele almıştır. Yukarıda bahsedilen bu alt boyutlar, yer temelli eğitimin çok yönlü ve toplumsal anlamda etkili bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yaşadıkları çevreyi bir öğrenme laboratuvarı olarak görmelerini amaçlayan YTE, öğrencilerin yaşadıkları çevreye karşı duyarlı, çevreyle bütünleşmiş ve yaşadığı topluma fayda sağlayan bireyler olmalarını hedeflemesinin yanı sıra öğrencilerin derslere karşı başarılarını ve yaşadıkları topluma karşı duyarlılıklarını ve sorumluluklarını artırırken öğrencilerin bilinçli, nitelikli ve aktif bireyler olarak topluma katılmalarına katkıda bulunur.

2.2.4. Yer Temelli Eğitimin Faydaları

Öğrencilerin; toplumla, eğitimcilerle, yöneticilerle ve gelecekte onların etkin katılımcılar olmasını sağlayacak olan çevreyle iş birliği içinde olduğu yer temelli eğitim yaklaşımı, eğitimde yararlanılan gerçek yaşam projeleriyle yaşanan çevredeki iş olanaklarının ve kültürel canlılık karşısındaki sorumluluğun artmasını sağlayarak öğrencilerin yaşadığı toplumun daha sürdürülebilir hale getirmektedir (Sobel, 2023, s.31-34). Aynı zamanda YTE yaklaşımı öğrencilerin topluma daha aktif katılımcılar olmalarını sağlar, yerel projelerde liderlik ve işbirliği yapmalarına olanak tanır (Gruenewald, 2003). Uygulamalı öğrenme fırsatı sunan bu yaklaşım, öğrencilerin yaşadıkları toplumla güçlü bağlar kurması noktasında oldukça önemlidir. Toplumla olan iletişimin ve etkileşimin artması bireylerin doğal dünyaya verdiği değer artırmakla beraber onların aktif vatandaşlar olarak topluma kazandırılmasını da sağlayacaktır. Okul çevresinin ve yerel toplumun katılımıyla beraber öğrencilerin de sürece aktif katılımı sayesinde toplumun niteliği de ve enerjisi de artma imkânı bulacaktır.

(Sobel, 2023, s.18). Topluluğun çeşitliliği, sınıfa zenginleştirilmiş bir öğrenme ortamı getirir. Toplumu sınıfa getirerek veya sınıfı topluma dâhil ederek, öğrencilerin eğitim çerçevesi dâhilinde farklı bakış açılarından yararlanmaları sağlanabilir (Coughlin ve Kirch, 2010). Evans ve Kılınç (2013), çalışmalarında yaptıkları araştırmalar sonucunda YTE'nin öğrenci başarısını arttırmasının yanı sıra politik, sosyal, ekonomik, kültürel sistemler arasındaki bağlantıyı ve etkileşimi anlamaya da katkı sağladığını belirtmişlerdir. YTE, yalnızca insanları doğaya bağlamaz aynı zamanda insanları insanlara da bağlar (Sobel, 2023), öğrencilerin yaşadıkları yeri tanımasını, anlamasını sağlayarak içinde bulundukları toplumda gerekli adımları atarak çevreye karşı duyarlı ve özenli yaklaşımlarına yardımcı olur (PEEC, 2010). Bu bağlamda YTE yaklaşımının müfredat dâhilinde kullanılmasının yalnızca öğrenci gelişimine ve başarısına değil toplumun gelişimine de katkı sağlayacağını, sürekli etkileşim ve iş birliği içinde olan bir toplumun oluşacağını söylemek mümkündür. Okullar ve topluluklar birlikçe çalıştıkça öğrencilerin yaşadıkları topluma olan ilgilerinin ve akademik başarılarının arttığı, öğretmenlerin mesleklerinden daha memnun oldukları ve topluluk üyelerinin de okullar ve öğrencilere daha bağlı oldukları da gözlemlenmiştir (Powers, 2004, s.18).

Yapılan araştırmalarda YTE yaklaşımının uygulandığı okulları incelemesi sonucunda öğrencilerde şu değişimlerin yaşandığına değinilmiştir:

- Öğrenciler matematik, sosyal bilgiler ve fen derslerinde daha iyi performans sergilemeye başlamış ve sınav notlarında da artış gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin bağlantı kurma becerileri gelişmiş ve bu sayede bildiklerinden yola çıkarak bilmedikleri konular hakkında akıl yürütme becerisini kazanmışlardır.
- Sınıf içi disiplin sorunlarında azalma gözlemlenmiştir.
- Öğrenciler “bilimle uğraşmayı” öğrenmişlerdir (Sobel, 2023).
- Öğretmen ve öğrenci iletişimde daha fazla uyum gözlemlenmiştir.
- Öğrenciler daha az devamsızlık yapmaya başlamıştır.
- Davranışsal problemlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) gibi semptomlarda azalma olduğu gözlemlenmiştir (Fly, 2010).

Eğitimcilerde ise

- Okul dışı faaliyetlerde aktif bir şekilde rol oynayan yöneticilerin okulun imkânlarını geliştirecek değerlere ve enerjiye sahip olması (Sobel, 2023),
- yerel mekân ve kaynakların aktif ve bilinçli kullanımı,

- diğet öğretmenlerle iş birliğı içinde olma,
- daha güçlü müfredat planlama becerisi,
- öğretmen liderliğı ve kişisel gelişim bağlamında olumlu yönde gelişmeler olduğı gözlemlenmiştir (Powers, 2004).

2.2.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Temelli Eğitim

Yer temelli eğitim, öğrencilerin yerel miras, kültürler, fırsatlar ve deneyimlerle tanışmasına fırsat sağlamakla birlikte bunları müfredat genelindeki derslere dâhil ederek öğrencilerin bağımsız düşünmelerini sağlamak, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek, toplumsal sorun ve fırsatları fark etmeleri ve yenilikçi fikirler yaratmaları için bir ortam oluşturmaktır (Fly, 2010; Promise of place, 2010). Bu bağlamda YTE, öğrencilerin gerçek yaşam deneyimleri elde etmesi ve yerel toplumla etkileşim halinde olmasından hareketle okulların yerel toplumun, yerel kaynaklarının ve yerel çevrenin öğrenimde kaynak olarak kullanılmasını savunan bir eğitim yaklaşımıdır (Maguth ve Hilburn, 2011). YTE, yalnızca yerel kültürün, tarihin, tarihi yerler ve doğal güzelliklerin, mevcut coğrafi özelliklerin, öğrenilmesi değil aynı zamanda yerel problemlere çözüm üretilmesi, toplumu ilgilendiren konularda farkındalık oluşması, yerel coğrafi ve ekonomik şartlardan yola çıkarak girişimcilik örnekleri gösterilmesi durumlarını da içerdiğinden öğrencilerin geçmişi ve bugünü anlamalarını sağladığı gibi onları geleceğe de hazırlayacak ve yaşadıkları topluma aidiyet ve sorumluluk hissetmelerini sağlayacaktır (Daş, 2021; Köşker, 2012). Bu sayede öğrenciler yerel/bölgesel konularda deneyim kazanabilecek ve farkındalık geliştirebileceklerdir.

YTE yapısı gereğı çok disiplinli olmasının yanında disiplinler arası yapıyı da içerisinde barındıran bir eğitim yaklaşımıdır. Bu disiplinler arası yapı, içinde bulunduğumuz çok kültürlü ve küresel çağda aktif, duyarlı, sorumlu ve nitelikli bireyleri topluma kazandırmayı hedefleyen sosyal bilgiler dersi için önem taşımaktadır. Ayrıca YTE’de vatandaşlık kavramına ve topluma yapılan vurgu da YTE’nin sosyal bilgiler eğitimi müfredatına uygun olduğunu göstermektedir (NCSS, 2010; Resor, 2010, s.185).

Maguth ve Hilburn (2011), çalışmalarında sosyal bilgilerde YTE kullanımının üç güçlü yönüne vurgu yapmıştır. Öğrenciler, kendi toplumlarını inceleme fırsatı bularak toplumlarını

daha iyi tanıyabilirler ve içinde bulundukları toplumun dünyanın geri kalanıyla ekonomik, sosyal ve çevresel bağlantılarını analiz edebilirler. Öğrenciler, içinde bulundukları toplumla etkileşim halinde oldukça daha bilgili, aktif ve ilgili vatandaşlar olarak topluma kazandırılabilirler. Öğrenciler yaşadıkları toplum hakkında bilgi edinerek, toplumlarını daha yaşanılabilir, hoşgörü ve barış temeline dayanan bir yere dönüştürmek için çalışabilirler. Bu nedenlerden de hareketle YTE'nin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasıyla öğrenciler toplumlarını ve dünyayı daha iyi ve sağlıklı bir yere dönüştürmek için üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yapmaya teşvik edilmiş olacaktır (s.28). Açıklamalar göz önünde bulundurulduğundan kısaca sosyal bilgiler dersinden yeniden bahsetmekte fayda olacaktır.

Sosyal bilgiler dersi de içerik bakımından toplumun birçok alanını içinde barındıran (Daş, 2021) ve sorumluluk sahibi ve etkin vatandaşların topluma kazandırılmasına dayanmaktadır (Üztemur vd., 2018). Sosyal bilgiler dersi öğrencileri yerel, ulusal ve küresel vatandaşlık yaşamına hazırlayan, zaman ve mekân içindeki bireyleri, toplulukları, sistemleri ve bunların etkileşimlerini ele alan bir derstir. Geçmişini incelemenin, bugüne katılım sağlayarak geleceği şekillendirmeyi öğrenmenin bir sonucu olarak, sosyal bilgiler öğrencileri içinde bulundukları toplumda yaşam boyu sürecek bir vatandaşlık katılımı pratiğine hazırlar (NCSS, 2010). Tarihi, toplumsal, kültürel ve çevresel pek çok konuyu içeren sosyal bilgiler dersi aracılığıyla bireylerin hem yaşadıkları bölge hem de yaşadıkları ülke ve dünya hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır. Bireylerin özellikle yaşadıkları çevreyi tanımaları tarihi, coğrafi ve kültürel açıdan önemli olmakla beraber (Köşker, 2012) onların çevre bilincini arttırmaya, girişimcilik faaliyetlerinde de doğru adımlar artmasına yardımcı olur (Tabaru Örnek, 2022).

Sosyal bilgiler öğretim programı içeriği incelendiğinde de bireylerin Türk kültürü ve tarihini bilen, kültürel mirasın korunmasının öneminin farkında, yaşadığı çevreyi coğrafi anlamda tanıyan, insan ile çevre etkileşimini açıklayabilen, çevre duyarlılığına sahip, her mesleğin gerekli olduğunun bilincinde olan, karşılaştığı toplumsal sorunları çözmek için iletişim becerilerini kullanabilen, toplumsal sorunların çözümünde görüş belirten, ülke ve dünya meselelerine duyarlılık gösteren, yaşadığı toplumla uyum içinde olan vatandaşlar yetiştirmenin sosyal bilgilerin temel amaçlarından olduğu görülmektedir (MEB, 2018). Bu amaçlar göz önünde bulundurulduğunda içinde yaşanan toplumu öğrenim ortamına, öğrencileri de içinde yaşadıkları topluma dâhil eden etkileşimli bir öğrenme ortamını

savunan YTE'nin sosyal bilgiler dersinde kullanılması öğrencilerin derse karşı ilgilerini, vatandaş olarak sorumluluklarını ve akademik olarak başarılarını artırmada etkili olacaktır. YTE'nin sosyal bilgilerde kullanımıyla öğrencilerin topluma katılım sağlamada daha aktif; yaşadıkları çevreyi ilgilendiren sorunlara karşı daha duyarlı olacakları savunulmaktadır (Evans ve Kılınç, 2013). Tüm bunlardan hareketle sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen beceriler ve davranışlar YTE'ye göre şekillendirildiğinde, yakın çevresini coğrafi, kültürel, tarihi, toplumsal vb. yönlerden iyi tanıyan ve çevresinde meydana gelen sorunlara ilişkin çözüm yolları üretebilen (Özkaral ve Daş, 2022), çevre bilinci yüksek, nitelikli bireylerin topluma kazandırılmasına katkı sağlayabilecektir. Yer temelli eğitim yaklaşımının öğrencinin motivasyonunu sağlaması, toplum yönetimi ve akademik öğrenme noktasında pratikliği ve kanıtlanmış başarıları göz önünde bulundurulduğunda özellikle de sosyal bilgiler eğitiminde kullanılmasının faydaları oldukça fazladır (Elfer, 2012).

2.2.6. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Temelli Eğitim

2018 öğretim programı, yerel kültürün ve değerlerin korunmasını içeren, kültürel mirasın öneminin anlaşılmasına yönelik olarak bireylerde yerel farkındalık oluşturmaya kapsayan temalardan oluşmaktadır (Yıldırım ve Çalışkan, 2024). Program incelendiğinde öğrencilerin "doğal çevreyi koruma" ve "yerel tarih bilinci" gibi temalarla çevrelerini tanımaları ve çevrelerinde karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm üretmelerinin hedeflendiği görülmüştür (MEB, 2018). Ancak bu bağlamdaki uygulamalara yönelik rehberliğin kısıtlı olduğu ve yerel içeriklerin nasıl ele alınacağına daha çok öğretmenin inisiyatifine bırakıldığı göze çarpmıştır. 2024 öğretim programında, 2018 öğretim programından farklı olarak eğitim durumlarına ilişkin detaylı yönergeler ve öğretim süreçlerini destekleyen rehberlik bilgileri eklendiği, içeriğin daha detaylı hale getirildiği görülmüştür. 2024 programı özellikle sürdürülebilirlik ve daha yapılandırılmış eğitim süreçleri ile dikkat çekmektedir (TYMM, 2024). 2024 programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde yerel değerlerin ulusal ve küresel bağlamda ele alınmasını, yerel sorunlara duyarlılık gösterilerek çözüm üretme süreçlerine dâhil olması amaçlamaktadır (Tosun ve Gökçe, 2024). Yer temelli eğitim bağlamında incelendiğinde 2024 programının 2018 programına göre daha kapsamlı bir yaklaşım sunduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları yerel toplumlardaki

sürdürülebilir kalkınma projelerine dâhil edilmeleri ve yerel kaynakları etkili bir şekilde kullanmaları için projeler önerilmiştir (Yıldırım ve Çalışkan, 2024).

2018 ve 2024 öğretim programlarında sosyal bilgiler dersinin genel amaçlarına bakıldığında yer temelli eğitimi kapsayan amaçlar şu şekildedir:

- *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetiştirmeleri,*
- *Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri, yaşayan ortak kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda sorumluluk sahibi bireyler olmaları*
- *Türk milletinin insanlığın ortak mirasına katkılarını, Türk tarihini, kültürünü, millî ve manevi değerlerimizi bilen ve yaşayan ortak kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda sorumluluk sahibi bireyler olmaları,*
- *Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,*
- *Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,*
- *Sürdürülebilir bir yaşam için yerelden küresele insanın doğal ve beşerî çevre etkileşimini sorgulamaları,*
- *Ülkemizin bölgesel ve küresel sorunların çözümünde üstlendiği rolün önemini yorumlamaları,*
- *Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,*
- *Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,*
- *Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,*
- *Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,*

- *Demokratik katılımın öneminin farkında olmaları, yakın çevrelerinden başlayarak demokratik katılım süreçlerini deneyimlemeleri,*
- *Demokratik katılımın gerekliliğinin farkında olmaları ve yakın çevrelerinden başlayarak demokratik katılım süreçlerini geliştirmeleri,*
- *Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri*
- *Kendini tanıyan ve gelişime açık bireyler olarak toplumsal rollerine ilişkin bilgi sahibi olmaları ve toplumsal birliğin sürdürülmesine katkıda bulunmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2018, s.8; TYMM, 2024, s.4-5).*

Sonuç olarak öğretim programları yer temelli eğitim bağlamında incelendiğinde 2018 öğretim programı yer temelli öğrenmeye açık olsa da, bu konuların işlenişi öğretmenin tercihi bırakılmıştır. 2024 öğretim programında ise yerellik daha sistematik bir şekilde ele alınmış ve yer temelli eğitimin hem teorik hem de pratik boyutları için öğretmenlere rehberlik edilmiştir. 2024 programının yerel bağlamı küresel bağlantılarla daha güçlü şekilde bütünleştirmeye odaklandığı görülmektedir. Bu durumun da öğrencilerin hem yerel hem de küresel vatandaşlar olarak yetişmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2.3. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi

Eğitimsel hedeflerin sınıflandırılmasına ilişkin çalışmalar 1948 yılında başlamıştır. Bu kapsamda herkes tarafından benimsenebilir bir sınıflandırma yapmak üzere ABD’de bir grup araştırmacı ile bir çalışma grubu oluşturulmuş ve eğitimin hedeflerine yönelik bir sınıflama yapılması üzerine çalışılmaya başlanmıştır (Huitt, 2011; Yüksel, 2007. s.480). Eğitim hedefleri taksonomisi, öğretim sürecinin sonunda öğrencilerden öğrenmeleri beklenen bilgi/becerilere ilişkin ifadelerin sınıflandırılmasını içeren genel bir çerçevedir. Orijinali Benjamin Bloom’un çalışma arkadaşları ile birlikte 1956’da geliştirdiği “*Taxonomy of Educational Objectives: Handbook I: Cognitive Domain: Eğitim Hedeflerinin Sınıflaması: El Kitabı I: Bilişsel Alan*” adıyla kitap şeklinde yayımlanan taksonomi, öğrenme hedeflerinde ortak bir dil oluşması, eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde değerlendirmeye yönelik bir araç olarak kullanılması, ulusal ve yerel standartlardaki geniş eğitim hedeflerinin özelleştirilmesi amacıyla tasarlanarak eğitim alanında temel bir referansa dönüşmüştür (Krathwohl, 2002; Forehand; 2005; Yüksel, 2007). Taksonominin amacı, öğrenme süreçlerinde bir sınıflandırma yaklaşımı geliştirilmek olarak belirtilmiştir (Yüceer, 2022).

Bilişsel alan kapsamında altı ana boyuttan oluşan taksonomide uygulama basamağı hariç her basamak kendi içinde alt boyutlara ayrılmış ve basitten karmaşığa doğru hiyerarşik bir şekilde sıralanmıştır. Burada her bir basamak kendinden sonraki basamağa geçmenin ön koşul olmuştur (Anderson, 1999). Yani uygulama basamağında olduğu varsayılan bir öğrencinin kavrama ve bilgi basamaklarına halihazırda hâkim olduğu varsayılmaktaydı. Bu kapsamda bir merdiven olarak tasvir edilen bu yapı öğretmenlerin, öğrencilerini “daha yüksek bir düşünme seviyesine tırmanmaya” teşvik etmesine yol açmıştır. Orijinal taksonomide daha basit düzeyde olduğu kabul edilen basamaklar sırasıyla bilgi, kavrama ve uygulama; daha yüksek olarak kabul edilen basamaklar ise sırasıyla analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarıdır (Forehand, 2005, s.42).

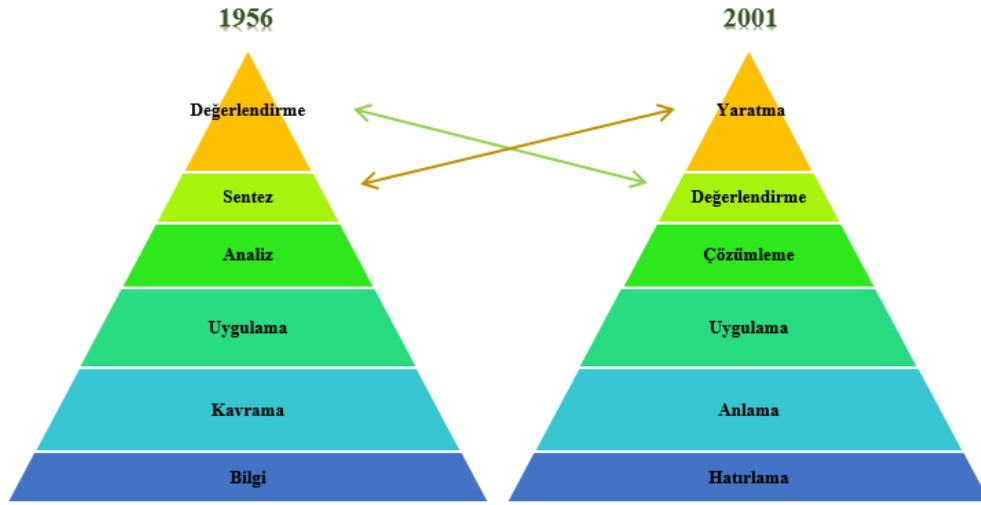
Orijinal taksonominin yayınlanıp uygulanmaya başlanmasından itibaren yapılan çalışmalarda bazı zayıflıklar ve sınırlamalar olduğunun tespit edilmesi, taksonominin tek bir boyutla sınırlı kalmış olması ve bir sonraki basamağa geçmenin ön koşulunun kendinden önceki basamakları başarmak olması şeklindeki hiyerarşik yapı çok katı görüldüğünden taksonomi bir grup bilişsel psikolog, eğitim ve müfredat araştırmacıları ve ölçme değerlendirme uzmanları tarafından yeniden gözden geçirilmiştir. Ayrıca öğrencileri kendi öğrenmelerinden sorumlu tutan yapılandırmacılık, üst bilişsel öğrenme gibi yaklaşımların ortaya çıkmasıyla orijinal taksonomi davranışçı yaklaşım ile sınırlı kalmış (Amer, 2006, s.216), ortaya çıkan yeni eğitim yaklaşımları ile birlikte hızla artan bilgiler taksonominin değişen eğitimsel ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden şekillendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Yüceer, 2022). Bu kapsamda Lorin Anderson ve David Krathwohl tarafından, yaşanan yüzyıl ile de uyumlu hale getirilmesi umuduyla taksonominin güncellemesine öncülük edilmiştir. Anderson, Krathwohl ve arkadaşları tarafından 1995-2000 yılları arasından Bloom’un taksonomisi yeniden gözden geçirilerek modern eğitim hedeflerine uyumlu olacak şekilde revize edilmiştir. Yapılan bu düzenlemelerde Bloom’un kendi eleştirileri ve diğer araştırmacılar ve eğitimciler tarafından yapılan eleştiriler de dikkate alınmıştır (Forehand, 2005, s.42; Huitt, 2011; Wilson, 2016). Taksonominin yenilenmesinde temel alınan yaklaşımlar Anderson ve Krathwohl (2001, s. xxi) tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

- Orijinal taksonomideki yaklaşımın yeniden gözden geçirilmesi ve genişletilmesi.
- Yaygın olarak kabul gören ortak bir dil kullanılması.
- Çağın eğitimsel ve psikolojik alanlardaki hedefleriyle uyumlu olma.
- Uygulamalara yönelik gerçekçi örnekler verilmesi.

Yukarıda belirtilmiş olan amaçlar doğrultusunda, yapılan eleştirileri de dikkate alarak yenilenen taksonomide bazı temel farklılıklar göze çarpmaktadır. Belki de en önemli temel farklılık taksonominin artık bilişsel boyut ve bilgi süreçleri olarak iki boyuta ayrılmasıyla taksonominin yapısal değişikliğe uğramasıdır. Böyle bir değişiklik taksonominin farklı bilgi türleri ve düzeyleriyle nasıl kesiştiğine ve bunlara nasıl etki ettiğine ilişkin daha kapsamlı ve faydalı bir ekleme yapma düşüncesinden ortaya çıkmıştır (Anderson ve Krathwohl, 2001; Wilson, 2016, s.2). Bu bağlamda da bilgi sürecini içeren kavramsal yapı isimden, bilişsel süreci içeren kavramsal yapı ise fiilden oluşmuştur. Bunun nedeni içeriğin/konunun bilgi boyutunu kapsaması, içerik dâhilinde öğrencinin ne yapacağını, nasıl yapacağını bilmesinin yani bir şekilde eylemde bulunabilmesinin ise bilişsel süreç boyutunu içerdiğinin düşünülmesidir (Krathwohl, 2002, s.213). Yenilenmiş taksonomide yapılan diğer değişiklikler şu şekildedir:

- Bilişsel süreç boyutunun ilk basamağı olan bilgi basamağı hatırlama basamağı olarak güncellenerek ve kapsamı daraltılmıştır (Forehand, 2005; Yüksel, 2007).
- Kavrama basamağı anlama basamağı olarak değiştirilerek daha ayrıntılı hâle getirilmiştir (Huitt, 2011; Yüksel, 2007).
- Uygulama basamağı bilgiyi eylemsel olarak yeni bir durumda kullanabilmeyi kapsayan bir basamak haline gelirken analiz basamağı öğrencilerin farklı bileşenler arasındaki ayrımı, karşılaştırmayı yapabilmesini ve zıtlıkları fark edebilmesini içeren çözümleme basamağı olarak değiştirilmiştir (Huitt, 2011).
- Sentez basamağının adı yaratıcılık olarak değiştirilerek en üst basamağa alınmıştır. Böylelikle Bloom'un yaptığı sınıflamada en üstte yer verdiği değerlendirme, yeni sınıflamada yaratıcılıktan önceki basamakta yerini almıştır (Yüksel, 2007).
- Bilgi boyutuna ise olgusal, kavramsal ve işlemsel bilgilere ek olarak üst bilişsel bilgi boyutu eklenmiştir (Krathwohl, 2002).
- Orijinal taksonomide yetersiz görülen örneklendirmeler yenilenen taksonomide değerlendirme görevlerini daha net ve anlaşılır kılmak adına sıklıkla kullanılmıştır (Yüceer, 2022).

Yukarıda anlatılanlara ilişkin olarak orijinal ve yenilenmiş taksonomi arasındaki farklar Şekil 1'de gösterilmiştir.



Şekil 1. Orijinal ve Yenilenmiş Taksonomi Arasındaki Farklar

Yenilenen taksonomide meydana gelen diğer değişikliklere aşağıda yer alan bilgi ve bilişsel süreç boyutu başlıklarında daha detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

2.3.1. Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilgi Boyutu

Orijinal taksonomide üç ana kategoriden oluşan bilgi boyutu, bilişsel psikolojideki gelişmeler göz önünde bulundurularak yenilenmiş taksonomide dört kategoriye çıkmıştır (Anderson ve Krathwohl, 2001). Olgusal, kavramsal ve işlemsel bilgi orijinal taksonomideki ilk haliyle kalırken bu kategoriye üst bilişsel bilgi boyutu eklenmiştir (Krathwohl, 2002).

Olgusal bilgi, öğrencilerin bir konu alanını tanımasını, o alandaki problemleri çözmesi için bilmesi gerekli görülen temel unsurlardır. Bu unsurlar bazı somut nesnelerle ilişkilendirilmiş simgeler olarak görülebilir. Bu boyut terimler bilgisi ve özel ayrıntı ve öğelerin bilgisi olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Olgusal bilgi, ayrı olarak ele alınabilen, konu alanı öğeleri şeklindeki bilgi parçacıklarıdır. Kavramsal bilgi, geniş bir konu alanı içerisinde yer alan temel öğeleri içeren ve bu öğelerin birlikte hareket etmesini kapsayan bir boyuttur. Kavramsal bilgi boyutu daha karmaşık ve organize edilmiş şemaları içermektedir. Bu şemalar bir konu alanının yapılandırılarak farklı bilgi parçacıklarının sistematik bir şekilde birbiriyle ilişkilendirilip bütünleştirilerek sunulmasıdır. Kavramsal bilgi boyutu

sınıflamalar, ilkeler ve genellemeler, kuram model ve yapıların bilgisi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. İşlemsel bilgi, öğrencilerin bir çalışma alanına ilişkin bir şeyi nasıl yapacakları konusunda yardımcı olan bilgileri ifade eden, sorgulama yöntemleri, beceriler, algoritmalar ve yöntem ve teknikleri içeren; alanlara özgü algoritma ve becerilerin kullanılması, ilgili yöntemlerin hangi şartlarda kullanılması gerektiğinin bilinmesine ilişkin kriterlerin bilgisi, alana özgü yöntem ve teknikleri içeren bilgi olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır. İşlemsel bilgi, genellikle sırasıyla yapılması gereken işlemler, geçilmesi gereken basamaklarını barındırır. Olgusal ve kavramsal bilgi “Ne?” sorusu ile ilişkiliyken işlemsel bilgi boyutu “Nasıl?” sorusuyla ilişkilidir. Üst bilişsel bilgi ise bilişle ilgili bilgi, öğrencinin kendi bilişi ile ilgili farkındalığı ve onun hakkında bilgi sahibi olmasını içerir. Taksonomiye yeni eklenen bu boyut stratejik bilgi, uygun koşulların da dâhil olduğu bilişsel ödevlere yönelik bilgi ve kendisi hakkında bilgi olacak şekilde üç farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Orijinal taksonominin yayınlamasından sonraki süreçte yapılan araştırmalar, öğrencilerin kendi düşünce ve bilgilerinden sorumlu olmasına yapılan vurgu bu boyutun gerekli görülmesine neden olmuştur (Anderson ve Krathwohl, 2001, s.37-80; Wilson, 2016). Üst bilişsel bilgi, öğrencilerin daha iyi performans göstermelerini ve daha anlamlı öğrenmeler gerçekleştirmesini sağlar. Kendini tanıyan öğrenciler kendi bilişlerini farklı durumlara daha iyi uyarlayabilir ve öğrenmeyi kolaylaştırabilirler (Amer, 2006, s.219). Araştırmacıların, öğrencilerin kendi bilişinin farkında olmasının ve sonrasında bunu uygun koşullarda kullanarak kendi düşünme ve çalışma biçimlerini ortaya koyabilmesinin önemini vurgulaması üst bilişsel bilginin gerekliliği ve önemi de artmaktadır (Krathwohl, 2002, s.214).

2.3.2. Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutu

Yenilenen taksonominin bilişsel süreçlerinin gelişimi Anderson (1999) tarafından şu şekilde değerlendirilmiştir: Bilişsel süreçler, bilginin edinildiği, inşa edildiği ve günlük yaşam problemlerini tartışmak/değerlendirmek üzere kullanıldığı bir süreci kapsamaktadır. Yenilenen taksonominin bilişsel süreçler boyutunda da orijinaline göre çeşitli farklılıklar vardır. Bu farklılıklar bilişsel süreçler arasındaki ilişkiler, bilişsel süreçlerin genellenebilirliği ve bilişsel süreçlerin problem çözmedeki işlevi bağlamındadır. Bilişsel süreçler arasındaki ilişkiler noktasında bakıldığında burada yer alan basamaklar da basitten

karmaşığa doğru sıralanmakla birlikte her durumda kümülatif bir hiyerarşi olduğu iddiası yer almamaktadır. Bilişsel süreçlerin genellenebilirliği noktasında incelendiğinde orijinal taksonomide yer alan basamakların tüm konu, seviye ve eğitim durumları arasında gözlemlenebileceği savunulurken yenilenmiş taksonomide bilginin edinimi ve inşasında alana özgü bir durum olduğu savunulmaktadır. Bilişsel süreçlerin problem çözmedeki rolü incelendiğinde ise orijinal taksonomide de yenilenmiş taksonomide de zihinsel yetenekler ve problem çözme becerisi eğitimin temel hedefleri arasında görülmekle beraber orijinal taksonominin bu konuyu detaylandırmada ve tanımlamada yetersiz kaldığı düşünülerek bu konuda problem çözme becerisi birçok bilişsel süreç boyutuna dâhil edilmeye çalışılmıştır. Taksonomide yer alan bilişsel süreçlerin çeşitliliğinin ölçme ve değerlendirme noktasında da çeşitlilik sağlayacağı savunulmuştur (s.7-16). Tüm bunlar bağlamında yapılan çalışmalar ve değerlendirmeler sonucunda taksonomide öncelikle basamakların isimleri fiil formuna dönüştürülmüş ve en yüksek seviyedeki basamakların yeri değiştirilmiştir (Huitt, 2011). Güncel haliyle taksonomideki bilişsel süreçlerin isimlendirmesi ve sıralaması hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma şeklinde olmuştur. Öğrencilerin öğrendikleri bilgilerin kalıcılığının artırılmasına ve bilginin uzun süreli bellekten getirilmesine ilişkin bilişsel süreç hatırlama; öğrencilerin kendine sunulan bilgilerden ve iletilerden hareketle anlam oluşturabilmeleri, önceki bilgilerle yeni öğrenilenler arasında ilişki kurabilmelerine ilişkin bilişsel süreç anlama; öğrencilerin problem çözme ve alıştırmaya yapmaları için işlemlerden yararlanmasına ilişkin bilişsel süreç uygulama; materyalin parçalara ayrılarak bu parçaların kendi içinde ve bir bütün olarak nasıl bir ilişki içinde olduklarının belirlenmesine ilişkin bilişsel süreç çözümleme; belirli standartlara ilişkin yargıda bulunulmasına ilişkin bilişsel süreç değerlendirme ve öğeleri bir bütün oluşturacak şekilde işlevsel bir biçimde sunmayı, mevcut öğelerden yola çıkarak yeni bir bütün oluşturulmasını içeren bilişsel süreç ise yaratmadır (Anderson ve Krathwohl, 2001, s.85-112). Bilişsel süreçlere ilişkin detaylar Tablo 1’de verilmiştir (Amer, 2006, s.221; Anderson ve Krathwohl, 2001, s.39; Çalışkan 2011, s.130-131; Forehand, 2005, s.43).

Tablo 1.

Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreçler, Alt Boyutları ve Özellikleri

Bilişsel Süreçler ve Alt Boyutları	Bilişsel Süreçlerin Özellikleri
1. Hatırlama: Uzun süreli bellekte yer alan bilgiye erişme, geri getirme 1.1. Tanıma 1.2. Anlama	- Bilginin hatırlanması - Olayların ve yerlerin bilinmesi, tarihlerin hatırlanması - Konu alanında bilgi sahibi olma
2. Anlama: Sözlü, yazılı veya grafik biçimindeki öğretim mesajlarının anlamını belirleme, bir anlam oluşturma 2.1. Yorumlama 2.2. Örneklendirme 2.3. Sınıflama 2.4. Özetleme 2.5. Sonuç çıkartma 2.6. Karşılaştırma 2.7. Açıklama	- Mevcut bilginin yeni karşılaşılan bilgi bağlamında kullanılması - Kavram ve bilgileri yeni durumlarda kullanma - Edinilen bilgi ve becerileri kullanarak problem çözebilme - Edinilen bilgilerden hareketle genelleme yapabilmek
3. Uygulama: Belirli bir durumda bir prosedürün uygulanma, kullanılma durumu 3.1. Yapma 3.2. Yararlanma 4. Çözümleme: Materyali oluşturan parçaları ayırma, parçaların birbiri ile ve bir bütün halinde ilişkisini ve amaçlarını tespit etme, ayırt etme 4.1. Ayırıştırma 4.2. Örgütme 4.3. İrdeleme	- Bir işi icra edebilme - Parçaları düzenleyebilme - Öğrenilen işlemi bir görevde uygulayabilme - Kendine sunulan durumdaki bakış açısını, değerleri ve yanlışlıkları belirleme - Farklı alanlardaki bilgiler arasında bağlantı kurabilme - Sonuçları tahmin etme ve sonuç çıkarma
5. Değerlendirme: Kontrol etme veya eleştirme yoluyla kriterlere ve standartlara dayalı yargıda bulunma 5.1. Denetleme 5.2. Eleştirme	- Fikirler arasında karşılaştırma yapma, uyum ve uyumsuzlukları belirleme - Delillerin değerini doğrulanmasını ve önemini değerlendirme - Savunulabilir tartışmalara dayalı olarak seçimler yapma
6. Yaratma: Öğretim öğeleriyle ilişki, yeni, tutarlı ve işlevsel bir bütün oluşturmak için unsurları bir araya getirerek özgün bir ürün oluşturma 6.1. Oluşturma 6.2. Planlama 6.3. Üretme	- Öğrenilenlerden hareketle yeni hipotezler üretme - Görev yerine getirmede süreci, işlemleri tasarlama - Ürün icra etme

Yenilenen taksonominin öğretimdeki hedeflerin belirlenmesi, öğretim sürecinin planlanması noktasında iki boyuttan oluşması, kategorilerin detaylandırılması ve daha net ve anlaşılır örneklerle yer verilmesi eğitimcilerin de net bir şekilde tanımlayabildikleri değerlendirmeler yapmasını sağlayacaktır. Bu sayede öğretim süreçleri ve değerlendirme süreçleri hem hedeflerle uyumlu hem de güçlü bir öğretim süreci sunabilecektir (Amer, 2006, s.222; Yüksel, 2007). Örneğin bilişsel süreçler boyutu dâhilinde sunulan öğretim görevleri öğretmen değerlendirme sürecini, öğretmen öz değerlendirmesini, öğrenci değerlendirmesini kolaylaştırma potansiyeline sahiptir (Wilson, 2016). Yenilenmiş taksonomiyle ilgili anlatılanlardan yola çıkarak daha kapsamlı ve anlaşılır bir taksonominin öğretmen ve öğrencilerin öğrenme ve değerlendirme süreçlerinde kolaylıklar sağlayacağı yorumu yapılabilir.

2.3.3. Sosyal Bilgiler Dersi ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisi

Eğitim faaliyetlerinde öğretimin planlanması, öğrencilerin mevcut bilgilerini açığa çıkarma ve öğretim faaliyetlerini değerlendirme noktasında rehber olacak çalışmalar yapıldığı bilinmektedir (Yüceer, 2022). Anderson ve Krathwohl (2001) da Bloom taksonomisini yeniden tasarlarken öğretmenler için öğretim programlarından anlam çıkarma, programdaki hedeflerle uyumlu değerlendirmeler tasarlama, öğretim sürecini planlama imkânı sağlamasını ve bunların sonucunda da öğretimin kalitesinin artmasını hedeflemişlerdir. Taksonomi, bu bağlamda hedeflere ulaşmak için kullanılan öğretim faaliyetlerinin yanı sıra öğrenmenin öğrenciler tarafından ne ölçüde gerçekleştirildiğini belirlemedeki değerlendirmeleri sınıflama amacıyla kullanılabilir (Krathwohl, 2002, s.217). Yenilenmiş taksonominin öğretimi inceleme ve analiz etme noktasında eğitimcilere bir çerçeve sunduğu söylenebilir (Amer, 2006, s.228). Eğitimciler de öğretim sürecinin bir parçası olarak öğrencilerinin yeteneklerini, bilgileri ölçmek zorundadır. Bunu doğru bir şekilde yapılması öğrenmede önemli olan ve öğrenciden öğrenmesi/kazanması beklenen davranış seviyelerinin sınıflandırılmasını gerektirir. Yenilenmiş Bloom taksonomisi de günümüz öğretmenlerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve öğretim/değerlendirme süreçlerinde sınıflandırma yapabilmek için daha da güçlü bir araç sunmaktadır (Forehand, 2005).

Sosyal bilgiler dersi de gelişen ve değişen dünya koşullarından hareketle toplumsal alanlarda ihtiyaç duyulan becerilerin bireylere kazandırılması amacı taşımaktadır (TYMM, 2024, s.4).

İçeriği ve amaçları bakımından öğrencilere birçok beceri ve bilgi kazandırmayı hedefleyen bir ders olduğu görülmektedir. Dersin amaçları doğrultusunda öğrencilere gereken beceri ve bilgilerin kazandırılması amacıyla öğrencilerin sorular aracılığıyla düşünmeye sevk edilmesi, zihinsel süreçlerinin ve sorgulama becerilerinin harekete geçirilmesi ve böylelikle eğitim sürecinde aktif rol almaları anlamlı ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda belirlenen amaçların ve kazanımların öğrenciler tarafından öğrenilmesi ve bu öğrenilenlerin ne oranda gerçekleştiğinin belirlenmesi noktasında belli başlı ölçme değerlendirme araçları, sınıflandırmalar mevcuttur (Çalışkan, 2011). Sosyal bilgiler dersi bağlamında da öğrencilerin öğrenme sürecinin değerlendirilmesine ve öğretmenlerin değerlendirme süreçlerine ilişkin yargıda bulunmasına yönelik olarak yenilenmiş Bloom taksonomisinden yararlanılabilir. Çünkü öğretim sürecini kategorilere ayırmak ve bu kategorilerin gerektirdiği bilgi ve becerilerin tespit edilerek somut olarak gözlemlenebilir hale getirilmesini sağlama noktasında faydalı olacaktır. Sınıflamalarda yer alan basamaklar ve burada belirtilen somut davranışlar aracılığıyla öğretim sürecinin planlanması ve değerlendirilmesi kolaylaşacaktır (Yüceer, 2022). Bu bağlamda eleştirel ve yenilikçi düşünme becerilerine sahip, sorgulama yeteneği gelişmiş üst düzey düşünebilen ve etkin bireyler yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler dersinde de Bloom taksonomisinden hareketle değerlendirmeler yapmak, öğretim sürecini planlamak önemlidir (Çalışkan, 2011). Bu sayede öğretim süreçlerindeki eksiklikler daha net bir şekilde tespit edilebilecek öğretim süreçleri daha sağlıklı bir şekilde planlanabilecektir (Çalışkan ve Yıldız, 2008)

Sonuç olarak sosyal bilgiler dersinde yenilenmiş Bloom taksonomisinin kullanılmasının ders planlarının yapılandırılmasında ve öğrenci kazanımlarının değerlendirilmesinde etkili bir rehber olabileceği, öğrencilerin edindikleri bilgileri etkili bir şekilde kullanabilmesinde yararlı olacağı söylenebilir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinde her bir basamak farklı bir zihinsel sürecin kullanılmasını gerektirdiğinden öğretimin niteliğini sağlamak noktasında sosyal bilgiler dersinde Bloom taksonomisinin kullanılmasının faydalı ve etkili olabileceği yorumu yapılabilir. Nitekim tüm bunlar doğrultusunda yenilenmiş taksonominin faydaları, önemi ve sosyal bilgiler öğretim programlarında ve ders kitaplarındaki yeri olarak sosyal bilgiler dersi bağlamında değerlendirilmesine ilişkin yapılan araştırmalar da incelenebilir (Burak ve Gültekin, 2019; Büken ve Artvinli, 2021; Büyükalın Filiz ve Baysal, 2019; Çalışkan, 2011; Çalışkan ve Uymaz, 2019; Çalışkan ve Yıldız, 2008; Demir, 2015; Özdemir, Altıok ve Baki, 2015; Şanlı ve Pınar, 2017; Şenses, 2008; Yılmaz ve Gazel, 2017 vb.).

2.4. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde yer temelli eğitim yaklaşımı ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışma örneklerine yer verilmiştir.

2.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Köşker (2012), “*Coğrafya eğitiminde yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin öğretmen görüşleri*” başlıklı araştırmasında Coğrafya Dersi Öğretim Programını yer temelli eğitim yaklaşımı boyutuyla incelemeyi ve coğrafya öğretmenlerinin YTE yaklaşımına yönelik görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre coğrafya dersi öğretim programının YTE amaçlarına uygun bir şekilde tasarlandığı, öğretmenlerin okul dışı aktiviteleri mali sıkıntılar, süre yetersizliği, aile desteğinin yetersizliği gibi engellerden dolayı yapmakta zorlandığı tespit edilirken YTE’nin öğrencilerin çevrelerini doğal ve kültürel yönlerden öğrenmeleri, çevrelerindeki sorunların farkına varmaları gibi durumlarda etkili bir eğitim yaklaşımı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kılınç ve Evans (2013), “*Sosyal bilgiler alanında yer temelli eğitimin tarihi*” adlı çalışmada YTE’nin tarihsel süreçteki gelişimini açıklarken Amerika Birleşik Devletleri’nde sosyal bilgiler dersi kapsamında yer temelli eğitime yönelik uygulama örnekleri üzerinde durmuştur. Araştırmada ayrıca YTE’nin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi, YTE’nin sosyal bilgiler alanındaki geleceği de ele alınmıştır.

Akkaya (2014), “*Sosyal bilgilerde yer temelli öğretim yaklaşımı*” başlıklı araştırmasında 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin YTE yaklaşımı gerçekleştirerek yapılmasının öğrencilerin akademik başarıları ve derse olan tutumları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Deneysel desen modelinde gerçekleştirilen bu çalışmada seçilen konu deney grubunda YTE yaklaşımıyla işlenirken, kontrol grubunda klasik öğretim yöntemleri uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak günlük planlar, tutum ölçeği, başarı testi, görüşme soruları kullanılarak araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarının puanları arasında anlamlı fark olduğu ve öğrencilerin olumlu duygular geliştirdiği tespit edilmiştir.

Keşaplı Can (2015), “*Kuş eğitimi ile biyoloji öğretmenlerinin yer temelli eğitimi kullanmalarını desteklemek: Eylem araştırması yoluyla açımlayıcı bir sorgulama çalışması*” başlıklı araştırmasında kuşlar ile ilgili çalışan eğitimcileri desteklemek ve ülkemizde YTE’yi geliştirmek için belirli kaynak ve yöntemlerin araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmada öğretmenleri kuş eğitimi çalışmalarına hazırlamak için eğitim çalıştay, arazi gezisi vb. gibi stratejiler kullanılarak danışmanlık hizmeti sağlanmıştır. Öğretmenlerin, kendilerine sunulan kaynakların motivasyon sağladığını, YTE yaklaşımının gezi izinleri almak için gereken zamanın olmaması, gezi uygulamalarına yönelik güvenlik sorunları ve gezi izinleri alma gibi sorunların kolaylaşması noktasında öğretmenlere yardımcı olabileceği tespit edilmiştir.

Yıldız ve Mentiş Taş (2015), “*Hayat bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf programı ile ders kitaplarının yer temelli eğitim açısından değerlendirilmesi*” başlıklı araştırmasında hayat bilgisi öğretim programını “beceriler”, “ara disiplinler”, “kişisel nitelikler” ve “kavramlar” açısından ele alıp YTE’nin alt boyutları ile ilişkilendirirken bu alt boyutlar kapsamında her bir alt boyut ayrı ele alınarak etkinlik örneklerine de yer vermiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi ile veriler toplanmış, elde edilen bulgular doğrultusunda da 1. ve 2. sınıf düzeyinde YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutu, 3. sınıf düzeyinde problem çözme süreçleri ve toplumsal çalışmalar, girişimcilik fırsatları boyutlarına ilişkin etkinliklere yer verilmediği belirlenmiştir. Bu kapsamda etkinliklerin YTE’nin alt boyutlarına ilişkin düzensiz bir dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Mentiş Taş ve Özkaral (2015), “*Sosyal bilgiler 4-5. sınıf programı ve ders kitaplarının yer temelli eğitim yaklaşımına göre değerlendirilmesi*” başlıklı araştırmasında sosyal bilgiler dersi öğretim programının 4 ve 5. sınıf düzeyinde ve sosyal bilgiler ders kitaplarında YTE’ye yer verilme durumunu incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretim programında YTE ile ilişkili olarak programın uygulanmasına ilişkin açıklamalarda inceleme gezilerine önem verildiği, beceri, değer ve kavramlarda da YTE’yi içeren durumlara yer verildiği belirlenmiştir. 4. sınıf ders ve çalışma kitabı incelendiğinde “Yaşadığımız Yer” ünitesi YTE ile birebir ilişkili bulunurken “Üretimden Tüketime” ve “İnsanlar ve Yönetim” adlı ünitelerde de YTE yaklaşımına uygun, okul-toplum ilişkilerini geliştirmeye yardımcı, öğrenciye yaşantısal öğrenme fırsatı sunan etkinliklere rastlanmıştır. 5. sınıf kitaplarında ise “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesi YTE ile ilişkili bulunmuş fakat bu ünite de dâhil hiçbir ünite de YTE’yi içeren, öğrencilerin sınıf dışı faaliyetlerde bulunmasını sağlayan aktivitelere rastlanmamıştır.

Yıldız Yılmaz ve Tabaru (2017), “*Fen bilimleri 3 ve 4. sınıf öğretim programı ile ders kitaplarının yer temelli eğitim açısından incelenmesi*” adlı çalışmasında 3. ve 4. sınıf fen bilimleri öğretim programına ve ders kitaplarındaki etkinliklere YTE yaklaşımının yansıma durumunu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda fen bilimleri öğretim programı incelenen kazanımların YTE yaklaşımına yer verildiği fakat bu kapsamdaki etkinliklerin sınıf içinde yapılmaya uygun etkinliklerle sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çakmak (2018), “*Yer temelli eğitim yaklaşımına dayalı proje çalışmalarının öğrencilerin problem çözme ve sosyal becerilerine etkisi*” başlıklı çalışmasında YTE yaklaşımı kapsamında geliştirilen proje çalışmalarının öğrencilerin problem çözme ve sosyal becerilerine etkisini araştırmıştır. Bu kapsamda öğrencilere çeşitli konularla ilgili araştırma görevleri verilmiş, süreç içerisinde gelişimi irdelenmiş ve süreçte deneyim sahibi olan öğrencilerin görüşleri değerlendirilmiştir. Veriler "Problem Çözme Algı Ölçeği", "Sosyal Beceri Ölçeği", “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”, "Öğrenci Günlükleri" ve öğrencilerin "Proje Görevleri" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca bu sayede öğrencilerin çevrelerini ve yaşadıkları yeri farklı bakış açılarıyla inceleme imkânı buldukları tespit edilmiştir.

Kalafat (2018), ortaokul 5. sınıf "Canlılar Dünyasını Gezelim Tanıyalım" ünitesi, "Mantarları Tanıyalım" konusunun YTE yaklaşımı ile işlenmesinin, öğrencilerin akademik başarısına etkisini ve derse yönelik tutumlarını incelenildiği “*5. sınıf fen bilimleri dersindeki "Mantarları Tanıyalım" konusunda, yer temelli eğitimin akademik başarıya ve tutuma etkisi*” başlıklı araştırmasında öğrencilerin derse ve ders başarılarına yönelik tutumlarında anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılığın YTE etkinliklerinin öğrencilerin derse yönelik başarılarını arttırmada pozitif yönde bir etkisinin olduğu yorumu yapılmıştır.

Üztemur, Dinç ve Acun (2018), “*Yer temelli eğitim yaklaşımı ve sosyal bilgiler öğretim programlarına yansımaları*” başlıklı çalışmasında YTE’nin sosyal bilgiler dersi öğretim programına ne ölçüde yansıdığını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu nitel çalışmada veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmış olup araştırma sonucunda sınıf düzeyi arttıkça YTE ile ilişkili öğrenme alanı, kazanım ve etkinliklerin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tüm sınıf düzeylerindeki kazanımların hemen hemen üçte biri YTE ile ilişkili bulunmuştur. 7. sınıf seviyesinde YTE ile ilişkili olarak öğrenciye kazandırılacak herhangi bir değer ve beceriye rastlanmamıştır. Çalışmadan çıkarılan genel sonuç sosyal bilgiler öğretim programında YTE yaklaşımına çok fazla yer verilmediği olmuştur.

Kırboğa (2020), “*Munzur Vadisi Millî Parkı turizm potansiyelinin yer temelli öğretim kapsamında değerlendirilmesi*” çalışmasında YTE yaklaşımını kullanarak öğrencilere Millî parkın turizm potansiyeli ve değerlerini kazandırmayı amaçlamıştır. İki bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde MVMP’nin turizm potansiyeli incelenerek odak turizm önerileri yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise YTE’nin tanımı yapıp özellikleri incelenmiş ve bölgenin turizm potansiyelini yansıtan bir YTE programının nasıl olabileceğine ilişkin öneriler sunulmuştur.

Daş (2021), “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma yönelik öz yeterlik algıları ile yer temelli eğitime ilişkin tutumları*” başlıklı çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumları, kıdem, cinsiyet, görev yaptıkları yer değişkenleri ile yapılandırmacılığa yönelik öz yeterlik algıları ve YTE’ye ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşım kapsamındaki öz yeterlik algıları ve YTE’ye karşı tutumları arasında olumlu ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma yönelik öz yeterliliğin YTE’ye ilişkin tutum üzerindeki etkisinin olumlu yönde olduğu belirlenirken öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşım ile ilişkili öz yeterliklerinin ve YTE ile ilişkili tutumlarının ele alınan değişkenlere göre anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Kırboğa (2022), “*Yer temelli öğretim yaklaşımının 12. sınıf coğrafya dersinde akademik başarıya etkisi ve uygulamaya yönelik öğrenci görüşleri*” adlı çalışmasında öğretimde YTE yaklaşımının kullanılmasının öğrenci başarısına, davranışlarına etkisini ve öğrencilerin YTE’ye ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. YTE yaklaşımıyla işlenen coğrafya dersine yönelik olarak deney grubu öğrencilerinin görüşleri daha etkili bir öğretim gerçekleştirildiği yönünde olmuştur. Yer temelli eğitim yaklaşımının, öğrencilerin etme becerilerinin gelişmesi noktasında etkili olduğu, öğrenci başarısında olumlu etkisi olduğu, yaşadıkları çevreye yönelik öğrencilerin ilgisinin arttığı ve öğrencilerin YTE’ye ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri noktasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tabaru Örnek (2022), “*Hayat bilgisi dersinde yer temelli öğretim uygulamalarının öğrencilerin girişimcilik becerisi ve çevre okuryazarlığına etkisi*” çalışmasında hayat bilgisi dersinde YTE yaklaşımının kullanılmasının öğrencilerin girişimcilik ve çevre okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Karma olan bu yöntemde nicel bölümde deneysel desen kullanılırken nitel bölümde görüşme, gözlem formları

kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda hayat bilgisi dersinde YTE yaklaşımının kullanılmasının öğrencilerin girişimcilik ve çevre okuryazarlığı becerisi üzerinde pozitif yönde bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hayat Bilgisi dersinde YTE yaklaşımına göre hazırlanan etkinliklerin kullanımı ile öğrencilerde çevre bilgisi, çevreye karşı duyuşsal yaklaşım ve çevreye karşı sorumlu davranma boyutları üzerinde de olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türk (2023), “*Evsel atıklar ve geri dönüşüm konusunda yer temelli eğitimin öğrencilerin akademik başarı ve tutumları üzerine etkisi*” başlıklı çalışmasında fen bilimleri dersi öğretim programının 7. sınıf düzeyinde yer alan “Evsel atıklar ve geri dönüşüm” konusunda YTE yaklaşımını kullanarak verilen çevre eğitiminin öğrencilerin akademik başarıları ve tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda YTE ortamlarında gerçekleştirilen evsel atıklar ve geri dönüşüm konusunun sınıf içinde gerçekleştirilmesinden daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Woodhouse ve Knapp (2000) “*Place-based curriculum and instruction: Outdoor and environmental education approaches*” adlı çalışmalarında , çevre eğitimi, açık hava eğitimi ve yer temelli eğitimin birbiri ile olan bağlantısını incelemiştir. Yer temelli eğitim müfredatı ve öğretimine yönelik genel bilgiler sunulurken açık hava eğitimi ve çevre eğitimi de YTE ile karşılaştırmalı bir yaklaşımla incelenmiştir. Bu kapsamda ayrıca yer temelli eğitim müfredatına ilişkin kaynak önerilerine yer verilmiştir. Araştırmanın son bölümünde ise teknoloji ve kentleşmede meydana gelen ilerlemeler göz önünde bulundurularak eğitimcilerin YTE müfredatını benimsemesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Powers (2004), “*An evaluation of four place-based education programs*” başlıklı çalışmasında Yer Temelli Eğitim Değerlendirme İşbirliği (PEEC)’nin mesleki gelişim ve okul iyileştirme amaçlı geliştirildiği dört eğitim modelini öğretmenler, öğrenciler, okullar ve toplum üzerindeki etkisi açısından değerlendirmiştir. İki aşamalı bu çalışmanın ilk aşamasında her bir programın güçlü ve zorlu yönlerini ayrı olarak değerlendirilip birbirleriyle karşılaştırılmasına detaylı bir şekilde yer verilirken diğer aşamada öğretmen uygulamalarına dönük analizler yapılmıştır. Araştırma sonucunda dört programın da eğitim

kalitesini artırmak noktasında güçlü olduğu, YTE'nin etkisini arttırmada önemli olduğu belirtilmiş ve programa yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

Gruenewald (2005) "*Accountability and collaboration: Institutional barriers and strategic pathways for place-based education*" başlıklı çalışmada okullarda yer verilen/verilecek olan yer temelli eğitimin ve çevre eğitiminin teoride ve pratikte duyarlı bir şekilde ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda sorumluluk ve iş birliği temelinde YTE'nin uygulanmasında kurumsal engeller ve uygulanabilecek stratejik yollar değerlendirilmiştir.

Bartholomaeus (2006), "*Some rural examples of place-based education*" başlıklı çalışmada YTE kavramının ne olduğunu ve Avustralya'daki bazı kırsal okullarda YTE kapsamında yapılan uygulamaları araştırmıştır. Araştırmasıyla YTE'nin kırsal kesimlerdeki okullarda eğitim gören öğrenciler için neden önemli olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda YTE kapsamında müfredat uygulayan okulların toplumların ekonomik ihtiyaçlarına cevap verebildiği, yerel toplumun öneri ve şikâyetlerine açık olduğu, YTE'nin öğrencilerin kültürlerini tanımasında ve akademik başarılarının artmasında önemli ve etkili olduğu ortaya konmuştur.

Cook (2009), eylem araştırması yaptığı "*Developing a sense of place: Examining educator practice in place-based education*" başlıklı çalışması öğrencilerde kuvvetli bir "yer" algısının nasıl geliştirileceği ile ilgilidir. Araştırmada önce eğitimcilerle görüşmeler yapılarak öğrencilerin yer duygusunu geliştirmeye nasıl yardımcı oldukları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise öğrencilerin yer algısının derinleştirilip derinleştirilemeyeceğini ortaya çıkarmak adına araştırmanın ilk bölümünü de içeren bir eylem planı uygulamasına ve değerlendirmesine yer verilmiştir. Araştırma sonucunda yapılan uygulamalar olumlu yanıt vermiş, öğrencilerde yerel çevre ile ilgili daha fazla farkındalık duygusunun geliştiği ve daha fazla bilgi edinildiği ortaya çıkmıştır.

Wu (2010), "*Demarginalizing knowledge through place-based learning : Exploring the educational experience at the Lo'i*" başlıklı çalışmada okullar ve toplum için yer temelli bir öğrenme alanı olarak hizmet veren papa lo'i kalo'nun eğitimsel bir içerik bağlamında kullanılmasını ele almıştır. Araştırmada öğrenciler taro tarımına yönelik bilgilendirilmiş, öğrenme ve öğretme süreci topluluğa ve mekâna göre şekillendirilmiştir. Nitel olarak tasarlanan bu araştırmada öğrencilere bir taro çiftçisiyle sözlü tarih çalışması da yaptırılmıştır. Araştırmada lo'i'nin öğrencilerin Hawaii'yi, Hawaii tarihini ve yerli

toplulukları tanımları ve anlamaları, algılarını yeniden şekillendirme noktasında bir potansiyele sahip olduğu vurgulanmıştır.

Fly (2010), “*A place-based model for K-12 education in Tennessee*” başlıklı çalışmasında K-12 eğitim modeli için YTE yaklaşımının kullanımını ele almıştır. Çalışmada ABD’nin Tennessee eyaletinde K-12 modeli kapsamında YTE yaklaşımının kullanılmasının öğrencilerin o bölgenin kültürel mirasını öğrenmesinde, sosyal ve kültürel çevrelerinin farkına varmasında önemli bir yere sahip olduğu savunulmaktadır. Bu kapsamda bu düşünceyi desteleyecek nitelikte YTE’nin içeriği, amaçları, faydaları gibi konuların ele alındığı bir çalışma yürütülmüştür.

Resor (2010), “*Place-based education: What is its place in the social studies classroom?*” başlıklı çalışmasında YTE yaklaşımını tanımlayarak sosyal bilgiler dersi kapsamında değerlendirmiştir. Çalışmada önce “yer” kavramı üzerinde durulmuş ve detaylı bir şekilde açıklaması yapılmış ardından da YTE ile ilişkili bir uygulama örneği verilerek YTE’nin sosyal bilgiler müfredatında uygulanmaya çok uygun bir yaklaşım olduğu ortaya konmuştur.

Elfer (2011), “*Place-based education: A review of historical precedents in theory and practice*” adlı çalışmasında benzer türdeki tarihsel örneklerin tanımlanması ve araştırılması yoluyla, yer temelli eğitim teorisi ve uygulamasını tarihsel açıdan araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada ilk olarak, müfredat reformu kapsamındaki çabaların yerellik, öğrenci ve toplum açısından eğitimsel olarak ne ölçüde korunduğu değerlendirilmiştir. İkinci olarak, yer temelli müfredat reformlarının tarihsel olarak geliştiği sosyopolitik bağlamlar ele alınmıştır. Son olarak ise müfredata ilişkin değerlendirmelerin yer temelli eğitim yaklaşımındaki çağdaş uygulamalara nasıl ışık tutabileceğinin yolları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda yere dayalı reform modellerinin sıklıkla geniş kurumsal desteklerden yararlandığı, bu tarihsel modellerin birden fazla disipline hitap ettiği, ana uygulamaların ve müfredat yeniliklerinin başarılı bir şekilde tartışılmasının tarihsel olarak reformların benimsenmesi noktasında gerekli ve önemli olduğu tespit edilmiştir.

McInerney, Smyth ve Down (2011), “*‘Coming to a place near you?’ The politics and possibilities of a critical pedagogy of place-based education*” başlıklı çalışmasında YTE’yi genel politikası ve olanakları açısından eleştirel bir bakış açısıyla eleştirmiştir. Araştırmada YTE’nin teorik temelleri araştırılmış, Avustralya’daki YTE çalışmalarına atıfta bulunularak YTE’nin olanakları ve sınırlılıkları üzerinde durularak YTE’nin benimsenmesinin sonuçları müfredat, pedagoji ve öğretmen eğitimi kapsamında değerlendirilmiştir.

Maguth ve Hilburn (2011), “*The community as a learning laboratory: Using place-based education to foster global perspectives in social studies*” başlıklı çalışmalarında sosyal bilgiler eğitiminde küresel bakış açısını geliştirmek için YTE yaklaşımının kullanılmasını araştırmıştır. Araştırmanın içeriğini YTE’nin tanımı, sosyal bilgilerde küresel bakış açını geliştirmede YTE’nin nasıl kullanılabileceği ve tarihsel, ekonomik, siyasi, sosyal, çevresel ve teknolojik konularla ilgili olarak yerel, küresel ve bireysel ödevler/örnekler üzerinden kullanım önerileri oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerin küresel bakış açısını geliştirmek için yerel toplumu kullanmadıkları tespit edilmiş ve yerel toplumun küresel sistemi araştırmaya ve keşfetmeye fırsat sunan YTE yaklaşımı önerilmiştir.

Israel (2012), “*Putting geography education into place: what geography educators can learn from place-based education, and vice versa*” başlıklı araştırmasında coğrafyanın tanımlayıcı temalarından biri olan yer kavramını YTE bağlamında ele almıştır. Bu bağlamda, araştırmada yer temelli eğitim yaklaşımı pedagojik olarak değerlendirilmiş ve YTE’nin coğrafya eğitimindeki mevcut uygulamaları ele alınarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda yer temelli eğitim yaklaşımının coğrafya eğitimine entegre edilmesiyle birlikte eğitimin daha ilgi çekici hale gelebileceğine ve sosyal adalet ve çevresel sürdürülebilirliğin daha etkili teşvik edilmesine yardımcı olabileceğine değinilmiştir.

Madden (2016), “*Place-based education: Educator perspectives on a critical pedagogy*” başlıklı araştırmasında yer temelli eğitim yaklaşımı kapsamında “yer” kavramının insanlar tarafından nasıl algılandığını, yerel deneyimlerden yola çıkarak küresel bir bakış açısına nasıl sahip olunacağını, bu noktada yer temelli eğitimin önemini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Anket, mülakat ve grup görüşmeleri ile gerçekleştirilen bu araştırmada eğitimcilerin yer anlayışı ve yer temelli eğitim kapsamında yaptıkları uygulamalar ele alınmıştır. Araştırma sonucunda yer-insan ilişkisi bağlamında öğrencilerin yerel ve küresel ölçekte sorumluluk ve aidiyet duygusu geliştirebildikleri tespit edilmiştir.

Moody (2017), “*Place-based education: A program evaluation*” başlıklı çalışmasında görüşmeler, gözlemler ve anketler aracılığıyla yer temelli eğitim uygulamalarının bir okuldaki öğretme ve öğrenme üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmacı yer temelli eğitim programının ulusal standartlarla ne kadar uyumlu olduğunu ve bu durumun okulun genel eğitim programını ne ölçüde etkilediğini araştırmıştır. Araştırmada ayrıca okul yönetimi için yer temelli eğitim liderliği eğitimi, yer temelli eğitim alanında öğretmen gelişimi uygulamaları ve bu değerlendirmelerle tespit edilen ulusal yer temelli eğitim standartlarına

odaklanılması ele alınmıştır. Araştırma sonucunda okulun genel eğitim programı ile yer temelli eğitim programının standartlı arasında bir uyum olduğu, okulun yer temelli eğitim programının girdileriyle uyumlu sonuçlar ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.

Derigner (2017), literatür taraması yaptığı “*Mindful place-based education: mapping the literature*” başlıklı araştırmasında yer temelli pedagojik yöntemlerin alınması ve oluşan farkındalığın yer temelli eğitimi benimseyen eğitimcilerin deneyimleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Bu literatür taramasında özellikle yer temelli eğitim ve sosyo bilişsel farkındalık arasındaki yapı incelenmiştir. Araştırma sonucunda yer temelli eğitim ve farkındalığın yakından ilişkili olduğu ve dikkatli bir yer temelli pedagojinin eğitimcilerin ve öğrencilerin “yer”i daha derin bir şekilde deneyimlemelerine ve toplumsal normlar ve güç yapıları hakkında daha eleştirel düşünmelerine yardımcı olabileceği tespit edilmiştir.

Semken, Ward, Moosavi ve Chinn (2017), “*Place-based education in geoscience: Theory, research, practice, and assessment*” adlı çalışmalarında yer bilimi eğitimi için YTE’ye dayalı bir müfredat ve öğretim yöntemleri geliştirilmesi gerektiğini ele almıştır. Araştırmada yeryüzü sistemi ve çevre bilimleri, yer bilimine yönelik farklı sınıf düzeylerinde farklı bölgeler ve kültürlerde uygulanan YTE’ye dayalı yaklaşımlara ilişkin araştırmalar, YTE’nin benimsenmesi noktasında uygulanabilecek öğretim ve değerlendirme yöntemlerine ve uygulamalara ilişkin örnekler ve yer biliminde YTE’nin gelecekte uygulanmasına yönelik öneriler yer almaktadır.

Cincera, Valesova, Krepelkova, Simonova ve Kroufek (2019), “*Place-based education from three perspectives*” adlı çalışmasında Çek YTE programı Sürdürülebilir Kalkınma Okulu’na yönelik algıyı öğrencilerin, öğretmenlerin ve belediye temsilcilerinin bakış açılarından incelemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda öğretmenlerin, öğrencilerin yer temelli bir projenin planlanması ve yürütülmesinde katılım oranının arttığını belirtirken öğrenciler süreci şekillendirme fırsatlarının sınırlı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin öz yeterliliğinin arttığı, öğrencilerin kişilerarası iletişim ve becerilerinin geliştiği ve projeye dâhil olan okulların atmosferinin iyileştiği tespit edilmiştir.

Yemini, Engel ve Ben Simon, (2023), “*Place-based education – a systematic review of literature*” başlıklı çalışmalarında son 20 yılda yapılmış ve hakemli dergilerde yayınlanmış olan yer temelli eğitim konulu araştırmalar ile ilgili bir literatür taraması yapmışlardır. Bu literatür taramasını yaparken Ardoin ve meslektaşlarının yer temelli eğitim boyutları modeli

temel alınarak ortaya çıkan temalar kategorize edilmiştir. Araştırma sonucunda farklı bölgelerdeki eğitimciler ve akademisyenlerin yer temelli eğitimi müfredata entegre etmeye çalıştığı ortaya çıkmıştır. Bu entegrasyonun doğru bir şekilde gerçekleşebilmesi, YTE'nin yönlerinin iyi anlaşılması ve gelecekteki YTE çalışmalarının doğru bir şekilde yönlendirilmesi halinde de YTE'nin eğitim politikaları ve uygulamasında iyi bir rehber olabileceği vurgulanmıştır.

Jones (2024), “*Effects of place-based education professional development on adapting mathematics lessons*” başlıklı çalışmasıyla matematik derslerinde yerin bir eğitim aracı olarak kullanıldığı tur etkinliklerinin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkısı ve bu mesleki gelişim sonucunda öğretmenlerin bu kapsamda öğretim faaliyetleri yürütmesi üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin “yer”i ve bu kapsamdaki uygulamaları derslerine nasıl uyarlayabileceklerini anladıklarında dersleri geliştirme ve iyileştirme noktasında da yeni fikirler üretme potansiyeline sahip olabilecekleri fakat bunun için yeterli zamana ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır.

2.4.3. Alan Yazın Taraması Sonucu

Yurt içi literatürde yer temelli eğitim yaklaşımını ele alan çalışmalar incelendiğinde birçoğunun sosyal bilgiler, hayat bilgisi ve fen bilimleri dersleri ile ilişkili araştırmalar olduğu görülmektedir. Bunların dışında coğrafya ve biyoloji derslerinin de YTE bağlamında değerlendirildiği çalışmalara rastlanmıştır. Çalışmaların konuları incelendiğinde YTE'nin tarihini ele alan, YTE'nin sosyal bilgiler dersi bağlamında değerlendirildiği, YTE'ye yönelik öğretmen görüşlerinin ve tutumlarının ele alındığı, öğretmenlere kuş eğitimi verilmesi aracılığıyla YTE'nin kullanımı bağlamında değerlendiren, YTE bağlamında fen bilimleri, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programlarının ve ders kitaplarının incelendiği çalışmalara rastlanmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde YTE yaklaşımına dayalı proje çalışmalarının kullanılmasının öğrencilerin problem çözme ve sosyal becerilerine etkisinin incelendiği, hayat bilgisi dersinde YTE'nin kullanılmasının öğrencilerin girişimcilik ve çevre okuryazarlığı becerilerine etkisinin incelendiği, fen bilimleri dersinde YTE yaklaşımı ile işlenen bir konunun öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisinin incelendiği ve coğrafya dersinde YTE yaklaşımının kullanılmasının öğrencilerin akademik başarısına etkisinin değerlendirilip öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmalar

yapıldığı görülmüştür. Bir Millî parkın turizm potansiyelinin ve değerinin belirlenmesinin YTE yaklaşımı kullanılarak yapıldığı bir araştırma da literatür incelemesi sonucunda ulaşılan çalışmalardan biridir. Genel hatlarıyla bahsedilen bu çalışmalara bakıldığında yer temelli eğitimin öğretim programları ve ders kitapları bağlamında incelendiği ve bu bağlamda da ders içeriklerine entegre edilmesini içeren çalışmaların çoğunlukta olduğu görülmüştür. Fakat çalışmaların tarihlerine bakıldığında YTE bağlamında ele alınan çalışmaların hem çok sık olmadığını hem de içerik olarak güncelliğini yitirdiğini/yitirmek üzere olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda güncel ve daha sık olacak şekilde eğitimde YTE yaklaşımının kullanımına yönelik yapılan çalışmaların sayısı arttırılabilir. Yapılan tüm bu değerlendirmeler ışığında ülkemizde YTE bağlamında güncel öğretim programlarının ve ders kitaplarının incelendiği bir çalışmaya da rastlanmadığından bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yurt dışı literatürde yer temelli eğitim yaklaşımını ele alan çalışmalar incelendiğinde yurt içi literatüre göre daha köklü bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Burada çalışmalar genel anlamda YTE'nin kavramsal bir yapı olarak alt boyutlar ve eğitim yaklaşımları temelinde ele alındığı, sosyal bilgiler, coğrafya ve çevre eğitimi dersleri bağlamında hem ayrı ayrı hem de bu derslerin YTE temelinde birbiri ile ilişkisinin değerlendirildiği, ülkeler ve eğitim yaklaşımları temelinde YTE yaklaşımının kullanımının değerlendirildiği, YTE'nin teorik ve pratik uygulamalar bağlamında ele alındığı ve YTE ile ilişkili literatür taramasının yapıldığı çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel hatlarıyla yer verilen bu çalışmaların temelde YTE'nin tarihini ve içeriğini ele almakla beraber YTE'nin disiplinler arası bağlamda kullanımını da ele aldığı görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri kaynakları, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve geçerlik ve güvenirlik süreçlerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan betimsel tarama araştırmasıdır. Nitel araştırmalar doküman analizi, gözlem, görüşme gibi veri toplama yöntemlerinin kullanımını içeren, ele alınan durumun kendi ortamında bütüncül ve gerçekçi bir şekilde ortaya konmasının amaçlandığı bir süreci kapsayan araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 37). Betimsel çalışmalar, mevcut bir durumun var olduğu haliyle ele alındığı, ele alınan durumun/olayın detaylı bir şekilde incelendiği çalışmalardır. Betimsel çalışmalarda ele alınan durumun daha önceki örnekleri ile ilişkisi incelenerek bu ilişkinin “Ne?” olduğu betimlenmeye çalışılmaktadır (Tanrıöğen, 2014, s.59). Herhangi bir manipülasyon olmaksızın durumu anlamayı, mevcut durumu olduğu haliyle ortaya koymayı amaçlayan betimsel tarama araştırmalarında araştırmacının belirlemiş olduğu bir örneklem veya veri kaynağından bilgi toplanması esastır (Creswell, 2020). Betimsel araştırmalar ele alınan durumu olabildiğince detaylı ve tam bir şekilde tanımlamayı amaçladığından (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020, s.25) örneklemin/veri kaynaklarının çeşitlilik göstermesi durumun ayrıntılı bir şekilde incelenip ortaya konması noktasında önem taşımaktadır (Tanrıöğen, 2014 s.60). Bu araştırma 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının ve sosyal bilgiler ders kitaplarının yer temelli eğitim bağlamında incelenmesini ve bununla ilgili mevcut durumu ortaya koymayı amaçladığından araştırmada betimsel tarama modeli benimsenmiştir.

3.2. Veri Kaynakları

Nitel veriler genellikle meydana gelmiş olayların betimlenmesinden, dokümanlara dayalı incelemelerden, görsel-işitsel incelemelerden ve birey davranışlarının gözlemlenmesinden oluşur (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, s.43). Araştırmaların veri kaynağı, araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmacının öğrenmek istediği ne ise ona göre ortaya çıkar/belirlenir (Tanrıöğen, 2014, s.135). Bu araştırmanın veri kaynağını da Millî Eğitim Bakanlığı ve bazı özel yayınlar tarafından hazırlanmış olan 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları ve 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (SBDÖP) oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Tuna Matbaacılık ve Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan iki adet 4. sınıf, E Kare Yayıncılık ve Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan iki adet 5. sınıf, Anadolu Yayıncılık ve Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan iki adet 6. sınıf ve Ekoyay Yayıncılık ve Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından hazırlanan iki adet 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı olmak üzere toplamda sekiz ders kitabı incelenmiştir. Araştırmada kullanılacak olan öğretim programlarına <http://mufredat.meb.gov.tr/> ve <https://tymm.meb.gov.tr/> adresinden elektronik olarak, ders kitaplarına ise Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardan basılı materyal olarak ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmanın yazılı kaynaklarının önemli bir parçasını oluşturan ve araştırmacıya yardımcı olabilecek önemli veriler sunan kaynaklardır (Creswell, 2020). Araştırmacıya ihtiyacı olan veriyi somut bir şekilde elde etme imkânını veren dokümanlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021) aynı zamanda araştırmacıya birincil veri kaynaklarına ulaşma ve ulaşılan bu kaynakların incelenmesi/analiz edilmesi noktasında da kolaylık sağlamaktadır (Sak, Şahin Sak, Öneren Şendil ve Nas, 2021). Doküman analizi yöntemi, çalışmanın amacına uygun olarak araştırılması hedeflenen olgu/durum ile ilgili bilgileri içeren basılı/elektronik materyallere ulaşıp bu materyallerin analiz edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmanın konusu ve amacı ne tür belge incelenmesi gerektiği konusuna yön veren bir faktördür (Gürbüz ve Şahin, 2018, s.431). Bu araştırma da sosyal bilgiler öğretim programlarında ve sosyal bilgiler ders kitaplarında YTE bağlamında inceleneceği betimsel

tarama modeline dayanan nitel bir araştırma olduğundan araştırmanın veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tercih edilmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan kazanımlar incelenmiştir. Bu kapsamda sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman dört eğitimci tarafından 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar tek tek ele alınmıştır. İncelenen bu kazanımlardan YTE ile ilişkili olanlar tespit edilmiştir. Ardından yine araştırmanın amacı kapsamında buradan elde edilen veriler doğrultusunda sosyal bilgiler kitapları etkinlik kapsamında incelenmiştir. Sosyal bilgiler programında YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımların belirlenmesinin ardından araştırmanın veri kaynağını oluşturan sosyal bilgiler ders kitaplarında kazanımların karşılık geldiği konular da belirlenmiştir. Verilerin toplandığı ve analiz edildiği süreçte 2024 öğretim programına yönelik olarak hazırlanan herhangi bir sosyal bilgiler ders kitabına rastlanmamıştır. Bu nedenle incelenen ders kitaplarının tamamı 2018 öğretim programı kazanımlarına uygun olarak hazırlanan ders kitaplarıdır.

2018 SBDÖP kazanımlarına karşılık gelen konularda yer alan etkinlikler her bir kitap ve öğrenme alanı için ayrı ayrı incelenmiş olup bu etkinlikler arasından da YTE ile ilişkili olanlar belirlenmiştir. YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinliklerin hangi kriterler doğrultusunda inceleneceği konusunda sosyal bilgiler eğitimi alanında bir uzman ve ölçme değerlendirme alanında iki uzman ile geliştirilmiş olan “Ders Kitabı Etkinlik İnceleme Formu”na göre değerlendirilmiştir. Uzmanlar bu kriterleri belirlerken sosyal bilgiler dersi öğretim programını, sosyal bilgiler ders kitaplarını, YTE bağlamında yapılan yurt içi ve yurt dışı literatürünü ve yenilenmiş Bloom taksonomisini incelemişlerdir. Üç uzman tarafından geliştirilen inceleme formu sonrasında araştırmacının danışmanı ve araştırmacı tarafından yeniden incelenmiş, maddelerin isimlendirilmesi, maddelerin hangi sıralamayla devam edeceği gibi hususlar doğrultusunda bir düzenleme yapılmıştır. Yapılan bu düzenleme, formu geliştiren üç uzmana yeniden iletilmiş ve uzmanlardan gelen dönüt üzerinde araştırmacı tarafından son düzeltmeler yapılarak inceleme formuna son hali verilmiştir. Bu bağlamda ünite, kazanım, konu, etkinliğin türü, etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler, etkinliğin kullanıldığı aşama, etkinlikte kullanılan yöntem/teknik, etkinliğin amacı, etkinliğin yer temelli eğitim boyutu ve etkinliğin yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yeri başlıklarının ele alındığı inceleme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. “Ünite” ve “konu” başlıkları incelenen ders kitabı ve konu hakkındaki genel bilgileri içermesi; “kazanım” başlığı ise ilgili etkinliğin hangi kazanım kapsamında

olduğunun anlaşılması yönüyle gerekli görülen temel başlıklardır. Kazanım kapsamında öğrencilere hangi becerilerin kazandırılacağına belirlenmesi noktasında “etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler” başlığı gerekli görülmüştür. Etkinliklerin bireysel etkinlikler mi yoksa grup etkinliği mi olduğunun belirlenmesi için “etkinliğin türü” başlığı; etkinliklerin öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirme, kazanımı kavratma, alternatif etkinlik seçeneklerinden hangisi kapsamında hazırlandığının belirlenmesi için “etkinliğin kullanıldığı aşama” başlığı; etkinliklerin hangi öğretim yöntem/teknikine göre hazırlandığının belirlenmesi için “etkinlikte kullanılan yöntem/teknik” başlığı; etkinliğin hangi amaca hizmet ettiğini açıklayan “etkinliğin amacı” başlığı; çalışmanın ana konusunu içeren ve etkinliğin YTE’nin hangi alt boyutu ile ilişkili olduğunun belirlendiği “yer temelli eğitim boyutu” başlığı ve son olarak etkinliklerin öğrencileri çok yönlü düşünmeye teşvik edip etmediğinin belirlenmesi noktasında “etkinliğin yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yeri” başlığı inceleme formunda gerekli görülen başlıklar olmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel veri analizi, ulaşılan verilerden bütüncül ve anlamlı bir yapı oluşturulmasını içeren sistematik bir süreçtir. Araştırmacı araştırmanın amacı ve veri kaynağından yola çıkarak araştırması için kullanacağı bir veri analiz yöntemi belirler (Oral ve Çoban, 2020, s.263). Bu araştırmanın veri analizinde de betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde amaç ulaşılan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde bir bütün olarak okuyucuya sunulması (Büyüköztürk vd., 2021, s.258), doğrudan bir konunun açıklanması, tanımlanması ve resmedilmesidir (Ekiz, 2020, s.86). Bu amaç doğrultusunda elde edilen veriler öncelikle betimlenir. Betimlemesi yapılan bu durum açıklanır, , neden-sonuç ilişkisi incelenir, yorumlanır ve belirli sonuçlara varılır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.244). Betimsel analiz, belirli özelliklerin sistematik ve objektif bir şekilde tanınmasına hizmet eden bir tekniktir. Burada araştırmanın amacına hizmet eden ve analiz edilecek materyalin türüne göre izlenen yollar çeşitlilik gösterebilir. Genel olarak araştırmanın amacının belirlenmesi, kavramların tanımlanması, analiz verilerinin belirlenmesi, verilerin toplanması, mantıksal bir yapı geliştirilerek ulaşılan veriler doğrultusunda yorum yapıp sonuçların yazılması şeklinde bir süreçten söz etmek mümkündür (Büyüköztürk vd., 2021, s.259-260).

Bu araştırmada da öncelikle araştırmanın konusu belirlenmiş, ele alınacak kavramlar ve analiz edilecek veriler tespit edilmiş ve bu kapsamda bir veri toplama aracı geliştirilerek verileri yorumlama ve sonuç yazma aşamalarının tamamlanması ile süreç bitirilmiştir. Araştırma sürecinin veri analizi bölümüne ilişkin detaylar şu şekildedir: Araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle sosyal bilgiler eğitiminde uzman ve çalışmalar yürütmekte olan dört uzman belirlenmiştir. Bu uzmanlar ve araştırmacı tarafından 2018 ve 2024 sosyal bilgiler ğretim programındaki kazanımlar her bir araştırmacı ayrı inceleme yapacak şekilde tek tek incelenmiştir. Ayrı olarak yapılan bu değerlendirmenin ardından araştırmacı ve dört uzman bir araya gelerek ğretim programlarındaki 4., 5., 6. ve 7. sınıf kazanımlarını sınıf düzeyine ve öğrenme alanlarına göre sırasıyla incelemiştir. Bu süreçte ele alınan kazanımların YTE kapsamında nasıl ve şekilde ele alınabileceği değerlendirilmiş ve özellikle “yařadėı yer”, “yařadėı evre”, “evresinde yer alan” gibi ifadelerin yer aldığı kazanımlar YTE ile ilişkilendirilmiştir. Bunlara ek olarak öğrencilerin yaşadıkları yerin kültürünü, tarihsel ve kültürel unsurlarını, ortak miras ögelerini, toplumsal ihtiyaçları ve çevresel özellikleri öğrenmesine hizmet eden kazanımların da YTE ile ilişkili kazanımlar olarak değerlendirilmesine uzmanlarla birlikte karar verilmiştir. Örneğin “*SB.4.3.3. Yařadėı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.*” kazanımı öğrencinin yařadėı çevreye direkt olarak vurgu yapması ve öğrencinin yakın çevresini coğrafi olarak tanınasına hizmet etmesi sebebiyle YTE bağlamında değerlendirilebilecek bir kazanım olarak belirlenirken; “*SB.5.2.4. Kültürel ögelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.*” kazanımında direkt olarak yakın evre, yaşanılan evre vurgusu yapılmamasına rağmen kazanım incelendiğinde öğrencilerin yakın çevrelerindeki kültürel ögeleri toplumsal birliktelik bağlamında değerlendirebileceği bir kazanım olduğu düşünülerek YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olduğuna karar verilmiştir. Uzmanlarla birlikte yapılan detaylı tartışmalar sonucunda yukarıda belirtilen şekilde yapılan değerlendirmeler ıřėında YTE ile ilişkili bulunan kazanımlarda fikir birliği sağlanarak kazanımların analizine son hali verilmiştir.

YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımların ders kitaplarında karşılıık geldiği konular araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Bir yandan da her bir sınıf düzeyine (4.- 5.- 6.- 7. sınıf) ait ders kitapları kazanım analizleri yapılırken yardım alınan uzmanlara inceleme yapması üzere verilmiştir. Her bir uzman bir sınıf düzeyine ait ders kitabını incelerken araştırmacı da tüm sınıf düzeylerine ait ders kitaplarını incelemiştir. YTE ile ilişkili olduğu belirlenen konularda yer verilen etkinlikler tek tek incelenmiş ve hangi etkinliklerin YTE ile ilişkili

olduğu belirlenmiştir. Bu belirlemede kazanımlarda olduğu gibi etkinliklerde de “yakın çevre”, “yaşadığı çevre”, “çevresindeki” ifadelerine yer verilmesine ve etkinliklerin öğrencilerin çevrelerini tarihi, kültürel, doğal, ekonomik açılardan tanınması, toplumsal problemlerin farkına varması ve çözüm önerileri üretmesi gibi amaçları taşıyıp taşımadığına bakılmıştır. Bu amacı taşıyan etkinlikler YTE ile ilişkili etkinlikler olarak belirlenmiştir. Araştırmacı ve uzmanlar tarafından yapılan bu incelemelerin sonucunda araştırmacı ders kitaplarında YTE ile ilişkili bulunduğu etkinlikleri uzmanların değerlendirmeleriyle karşılaştırmıştır. Araştırmacı tarafından etkinliğin YTE ile ilişkili olup olmadığı noktasında kararsız kalınan bazı etkinliklerde araştırmacı ve uzmanlar arasından değerlendirmeler yapıp uzlaşıya varılmış ve yapılan değerlendirme doğrultusunda etkinliklerin YTE ile ilişkili olup olmadığı belirlenerek etkinliklerin analizine de bu şekilde son hali verilmiştir. Araştırmada ulaşılan veriler ünite, kazanım, konu, etkinliğin türü, etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler, etkinliğin kullanıldığı aşama, etkinlikte kullanılan yöntem/teknik, etkinliğin amacı, yer temelli eğitim boyutu ve etkinliğin yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yeri olacak şekilde analiz edilmiştir. Her öğrenme alanına ait etkinlikler ayrı tablolar halinde sunulmuştur.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmalarda ulaşılan sonuçların inandırıcılığını sağlamak adına geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması araştırmalarda yaygın olarak kullanılan ölçütlerdendir. Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanması adına araştırmacı araştırdığı olayı/olguyu olduğu haliyle ve yansız bir şekilde gözlemlemelidir. Ulaşılan sonuçların teyit edilmesi için katılımcı teyidi, uzman teyidi, çeşitleme gibi ek yöntemler kullanılması araştırmanın geçerliğine katkı sağlayacak ek yöntemler arasındadır. Araştırmacının nitel araştırmalarda esnek olabilme ilkesi ile araştırmacı araştırmada ulaştığı verileri kontrol etmek için farklı veri toplama yöntemlerinin kullanılması tercih edilebilir, araştırma öncesinde planlanmamış yeni görüşmeler yapabilir. Araştırmanın iç geçerliliğini sağlamak için araştırmacı ele aldığı olaya/olguya ve araştırma sürecine ilişkin olarak eleştirel gözle bakabilmelidir. Bu sayede ele alınan olaylara/olgulara ilişkin araştırmacının yaptığı yorumların gerçeği yansıtır yansıtmadığı denetlenebilecektir. Ayrıca verilerin analizi ve yorumlanmasında tutarlı

olunması, tüm sürecin detaylı ve anlaşılır bir şekilde raporlanması da geçerliği belirleyen önemli faktörlerdendir.

Nitel araştırmalarda güvenilirliğin sağlanması için alınabilecek bazı önlemler vardır. Bunlar öncelikle araştırmanın dış geçerliğinin sağlanması adına araştırmacının araştırma sürecinde kendi konumunu belirlemesi, veri analizindeki kavramsal çerçevenin tanımlanması, veri toplama ve veri analizi süreçlerine yönelik ayrıntılı açıklamaların yapılmasıdır. Araştırmacının araştırma yöntemini ve aşamalarını net olarak tanımlaması, veri toplama, analiz etme, veri yorumlama ve sonuca ulaşma konusunda yapılanları açık bir şekilde anlatması, araştırma sürecinde farklı görüşleri ve alternatif açıklamaları dikkate alması, ham verileri saklaması beklenmektedir. Araştırmacının araştırma amacına uygun bir yöntem seçmesi, topladığı verileri hiçbir yorumlama yapmadan doğrudan okuyucuya sunması, süreç içerisinde araştırmaya birden fazla araştırmacıyı dâhil edip veri toplama, veri analizi gibi aşamalarda farklı görüşler doğrultusunda uzlaşmaya varması, veri analizinde ulaşılan sonuçları başka bir araştırmacıya teyit ettirmesi araştırmanın kabul edilebilirliğini ve tutarlılığını arttıracaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.281-294).

Tüm bu anlatılanlardan yola çıkıldığında araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için araştırma konusuna ve amacına göre uygun bir yöntem seçilmiş, veriler hiçbir yorum yapılmaksızın doğrudan okuyucuya sunulmuştur. Araştırma sürecinde elde edilen ham veriler saklanmış sürece alanda uzman farklı araştırmacılar dâhil edilerek farklı görüşler alınmış ve uzlaşmaya varılmış, ulaşılan sonuçlar teyit ettirilmiştir.

Araştırmanın geçerliğini sağlamak için verilerin analiz süreci ayrıntılı ve açık bir şekilde anlatılarak ayrıntılı betimleme yapılmış, sürece yönelik sürekli olarak eleştirel bir gözle bakılarak veriler tekrar tekrar incelenmiş ve süreç içerisinde uzman teyidi alınmıştır. Araştırmada esneklik ilkesi de göz önünde bulundurularak başlangıçta 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programının incelenmesinin amaçlandığı araştırmada süreçte yaşanan gelişmelere bağlı olarak 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programının incelenmesi de sürece dâhil edilmiştir. Araştırmacı çeşitlemesi ile analiz sürecinde araştırmacı, sosyal bilgiler eğitimi alanında iki uzman ve ölçme ve değerlendirme alanında bir uzman tarafından analizi yapılan tüm veriler incelenmiş, bu kapsamda yapılan öneriler göz önünde bulundurularak değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan tüm değişikliklerin detayları şu şekildedir:

Araştırmacının 2018 öğretim programındaki kazanımları YTE açısından yeniden inceleyip gözden geçirmesi sonucunda “SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.” ve “SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır.” kazanımları YTE ile ilişkili bulunmuş, veri analizi bölümünde bahsedilen dört sosyal bilgiler eğitimi uzmanından görüş alınarak fikir birliği sağlanmış ve bu iki kazanım YTE ile ilişkili kazanımlar listesine eklenmiştir. Böylelikle 2018 öğretim programında YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımların sayısı 55’ten 57’ye çıkmıştır. Araştırmacının YTE ile ilişkili olduğunu tespit ettiği etkinliklere ilişkin hazırladığı tablolar da bahsi geçen sosyal bilgiler eğitimi uzmanlarından ikisi ve inceleme formu oluştururken yardım alınan bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından kontrol edilmiştir. Uzman incelemeleri sonucunda inceleme formunda “etkinliğin türü” başlığından sonra verilen “etkinliğin yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yeri” başlığının araştırma soruları doğrultusunda formun sonunda yer almasının daha uygun olacağına karar verilmiştir. Yine yapılan uzman incelemeleri sonucunda toplamda incelenen 138 etkinlik içerisinde “etkinliğin yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yeri” kapsamında 1 etkinlik hatırlama, 4 etkinlik anlama, 5 etkinlik uygulama, 3 etkinlik çözümleme, 4 etkinlik değerlendirme ve 1 etkinlik yaratma basamağı olarak değiştirilmiştir. “Yer temelli eğitim boyutu” kapsamında ise 3 etkinlik girişimcilik fırsatları alt boyutu, 2 etkinlik ise toplumsal çalışmalar alt boyutu olacak şekilde değiştirilmiştir. Uzman incelemeleri sonucunda ayrıca eklenen veya çıkarılan herhangi bir etkinlik olmamıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

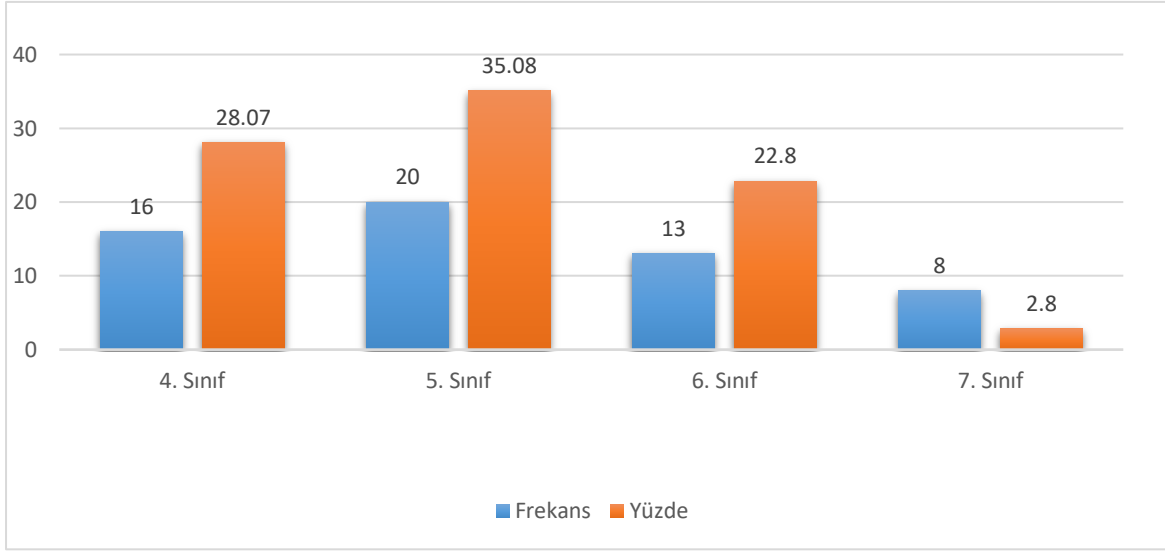
Bu bölümde araştırmanın amacı ve araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın amacı bağlamında 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarındaki kazanımlarda/öğrenme çıktılarında YTE'nin yer alma durumu, 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarında YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımların/öğrenme çıktılarının yenilenmiş Bloom taksonomisi ve YTE'nin alt boyutları bağlamında değerlendirilmesi, sosyal bilgiler ders kitaplarındaki YTE ile ilişkili etkinlikler ve bu etkinliklerin yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında değerlendirilmesi gibi alt amaçlar çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve sosyal bilgiler ders kitaplarının YTE bağlamında incelenmesine ilişkin elde edilen veriler 4. sınıf düzeyindeki kazanım ve ders kitaplarından başlayarak sırayla sunulmuştur. Veriler sunulurken sınıf düzeyinin yanı sıra öğrenme alanlarının sırasına da dikkat edilen bir yol izlenmiştir.

4.1. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarındaki Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı, 2018 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarındaki kazanımların/öğrenme çıktılarının içerisinden yer temelli eğitim ile ilişkilendirilebilecek kazanımları/öğrenme çıktılarını tespit etmektir. Bu amaca yönelik verilerin analizi doğrultusunda aşağıda sunulan bulgulara ulaşılmıştır.

4.1.1. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan toplam 131 kazanım incelenmiştir. Kazanımların yer temelli eğitimle ilişkisi her sınıf düzeyi ayrı olacak şekilde değerlendirilmiş ve YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı Şekil 2’deki grafikte sunulmuştur.



Şekil 2. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Şekil 2’deki grafik incelendiğinde 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan 4. sınıf düzeyindeki kazanımlardan YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımların oranı %28,07 iken 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımların oranı %35,08; 6. sınıf düzeyinde %22,8 ve 7. sınıf düzeyinde %2,8’dir. %35,08 oran ile kazanım bazında YTE ile en fazla ilişkilendirilen sınıf düzeyinin 5. sınıf en az ilişkilendirilen sınıf düzeyinin ise 7. sınıf olduğu görülmektedir.

2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programı incelendiğinde yer temelli eğitim kapsamında değerlendirilebilecek kazanımların sınıf seviyelerine göre dağılımı ve detayları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımlar

Sınıf Düzeyi	Öğrenme Alanı	Kazanımlar
4. Sınıf	Kültür Miras	ve SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.
		SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.
		SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	ve SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.*
		SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.
		SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.
		SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır
		SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
		SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	ve SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır.
SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.		
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	ve SB.4.5.2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır.	
	SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.*	
Etkin Vatandaşlık	SB.4.6.4. Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.*	
Küresel Bağlantılar	SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.	
	SB.4.7.4. Farklı kültürlerle saygı gösterir.	
5. Sınıf	Birey Toplum	ve SB.5.1.2. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.
	Kültür Miras	ve SB.5.2.1. Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.
		SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.
		SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.
		SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.
		SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	ve SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.
		SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.

			SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.
			SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.
			SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.*
Üretim, Dağıtım Tüketim	ve	SB.5.5.1.	Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.
		SB.5.5.2.	Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır.
		SB.5.5.3.	Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.
		SB.5.5.4.	Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.*
		SB.5.5.5.	İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.
Etkin Vatandaşlık		SB.5.6.1.	Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.
		SB.5.6.2.	Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.
Küresel Bağlantılar		SB.5.7.1.	Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.
		SB.5.7.4.	Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.
6. Sınıf	Birey Toplum	ve	SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihi bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.
			SB.6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.
	Kültür Miras	ve	SB.6.2.1. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
			SB.6.2.4. Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.
	İnsanlar, Yerler Çevreler	ve	SB.6.3.2. Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.
			SB.6.3.3. Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.
	Üretim, Dağıtım Tüketim	ve	SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.
			SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.
			SB.6.5.3. Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.
	Etkin Vatandaşlık		SB.6.6.6. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.
	Küresel Bağlantılar		SB.6.7.2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.
			SB.6.7.3. Ülkemizin sahip olduğu siyasî, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.*
			SB.6.7.4. Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.
7. Sınıf	Kültür Miras	ve	SB.7.2.5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.
	İnsanlar, Yerler Çevreler	ve	SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.

	SB.7.3.2. Türkiye’de nüfusun dağılışıını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.
	SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.7.5.1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.*
	SB.7.5.2. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.
	SB.7.5.4. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıır.
Küresel Bağlantılar	SB.7.7.3. Çeşitli kültürlere yönelik kalıp yargıları sorgular.*

*YTE ile ilişkilendirilen fakat YTE ile ilgili etkinliğe rastlanmayan kazanımlar

Tablo 2’ye göre 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında YTE ile en fazla ilişkilendirilen kazanımların yer aldığı sınıf düzeyi 20 kazanımla 5. sınıf düzeyi olarak belirlenmiştir. Ardından 4. sınıf düzeyinde 16 kazanımın, 6. sınıf düzeyinde 13 kazanımın ve 7. sınıf düzeyinde 8 kazanımın YTE ile ilişkili olduğu görülmüştür. Tablo 2’deki veriler sınıf düzeylerine göre incelendiğinde 4. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” en az ilişkilendirilen öğrenme alanı “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı iken “Birey ve Toplum” öğrenme alanında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. 5. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı “Kültür ve Miras”; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanları en az yer ilişkili olan öğrenme alanı “Birey ve Toplum” öğrenme alanı iken “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer temelli eğitimi kapsayacak herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. 6. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, en az ilişkilendirilen öğrenme alanı “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı iken “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer temelli eğitimi kapsayacak herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. 7. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanları en az ilişkilendirilen öğrenme alanı “Kültür ve Miras” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları iken “Birey ve Toplum”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanlarında yer temelli eğitimi kapsayacak herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır.

2018 öğretim programındaki yer temelli eğitimle ilişkili kazanımların sınıf düzeyi ve öğrenme alanlarına göre dağılımı Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

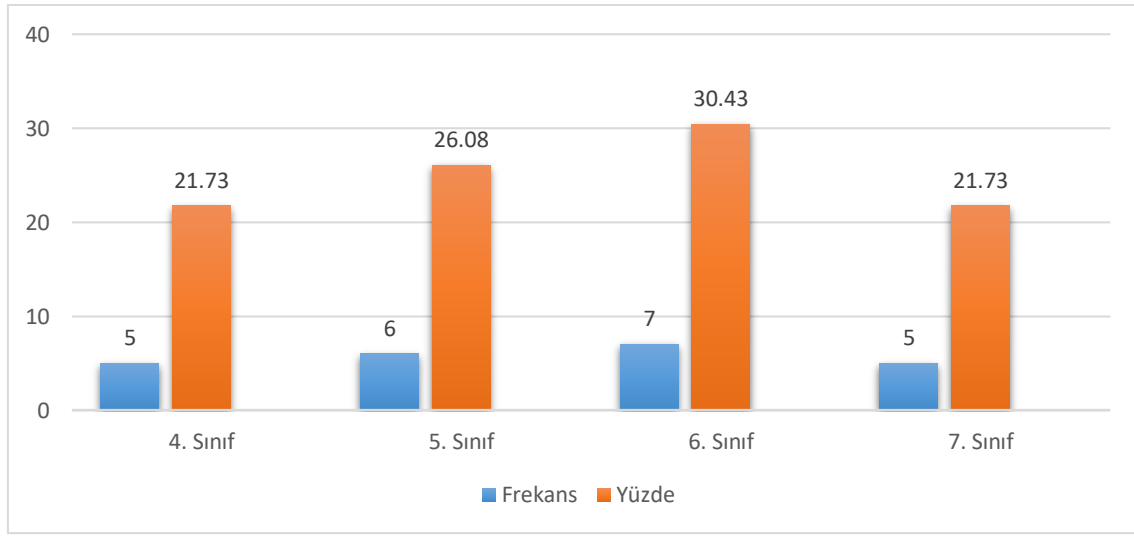
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitimle İlişkili Kazanımların Sınıf Düzeyi ve Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Sınıflar	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf
Öğrenme Alanı				
Birey ve Toplum	-	1	2	-
Kültür ve Miras	3	5	2	1
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6	5	2	3
Bilim, Teknoloji ve Toplum	2	-	-	-
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	2	5	3	3
Etkin Vatandaşlık	1	2	1	-
Küresel Bağlantılar	2	2	3	1
Toplam	16	20	13	8

Tablo 3'e göre 2018 sosyal bilgiler öğretim programında YTE ile daha fazla ilişkili olan öğrenme alanının "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanı, YTE ile daha az ilişkili olan öğrenme alanının "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanı olduğu görülmüştür. Ayrıca 2018 öğretim programında 4. sınıf "Birey ve Toplum"; 5. ve 6. sınıf "Bilim, Teknoloji ve Toplum"; 7. sınıf "Birey ve Toplum", "Bilim, Teknoloji ve Toplum" ve "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir kazanıma yer verilmediği görülmüştür.

4.1.2. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Öğrenme Çıktılarının Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan toplam 71 öğrenme çıktısı incelenmiştir. Öğrenme çıktılarının yer temelli eğitimle ilişkisi her sınıf düzeyi ayrı olacak şekilde değerlendirilmiş ve YTE ile ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktılarının sınıf düzeylerine göre dağılımı Şekil 3'teki grafikte sunulmuştur.



Şekil 3. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Öğrenme Çıktılarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Şekil 3'teki grafik incelendiğinde 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan 4. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktılarından YTE ile ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktıının oranı %21,73 iken 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktıının oranı %26,08; 6. sınıf düzeyinde %30,43 ve 7. sınıf düzeyinde %21,73'dür. %30,43 oran ile öğrenme çıktısı bazında YTE ile en fazla ilişkilendirilen sınıf düzeyinin 6. sınıf en az ilişkilendirilen sınıf düzeyinin ise 4. ve 7. sınıf olduğu görülmektedir.

2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programı incelendiğinde yer temelli eğitim kapsamında değerlendirilebilecek öğrenme çıktıının sınıf düzeylerine göre dağılımı ve detayları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Öğrenme Çıktıları

Sınıf Düzeyi	Öğrenme Alanı	Öğrenme Çıktıları
4. Sınıf	Evimiz Dünya	SB.4.2.3. Afetlerin etkilerini azaltma konusunda yapılabileceklerle ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme
	Ortak Mirasımız	SB.4.3.3. Yakın çevresindeki ortak miras öğelerini tanımanın önemini yorumlayabilme
	Yaşayan Demokrasimiz	SB.4.4.1. Cumhuriyetin ilanına giden yolda Mustafa Kemal Atatürk'ün ve Türk milletinin yaptığı fedakârlıkları yorumlayabilme
	Hayatımızdaki Ekonomi	SB.4.5.1. Doğal kaynakların tüketimi ile ilgili grafik yorumlayabilme
		SB.4.5.2. İstek ve ihtiyaçları arasındaki bilinçli seçimleri hayatına yansıtabilme
5. Sınıf	Birlikte Yaşamak	SB.5.1.2. Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme
	Evimiz Dünya	SB.5.2.1. Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirleyebilme
		SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme
		SB.5.2.3. Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilme
	Ortak Mirasımız	SB.5.3.1. Yaşadığı ildeki ortak miras öğelerine ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme
6. Sınıf	Hayatımızdaki Ekonomi	SB.5.5.3. Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri özetleyebilme
	Birlikte Yaşamak	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme
		SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme
	Evimiz Dünya	SB.6.2.2. Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme
	Ortak Mirasımız	SB.6.3.4. XI-XIII. yüzyıllar arasında meydana gelen siyasi faaliyetler ve askerî mücadelelerin Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına etkisini özetleyebilme
7. Sınıf	Hayatımızdaki Ekonomi	SB.6.5.1. Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme
		SB.6.5.3. Tasarladığı bir ürün için yatırım ve pazarlama proje önerisi hazırlayabilme
	Teknoloji ve Sosyal Bilimler	SB.6.6.1. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kültürel etkileşimdeki rolünü yapılandırabilme
	Evimiz Dünya	SB.7.2.2. Bölgesel ve küresel sorunların çözümünde ülkemizin rolünü özetleyebilme
	Ortak Mirasımız	SB.7.3.1. Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme
		SB.7.3.2. Değişen dünya dengeleri karşısında Osmanlı Devleti'nin uyguladığı yenilikleri neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme
		SB.7.3.3. Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarına ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme
	Teknoloji ve Sosyal Bilimler	SB.7.6.1. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplum hayatına etkilerine ilişkin öngöründe bulunabilme

Tablo 4'e göre 2024 sosyal bilgiler öğretim programında YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının yer aldığı sınıf düzeyi 7 öğrenme çıktısıyla 6. sınıf düzeyi olarak belirlenmiştir. Tablo 4'e göre 4. sınıf düzeyinde 5 öğrenme çıktısının, 5. sınıf düzeyinde 6 öğrenme çıktısının ve 7. sınıf düzeyinde 5 öğrenme çıktısının YTE ile ilişkili olduğu görülmüştür. Tablo 4'teki veriler sınıf düzeylerine göre incelendiğinde 4. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı "Hayatımızdaki Ekonomi" öğrenme alanı olurken "Evimiz Dünya", "Ortak Mirasımız" ve "Yaşayan Demokrasimiz" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili birer öğrenme çıktısı belirlenmiş olup "Birlikte Yaşamak" ve "Teknoloji ve Sosyal Bilimler" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. 5. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı "Evimiz Dünya" öğrenme alanı olurken "Birlikte Yaşamak", "Ortak Mirasımız" ve "Hayatımızdaki Ekonomi" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili birer öğrenme çıktısı belirlenmiş olup "Yaşayan Demokrasimiz" ve "Teknoloji ve Sosyal Bilimler" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. 6. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı "Birlikte Yaşamak" ve "Hayatımızdaki Ekonomi" öğrenme alanı olurken "Evimiz Dünya", "Ortak Mirasımız" ve "Teknoloji ve Sosyal Bilimler" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili birer öğrenme çıktısı belirlenmiş olup "Yaşayan Demokrasimiz" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. 7. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanı "Ortak Mirasımız" öğrenme alanı olurken "Evimiz Dünya" ve "Teknoloji ve Sosyal Bilimler" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili birer öğrenme çıktısı belirlenmiş olup "Birlikte Yaşamak", "Hayatımızdaki Ekonomi" ve "Yaşayan Demokrasimiz" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır.

Tablo 5.

2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitimle İlişkili Öğrenme Çıktılarının Sınıf Düzeyi ve Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Sınıflar	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf
Öğrenme Alanı				
Birlikte Yaşamak	-	1	2	-
Evimiz Dünya	1	3	1	1
Ortak Mirasımız	1	1	1	3
Yaşayan Demokrasimiz	1	-	-	-
Hayatımızdaki Ekonomi	2	1	2	-
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	-	-	1	1
Toplam	5	6	7	5

Tablo 5'e göre 2024 sosyal bilgiler öğretim programında YTE ile daha fazla ilişkili olan öğrenme alanının "Evimiz Dünya" ve "Ortak Mirasımız" öğrenme alanları, YTE ile daha az ilişkili olan öğrenme alanının "Yaşayan Demokrasimiz" öğrenme alanı olduğu görülmüştür. Ayrıca 2024 öğretim programında 4. sınıf "Birlikte Yaşamak" ve "Teknoloji ve Sosyal Bilimler", 5. sınıf "Yaşayan Demokrasimiz" ve "Teknoloji ve Sosyal Bilimler", 6. sınıf "Yaşayan Demokrasimiz", 7. sınıf "Birlikte Yaşamak", "Yaşayan Demokrasimiz" ve "Hayatımızdaki Ekonomi" öğrenme alanlarında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına yer verilmediği görülmüştür.

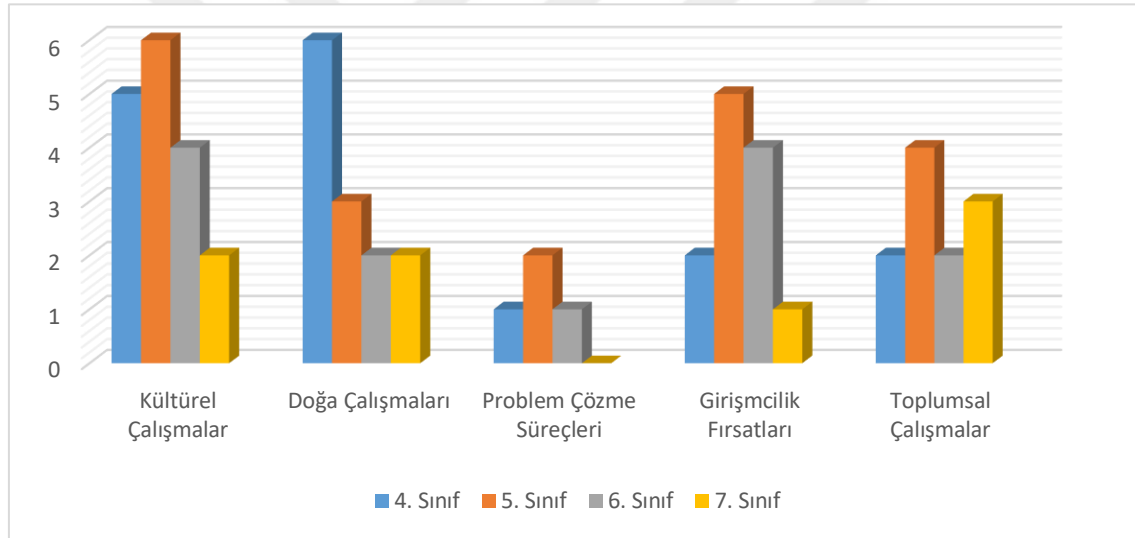
4.2. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı, 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımların/ öğrenme çıktıların yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreçlerine göre hangi basamakta yer aldığının YTE'nin hangi alt

boyutu ile ilişkili olduğunun tespit edilmesidir. Bu amaca yönelik verilerin analizi doğrultusunda aşağıda sunulan bulgulara ulaşılmıştır.

4.2.1. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular

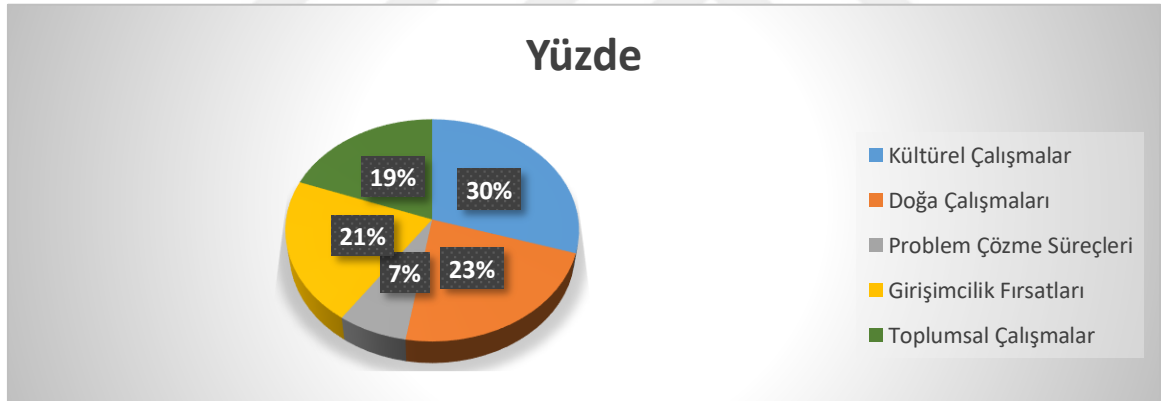
Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda Tablo 6-7-8-9’da 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımların YTE’nin alt boyutları ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamakları ile ilişkilendirilmesine yer verilmiştir. YTE ile ilişkilendirilen kazanımların YTE’nin alt boyutlarına ve sınıf düzeylerine göre dağılımı Şekil 4 ve 5’teki grafiklerde sunulmuştur.



Şekil 4. 2018 SBDÖP’de Yer Temelli Eğitim İle İlişkilendirilen Kazanımların Sınıf Düzeylerine ve YTE Alt Boyutlarına Göre Genel Dağılımı.

Şekil 4’teki grafik incelendiğinde yer temelli eğitimin kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı şu şekildedir: 4. sınıf düzeyinde beş, 5. sınıf düzeyinde altı, 6. sınıf düzeyinde dört ve 7. sınıf düzeyinde iki kazanım; doğa çalışmaları alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı 4. sınıf düzeyinde altı, 5. sınıf düzeyinde üç, 6. sınıf düzeyinde iki ve 7. sınıf düzeyinde iki kazanım;

problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı 4. sınıf düzeyinde bir, 5. sınıf düzeyinde iki, 6. sınıf düzeyinde bir kazanım olarak görülürken 7. sınıf düzeyinde bu alt boyutu kapsayan herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Girişimcilik fırsatları alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı şu şekildedir: 4. sınıf düzeyinde iki, 5. sınıf düzeyinde beş, 6. sınıf düzeyinde dört ve 7. sınıf düzeyinde bir kazanım; toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı 4. sınıf düzeyinde iki, 5. sınıf düzeyinde dört, 6. sınıf düzeyinde iki ve 7. sınıf düzeyinde üç kazanım olacak şekilde dağılım göstermiştir. Tablodaki genel dağılım incelendiğinde 4. sınıf düzeyindeki kazanımların en çok doğa çalışmaları en az problem çözme süreçleri, 5. sınıf düzeyindeki kazanımların en çok kültürel çalışmalar en az problem çözme süreçleri, 6. sınıf düzeyindeki kazanımların en çok kültürel çalışmalar ve girişimcilik fırsatları en az problem çözme süreçleri, 7. sınıf düzeyindeki kazanımların en çok toplumsal çalışmalar en az girişimcilik fırsatları alt boyutu olarak dağılım gösterdiği görülürken problem çözme süreçleri ile ilişkilendirilen bir kazanıma rastlanmamıştır.



Şekil 5. 2018 SBDÖP’de Yer Temelli Eğitim İle İlişkilendirilen Kazanımların YTE Alt Boyutlarına Göre Oransal Dağılımı

Şekil 5’teki grafik incelendiğinde 2018 öğretim programında YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların oranı %29,82; doğa çalışmaları alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların oranı %22,8; problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların oranı %7,01; girişimcilik fırsatları alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların oranı %21,05 ve toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen kazanımların oranı %19,29 olarak belirlenmiştir. %29,82 oran ile kültürel çalışmalar alt

boyutu 2018 öğretim programındaki kazanımlar ile en fazla ilişkilendirilen alt boyutu olurken %7,01 oran ile problem çözme süreçleri alt boyutu en az ilişkilendirilen alt boyut olarak tespit edilmiştir.

2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 4. sınıf kazanımlarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 4. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Kazanımın Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	YTE boyutu
Kültür ve Miras	SB.4.2.1.	Uygulama	Kültürel çalışmalar
	SB.4.2.2.	Anlama	Kültürel çalışmalar
	SB.4.2.3.	Çözümleme	Kültürel çalışmalar
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.4.3.1.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.4.3.2.	Uygulama	Doğa çalışmaları
	SB.4.3.3.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.4.3.4.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.4.3.5.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.4.3.6.	Uygulama	Doğa çalışmaları
Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.4.4.2.	Anlama	Girişimcilik fırsatları
	SB.4.4.4.	Yaratma	Problem çözme süreçleri
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.4.5.2.	Hatırlama	Girişimcilik fırsatları
	SB.4.5.5.	Uygulama	Toplumsal çalışmalar
Etkin Vatandaşlık	SB.4.6.4.	Anlama	Toplumsal çalışmalar
Küresel Bağlantılar	SB.4.7.3.	Anlama	Kültürel çalışmalar
	SB.4.7.4.	Uygulama	Kültürel çalışmalar

Tablo 6’ya göre 2018 öğretim programının 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen kazanımların Bloom Taksonomisinin bilişsel boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde 1 hatırlama, 8 anlama, 5 uygulama, 1 çözümleme ve 1 yaratma boyutu ile ilişkilendirilen kazanımlara rastlanmıştır. Kazanımların YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 5 kazanım kültürel çalışmalar, 6 kazanım doğa çalışmaları, 1 kazanım problem çözme

süreçleri, 2 kazanım girişimcilik fırsatları ve 2 kazanım toplumsal çalışmalar alt boyutu olarak dağılım göstermiştir.

2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 5. sınıf kazanımlarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 5. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Kazanımın Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	YTE Boyutu
Birey ve Toplum	SB.5.1.2.	Anlama	Toplumsal çalışmalar
Kültür ve Miras	SB.5.2.1.	Anlama	Kültürel çalışmalar
	SB.5.2.2.	Uygulama	Kültürel çalışmalar
	SB.5.2.3.	Anlama	Kültürel çalışmalar
	SB.5.2.4.	Çözümleme	Kültürel çalışmalar
	SB.5.2.5.	Değerlendirme	Kültürel çalışmalar
İnsanlar, Yerler Ve Çevreler	SB.5.3.1.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.5.3.2.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.5.3.3.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.5.3.4.	Değerlendirme	Problem çözme süreçleri
	SB.5.3.5.	Anlama	Problem çözme süreçleri
Üretim, Dağıtım Ve Tüketim	SB.5.5.1.	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
	SB.5.5.2.	Hatırlama	Girişimcilik fırsatları
	SB.5.5.3.	Çözümleme	Toplumsal çalışmalar
	SB.5.5.4.	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
	SB.5.5.5.	Yaratma	Girişimcilik fırsatları
Etkin Vatandaşlık	SB.5.6.1.	Çözümleme	Toplumsal çalışmalar
	SB.5.6.2.	Anlama	Toplumsal çalışmalar
Küresel Bağlantılar	SB.5.7.1.	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
	SB.5.7.4.	Anlama	Kültürel çalışmalar

Tablo 7'ye göre 2018 öğretim programının 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen kazanımların Bloom Taksonomisinin bilişsel boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde 1 hatırlama, 9 anlama, 1 uygulama, 6 çözümleme, 2 değerlendirme ve 1 yaratma boyutu ile ilişkilendirilen kazanımlara rastlanmıştır. Kazanımların YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 6 kazanım kültürel çalışmalar, 3 kazanım doğa çalışmaları, 2 kazanım problem çözme süreçleri, 5 kazanım girişimcilik fırsatları ve 4 kazanım toplumsal çalışmalar alt boyutu olarak dağılım göstermiştir.

2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 6. sınıf kazanımlarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 6. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Öğrenme Alanı	Kazanım	Kazanımın Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	YTE Boyutu
Birey ve Toplum	SB.6.1.2.	Çözümleme	Toplumsal çalışmalar
	SB.6.1.4.	Uygulama	Toplumsal çalışmalar
Kültür ve Miras	SB.6.2.1.	Anlama	Kültürel çalışmalar
	SB.6.2.4.	Çözümleme	Kültürel çalışmalar
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.6.3.2.	Uygulama	Doğa çalışmaları
	SB.6.3.3.	Uygulama	Doğa çalışmaları
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.6.5.1.	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
	SB.6.5.2.	Çözümleme	Problem çözme süreçleri
	SB.6.5.3.	Yaratma	Girişimcilik fırsatları
Etkin Vatandaşlık	SB.6.6.6.	Anlama	Kültürel çalışmalar
Küresel Bağlantılar	SB.6.7.2.	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
	SB.6.7.3.	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
	SB.6.7.4.	Çözümleme	Kültürel çalışmalar

Tablo 8'e göre 2018 öğretim programının 6. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen kazanımların Bloom Taksonomisinin bilişsel boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde 2 anlama, 3 uygulama, 7 çözümleme ve 1 yaratma boyutu ile ilişkilendirilen kazanımlara

rastlanmıştır. Kazanımların YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 4 kazanım kültürel çalışmalar, 2 kazanım doğa çalışmaları, 1 kazanım problem çözme süreçleri, 4 kazanım girişimcilik fırsatları ve 2 kazanım toplumsal çalışmalar alt boyutu olarak dağılım göstermiştir.

2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 7. sınıf kazanımlarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

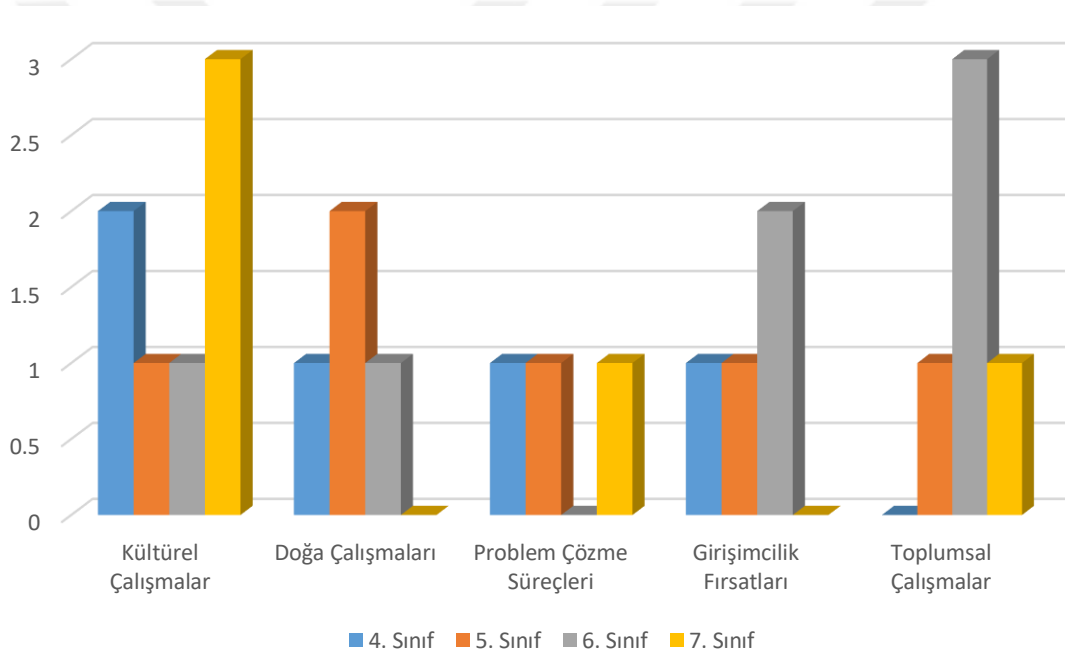
2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 7. Sınıf Kazanımlarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Ünite	Kazanım	Kazanımın Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	YTE Boyutu
Kültür ve Miras	SB.7.2.5.	Anlama	Kültürel çalışmalar
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.7.3.1.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.7.3.2.	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.7.3.3.	Anlama	Toplumsal çalışmalar
	SB.7.5.1.	Anlama	Girişimcilik fırsatları
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.7.5.2.	Çözümleme	Toplumsal çalışmalar
	SB.7.5.4.	Hatırlama	Kültürel çalışmalar
Küresel Bağlantılar	SB.7.7.3.	Çözümleme	Toplumsal çalışmalar

Tablo 9’a göre 2018 öğretim programının 7. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen kazanımların Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç boyutundaki dağılımları incelendiğinde 1 hatırlama, 5 anlama, 2 çözümleme boyutu ile ilişkilendirilen kazanımlara rastlanmıştır. Kazanımların YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 2 kazanım kültürel çalışmalar, 2 kazanım doğa çalışmaları, 1 kazanım girişimcilik fırsatları ve 3 kazanım toplumsal çalışmalar alt boyutu olarak dağılım gösterirken problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkili herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır.

4.2.2. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Öğrenme Çıktılarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular

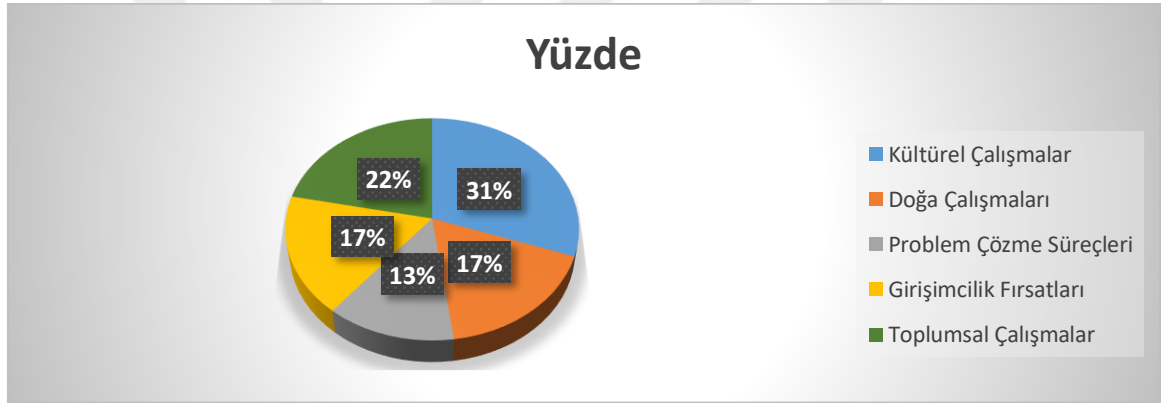
Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda Tablo 10-11-12-13'te 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında YTE ile ilişkili olduğu belirlenen öğrenme çıktılarının yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamakları ve YTE'nin alt boyutları ile ilişkilendirilmesine yer verilmiştir. YTE ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının YTE'nin alt boyutlarına ve sınıf düzeylerine göre dağılımı Şekil 6 ve 7'deki grafikte sunulmuştur.



Şekil 6. 2024 SBDÖP'de Yer Temelli Eğitim ile İlişkilendirilen Öğrenme Çıktılarının Sınıf Düzeylerine ve YTE Alt Boyutlarına Göre Genel Dağılımı

Şekil 6'daki grafik incelendiğinde yer temelli eğitimin kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının sınıf düzeylerine göre dağılımı şu şekildedir: 4. sınıf düzeyinde iki, 5. sınıf düzeyinde bir, 6. sınıf düzeyinde bir ve 7. sınıf düzeyinde üç öğrenme çıktısı; doğa çalışmaları alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının sınıf düzeylerine göre dağılımı 4. sınıf düzeyinde bir, 5. sınıf düzeyinde iki, 6. sınıf düzeyinde bir öğrenme çıktısı olarak görülürken 7. sınıf düzeyinde bu alt boyutu kapsayan herhangi bir öğrenme

çıkıtısına yer verilmemiştir. Problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının sınıf düzeylerine göre dağılımı 4. sınıf düzeyinde bir, 5. sınıf düzeyinde bir ve 7. sınıf düzeyinde bir öğrenme çıktısı olarak görülürken 6. sınıf düzeyinde bu alt boyutu kapsayan herhangi bir öğrenme çıktısına yer verilmemiştir. Girişimcilik fırsatları alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının sınıf düzeylerine göre dağılımı şu şekildedir: 4. sınıf düzeyinde bir, 5. sınıf düzeyinde bir, 6. sınıf düzeyinde iki öğrenme çıktısı olarak görülürken 7. sınıf düzeyinde bu alt boyutu kapsayan herhangi bir öğrenme çıktısına yer verilmemiştir. Toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının sınıf düzeylerine göre dağılımı 5. sınıf düzeyinde bir, 6. sınıf düzeyinde üç ve 7. sınıf düzeyinde bir öğrenme çıktısı olacak şekilde dağılım gösterirken 4. sınıf düzeyinde bu alt boyutu kapsayan herhangi bir öğrenme çıktısına yer verilmemiştir.



Şekil 7. 2024 SBDÖP’de Yer Temelli Eğitim ile İlişkilendirilen Öğrenme Çıktılarının YTE Alt Boyutlarına Göre Oransal Dağılımı

Şekil 7’deki grafik incelendiğinde 2024 öğretim programında YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının oranı %30,43; doğa çalışmaları alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının oranı %17,39; problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının oranı %13,04; girişimcilik fırsatları alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının oranı %17,39 ve toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının oranı %21,73 olarak belirlenmiştir. %30,43 oran ile kültürel çalışmalar alt boyutu 2024 programındaki öğrenme çıktıları ile en fazla ilişkilendirilen alt boyutu olurken %13,04 oran ile problem çözme süreçleri alt boyutu en az ilişkilendirilen alt boyut olarak tespit edilmiştir.

2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 4. sınıf öğrenme çıktılarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 4. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Öğrenme alanı	Öğrenme çıktısı	Öğrenme Çıktısının Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	YTE boyutu
Evimiz Dünya	SB.4.2.3. Afetlerin etkilerini azaltma konusunda yapılabileceklere ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme	Yaratma	Problem çözme süreçleri
Ortak Mirasımız	SB.4.3.3. Yakın çevresindeki ortak miras öğelerini tanımanın önemini yorumlayabilme	Anlama	Kültürel çalışmalar
Yaşayan Demokrasimiz	SB.4.4.1. Cumhuriyetin ilanına giden yolda Mustafa Kemal Atatürk’ün ve Türk milletinin yaptığı fedakârlıkları yorumlayabilme	Anlama	Kültürel çalışmalar
Hayatımızdaki Ekonomi	SB.4.5.1. Doğal kaynakların tüketimi ile ilgili grafik yorumlayabilme	Anlama	Doğa çalışmaları
	SB.4.5.2. İstek ve ihtiyaçları arasındaki bilinçli seçimleri hayatına yansıtabilme	Uygulama	Girişimcilik fırsatları

Tablo 10’a göre 2024 öğretim programının 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç boyutundaki dağılımları incelendiğinde 3 anlama, 1 uygulama ve 1 yaratma boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarına rastlanmıştır. Öğrenme çıktılarının YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 2 öğrenme çıktısının kültürel çalışmalar, 1 öğrenme çıktısının doğa çalışmaları, 1 öğrenme çıktısının problem çözme süreçleri ve 1 öğrenme çıktısının girişimcilik fırsatları alt boyutlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 5. sınıf öğrenme çıktılarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 5. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Öğrenme alanı	Öğrenme çıktısı	Öğrenme Çıktısının Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	YTE boyutu
Birlikte Yaşamak	SB.5.1.2. Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme	Anlama	Toplumsal çalışmalar
Evimiz Dünya	SB.5.2.1. Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirleyebilme	Anlama	Doğa Çalışmaları
	SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme	Anlama	Doğa Çalışmaları
	SB.5.2.3. Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilme	Uygulama	Problem çözme süreçleri
Ortak Mirasımız	SB.5.3.1. Yaşadığı ildeki ortak miras öğelerine ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme	Yaratma	Kültürel çalışmalar
Hayatımızdaki Ekonomi	SB.5.5.3. Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri özetleyebilme	Anlama	Girişimcilik fırsatları

Tablo 11'e göre 2024 öğretim programının 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç boyutundaki dağılımları incelendiğinde 4 anlama, 1 uygulama ve 1 yaratma boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarına rastlanmıştır. Öğrenme çıktılarının YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 1 öğrenme çıktısının kültürel çalışmalar, 2 öğrenme çıktısının doğa çalışmaları, 1 öğrenme çıktısının problem çözme süreçleri, 1 öğrenme çıktısının girişimcilik fırsatları ve 1 öğrenme çıktısının toplumsal çalışmalar alt boyutlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 6. sınıf öğrenme çıktılarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12.

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 6. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Öğrenme alanı	Öğrenme çıktısı	Öğrenme Çıktısının Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	YTE boyutu
Birlikte Yaşamak	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	Anlama	Toplumsal çalışmalar
	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	Değerlendirme	Toplumsal çalışmalar
Evimiz Dünya	SB.6.2.2. Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	Çözümleme	Doğa çalışmaları
Ortak Mirasımız	SB.6.3.4. XI-XIII. yüzyıllar arasında meydana gelen siyasi faaliyetler ve askerî mücadelelerin Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına etkisini özetleyebilme	Anlama	Kültürel çalışmalar
Hayatımızdaki Ekonomi	SB.6.5.1. Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
	SB.6.5.3. Tasarladığı bir ürün için yatırım ve pazarlama proje önerisi hazırlayabilme	Yaratma	Girişimcilik fırsatları
Teknoloji Ve Sosyal Bilimler	SB.6.6.1. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kültürel etkileşimdeki rolünü yapılandırabilme	Yaratma	Toplumsal çalışmalar

Tablo 12'ye göre 2024 öğretim programının 6. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç boyutundaki dağılımları incelendiğinde 2 anlama, 2 çözümleme, 1 değerlendirme ve 2 yaratma boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarına rastlanmıştır. Öğrenme çıktılarının YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 1 öğrenme çıktısının kültürel çalışmalar, 1 öğrenme çıktısının doğa çalışmaları, 2 öğrenme çıktısının girişimcilik fırsatları ve 3 öğrenme çıktısının toplumsal çalışmalar alt boyutlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan yer temelli eğitime ilişkin 7. sınıf öğrenme çıktılarının yer temelli eğitimin boyutlarına ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre durumu aşağıda Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13.

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin 7. Sınıf Öğrenme Çıktılarının YTE Boyutlarına ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Durumu

Öğrenme alanı	Öğrenme çıktısı	Öğrenme Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Çıktısının Bloom	YTE boyutu
Evimiz Dünya	SB.7.2.2. Bölgesel ve küresel sorunların çözümünde ülkemizin rolünü özetleyebilme	Anlama		Problem çözme süreçleri
Ortak Mirasımız	SB.7.3.1. Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme	Değerlendirme		Kültürel çalışmalar
	SB.7.3.2. Değişen dünya dengeleri karşısında Osmanlı Devleti'nin uyguladığı yenilikleri neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme	Çözümleme		Kültürel çalışmalar
	SB.7.3.3. Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarına ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme	Yaratma		Kültürel çalışmalar
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	SB.7.6.1. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplum hayatına etkilerine ilişkin öngöründe bulunabilme	Yaratma		Toplumsal çalışmalar

Tablo 13'e göre 2024 öğretim programının 7. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarının Bloom Taksonomisinin bilişsel süreç boyutundaki dağılımları incelendiğinde 1 anlama, 1 çözümleme, 1 değerlendirme ve 2 yaratma boyutu ile ilişkilendirilen öğrenme çıktılarına rastlanmıştır. Öğrenme çıktılarının YTE alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde ise 3 öğrenme çıktısının kültürel çalışmalar, 1 öğrenme çıktısının problem çözme süreçleri ve 1 öğrenme çıktısının toplumsal çalışmalar alt boyutlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

4.3. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitim İle İlişkili Kazanımların Ders Kitaplarına Etkinlik Olarak Yansımaya İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü ve dördüncü alt amacı, 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımların sosyal bilgiler ders kitaplarına etkinlik olarak yansımalarının nasıl olduğunu ve bu etkinliklerin yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre hangi basamakta yer aldığını ve YTE'nin hangi alt boyutu ile ilişkili olduğunu tespit etmektir. Bu amaca yönelik verilerin analizi

doğrultusunda aşağıda sunulan bulgulara ulaşılmıştır.

YTE ile ilişkili etkinliklerin 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabına yansımalarına ilişkin bulgular aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur.

Tablo 14.

4. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)

Kitap (A/B)	A							
Ünite	Geçmişimi Öğreniyorum							
Kazanım	SB.4.2.1	SB.4.2.2.					SB.4.2.3.	
Konu	Ailemin Tarihi s.34	Millî Kültür Öğelerimi z s.38	Millî Kültür Öğelerimi z s.40	Millî Kültür Öğelerimi z s. 41	Millî Kültür Öğelerimi z s. 42	Millî Kültür Öğelerimi z s. 43	Geçmişten Bugüne Çocuk Oyunları s.47	Geçmişten Bugüne Çocuk Oyunları s.48
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırıl ması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme	Gözlem Karar verme	Gözlem Karar verme Araştırma	Araştırma Gözlem	Araştırma	Gözlem	Değişim ve sürekliliği algılama Eleştirel düşünme	Araştırma İletişim
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanım 1 kavratma	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Tartışma	Soru cevap	Soru cevap	Araştırma	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap (Sözlü tarih)
Etkinliğin amacı	Etkinlik, aile tarihini öğrenme için gerekli belge/eşyaların neler olabileceğinin tartışılması amacını taşımaktadır.	Etkinlik, öğrencinin Millî kültür öğelerinin neler olduğunu ve çevresinde ki Millî kültür öğelerini fark etmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin çevresinde bulunan kültürel, tarihi nesnelerin farkına varmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, Millî kültürü yansıtan nesnelerin önemini ve özelliklerini kavranması amacını taşımaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin tarihi önemi olan mimari yapıları ve tarihî mekânları fark etmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, Millî kültürü yansıtan kutlama ve törenlerin önemini fark edilmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, geleneksel çocuk oyunlarında değişim ve sürekliliğin fark edilip günümüzde karşılaştırılması amacı taşımaktadır.	Etkinlik, sözlü tarih çalışmasıyla geçmişteki çocuk oyunlarının günümüzdeki ile karşılaştırılması amacını taşımaktadır.
Etkinliğin yer temelli	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar

eğitim boyutu									
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomi sindeki basamağı	Anlama	Anlama	Anlama	Uygulama	Anlama	Anlama	Anlama	Anlama	Uygulama

Tablo 14’te özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 14’e göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanında 8 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 14’teki 4. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.2.1. ile ilgili 1 etkinlik, SB.4.2.2. ile ilgili 5 etkinlik ve SB.4.2.3. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 8’inde bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 4’ü araştırma, 1’i değişim ve sürekliliği algılama, 2’si eleştirel düşünme, 4’ü gözlem, 1’i iletişim ve 2’si karar verme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda, 1 etkinliğin giriş aşamasında, 7 etkinliğin ise kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 6 soru cevap, 1 tartışma ve 1 araştırma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tamamın yer temelli eğitimin kültürel çalışmalar alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 6 anlama, 2 uygulama basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 15.

4. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B					
Ünite	Geçmişte Biz					
Kazanım	SB.4.2.1.	SB.4.2.2.			SB.4.2.3.	
Konu	Aile Tarihim s.41	Kültürümüzün Öğeleri s.41	Kültürümüzün Öğeleri s.44	Kültürümüzün Öğeleri s.46	Ailem Çocukken s.49	Ailem Çocukken s.51
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma Eleştirel düşünme	Araştırma	Araştırma Çevre okuryazarlığı Gözlem	Eleştirel düşünme	Değişim ve sürekliliği algılama Eleştirel düşünme	Araştırma
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Ön hazırlık	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Araştırma	Araştırma	Yerel tarih çalışması	Tartışma	Tartışma	Soru cevap
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin aile tarihini araştırması amacı taşımaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin araştırma yaparak bir sonraki konuya hazırlık yapmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencinin çevrelerindeki Millî kültür öğelerine ilişkin yerel tarih çalışması yapmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin çevresinde bulunan kültürel öğelerin özellik ve amaçlarının farkına varmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, geleneksel çocuk oyunlarının günümüzle karşılaştırılması amacı taşımaktadır.	Etkinlik, geçmişteki çocuk oyunlarının özelliklerinin araştırılması amacını taşımaktadır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Uygulama	Uygulama	Uygulama	Anlama	Anlama	Hatırlama

Tablo 15’te bir diğer özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 15’e göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanında 6 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 15’teki 4. sınıf

“Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.2.1. ile ilgili 1 etkinlik, SB.4.2.2. ile ilgili 3 etkinlik ve SB.4.2.3. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 6’sının da bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 4’ü araştırma, 1’i değişim ve sürekliliği algılama, 1’i çevre okuryazarlığı, 3’ü eleştirel düşünme ve 1’i gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda, 1 etkinliğin ön hazırlık, 5 etkinliğin ise kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 soru cevap, 2 tartışma, 1 yerel tarih çalışması ve 2 araştırma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tamamının yer temelli eğitimin kültürel çalışmalar alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 1 hatırlama, 2 anlama, 3 uygulama basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 16.

4. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)

Kitap (A/B)	A					
Ünite	Yaşadığımız Yer					
Kazanım	SB.4.3.2		SB.4.3.3.	SB.4.3.4.	SB.4.3.5.	
Konu	Yer Tarifi	Yapalım	Çevremizde Neler Var? s.72	Hava durumu s.75	Yaşadığım Yer s. 79	Yaşadığım Yer s. 79
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Gözlem Mekânı algılama	Gözlem Eleştirel düşünme	Gözlem Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Gözlem	Harita okuryazarlığı	Araştırma
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Gözlem	Soru cevap	Gözlem (Tablo-grafik çizme)	Tartışma	Tartışma	Tartışma
Etkinliğin amacı	Etkinlik öğrencilerin yakın çevrelerinin krokisini çizmesi amacıyla	Etkinlik, öğrencilerin çevresindeki doğal ve beşeri unsurları ayırt etmesi	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı çevredeki hava olaylarını gözlemleyerek tablo ve grafik oluşturmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin harita üzerinden yaşadıkları bölgenin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımda	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin coğrafi özelliklerini anlatan edebi eserler hakkında ön bilgilerini	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin coğrafi özelliklerini anlatan edebi eserler hakkında ön bilgilerini

	hazırlanmıştır.	amacı taşımaktadır.		bulunmasını amaçlamaktadır.	ölçme amacı taşımaktadır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki basamağı	Uygulama	Çözümleme	Uygulama	Anlama	Anlama

Tablo 16. Devamı

4. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)

Kitap (A/B)	A				
Ünite	Yaşadığımız Yer				
Kazanım	SB.4.3.5.	SB.4.3.6.			
Konu	Yaşadığım Yer s. 81	Doğal Afetlere Hazır Olalım s.82	Doğal Afetlere Hazır Olalım s.82	Doğal Afetlere Hazır Olalım s.83	Doğal Afetlere Hazır Olalım s.83
Etkinliğin türü	Grup etkinliği	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma İş birliği	Çevre okuryazarlığı Eleştirel düşünme	Çevre okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Alternatif etkinlik	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Araştırma	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap
Etkinliğin amacı	Etkinlik, bulunulan konumun coğrafi özelliklerinin edebi bir ürünle ilişkilendirilmesi amacı taşımaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları bölgedeki doğa olayları ile ilgili ön bilgilerini ölçme amacı taşımaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin görsel yorumlama ve çevresinde meydana gelen doğa olaylarını fark etmesini sağlamayı amaçlamaktadır.	Etkinlik, heyelanın görüldüğü bölgeler ve meydana gelme sebepleri hakkında öğrencilerin ön bilgilerini ölçmeye yöneliktir.	Etkinlik, heyelanın görüldüğü bölgeler ve meydana gelme sebepleri hakkında öğrencilerin ön bilgilerini ölçmeye yöneliktir.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları- Kültürel çalışmalar	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Uygulama	Anlama	Hatırlama	Anlama	Anlama

Tablo 16’da özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer

verilmiştir. Tablo 16’ya göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında 9 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. SB.4.3.1. kazanımı YTE ile ilişkili kazanım olarak belirlenmesine rağmen incelenen ders kitabında YTE ile ilişkili bir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 16’daki “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.3.2., SB.4.3.3., ve SB.4.3.4. kazanımları ile ilgili 1’er etkinliğe, SB.4.3.5. ve SB.4.3.6. kazanımları ile ilgili 3’er etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 8’inin bireysel 1’inin grup etkinliği şeklinde yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 2’si araştırma, 3’ü çevre okuryazarlığı, 2’si eleştirel düşünme, 3’ü gözlem, 1’i harita okuryazarlığı, 1’i iş birliği, 1’i mekân algılama ve 1’i tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin giriş aşamasında, 7 etkinliğin kazanımı kavratma 1 etkinliğin ise alternatif etkinlik amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 4 soru cevap, 2 gözlem, 2 tartışma ve 1 araştırma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tamamın yer temelli eğitimin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu görülürken 1 etkinliğin hem doğa çalışmaları hem de kültürel çalışmalar alt boyutunu bir arada içerdiği görülmüştür. Etkinliklerin yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 1 hatırlama, 4 anlama, 3 uygulama ve 1 çözümleme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 17.

4. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B					
Ünite	Sosyal ve Doğal Çevremiz					
Kazanım	SB.4.3.1	SB.4.3.2.		SB.4.3.3.		
Konu	Ne, Nerede? s.72	Mahalleme z s.73	Mahallemiz s.74	Çevremi Keşfediyorum s.76	Çevremi Keşfediyorum s.77-78	Çevremi Keşfediyorum s.79
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılma- sı hedeflenen beceriler	Gözlem Mekânı algılama	Eleştirel düşünme	Gözlem Mekânı algılama	Gözlem Çevre okuryazarlığı	Eleştirel düşünme Çevre okuryazarlığı	Gözlem

Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Ön hazırlık	Giriş etkinliği/Kaza nımı kavratma	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Gözlem	Tartışma	Gözlem	Gözlem	Tartışma	Gözlem
Etkinliğin amacı	Etkinlik öğrencilerin yakın çevrelerindeki doğal ve beşeri unsurların yönlerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin çevresindeki acil durum alanlarına yönelik farkındalık kazanması amacı taşımaktadır.	Etkinlik öğrencilerin yakın çevrelerinin krokisini çizmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yakın çevrelerinde ziyaret ettikleri yerleri tanımasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki doğal ve beşeri unsurları fark etmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki doğal ve beşeri unsurları fark etmesini amaçlamaktadır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Problem çözme süreçleri	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ndeki basamağı	Anlama	Anlama	Uygulama	Yaratma	Anlama	Anlama

Tablo 17. Devamı

4. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B					
Ünite	Sosyal ve Doğal Çevremiz					
Kazanım	SB.4.3.4	SB.4.3.5			SB.4.3.6	SB.4.3.6
Konu	Hava Gözlemim s.83	Nüfus ve Yer Şekilleri s.83	Nüfus ve Yer Şekilleri s.84	Yer Nüfus ve Yer Şekilleri s.86	Doğal Afetler s.87	Doğal Afetler s.93
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılma sı hedeflenen beceriler	Gözlem Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Araştırma Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme Gözlem	Eleştirel düşünme	Araştırma	Araştırma

Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Ön hazırlık	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Ön hazırlık	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Gözlem (Tablo- grafik çizme)	Araştırma	Tartışma	Soru cevap	Araştırma	Araştırma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki hava olaylarını gözlemleyerek tablo ve grafik oluşturmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin nüfusunu araştırması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin nüfusu ve yer şekilleri hakkında çıkartım yapması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki hava olaylarını gözlemleyerek tablo ve grafik oluşturmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki hava olaylarını gözlemleyerek tablo ve grafik oluşturmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki hava olaylarını gözlemleyerek tablo ve grafik oluşturmasını amaçlamaktadır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Problem çözme süreçleri	Problem çözme süreçleri
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ndeki basamağı	Uygulama	Anlama	Anlama	Çözümleme	Uygulama	Uygulama

Tablo 17’de bir diğer özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 17’ye göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında 12 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 17’deki “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.3.1. kazanımı ile ilgili 1, SB.4.3.2. kazanımı ile ilgili 2, SB.4.3.3. kazanımı ile ilgili 3, SB.4.3.4. kazanımı ile ilgili 1, SB.4.3.5. kazanımı ile ilgili 3 ve SB.4.3.6. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin tamamının da bireysel olarak yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 3’ü araştırma, 2’si çevre okuryazarlığı, 5’i eleştirel düşünme, 5’i gözlem, 2’si mekân algılama ve 1’i tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 3 etkinliğin ön hazırlık, 3 etkinliğin giriş aşamasında, 5 etkinliğin kazanımı kavratma ve 2 etkinliğin ise alternatif etkinlik amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 soru cevap, 5 gözlem, 3 tartışma ve 3 araştırma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek

şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin 9'u yer temelli eğitimin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu görülürken 3 etkinliğin problem çözme süreçleri alt boyutunu içerdiği görülmüştür. Etkinliklerin yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 6 anlama, 4 uygulama, 1 çözümleme ve 1 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 18.

4. Sınıf Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)

Kitap (A/B)	A	
Ünite	İyi Ki Var	
Kazanım	SB.4.4.2.	SB.4.4.4
Konu	Geçmişten Bugüne Teknoloji s. 103	İcat Çıkarılım s.113
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme	Yenilikçi düşünme Çevre okuryazarlığı
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Gözlem	Proje
Etkinliğin amacı	Etkinlik, teknolojinin çevreye olumlu ve olumsuz etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencinin çevresindeki icatlardan yola çıkarak ürün tasarlaması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Problem çözme süreçleri	Problem çözme süreçleri
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Anlama	Yaratma

Tablo 18’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 18’e göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında 2 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 18’de 4. sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.4.2. ve SB.4.4.4. kazanımları ile ilgili 1’er etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 2’sinin de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan

etkinliklerin 1'i eleştirel düşünme, 1'i yenilikçi düşünme ve 1'i çevre okuryazarlığı becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin kazanımı kavratma, 1 etkinliğin ise alternatif etkinlik amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 gözlem ve 1 proje hazırlama yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin ikisinin de yer temelli eğitimin problem çözme süreçleri alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 1 anlama ve 1 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 19.

4. Sınıf Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hece Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B	
Ünite	Zaman İçinde Teknoloji	
Kazanım	SB.4.4.4.	
Konu	Benim Ürünüm s.113	Benim Ürünüm s.117
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma	Yenilikçi düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Ön hazırlık	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Araştırma	Proje
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki sorunlara yönelik geliştirilen ürünleri araştırması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencinin çevresindeki sorunlardan yola çıkarak ürün tasarlaması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Problem çözme süreçleri	Problem çözme süreçleri
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Yaratma	Yaratma

Tablo 19'da bir diğer özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 19'a göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanında 2 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. SB.4.4.2 kazanımı YTE ile ilişkili bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen YTE ile ilişkili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 19'da 4. sınıf "Bilim, Teknoloji

ve Toplum” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili SB.4.4.4. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 2’sinin de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 1’i araştırma ve 1’i yenilikçi düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin ön hazırlık etkinliği, 1 etkinliğin ise alternatif etkinlik amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 araştırma ve 1 proje hazırlama yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin ikisinin de yer temelli eğitimin problem çözme süreçleri alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 2 etkinliğin de yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 20.

4. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)

Kitap (A/B)	A	
Ünite	Üretimden Tüketime	
Kazanım	SB.4.5.2.	
Konu	Ailemde ve Çevremdeki Ekonomik Faaliyetler s.130	Ailemde ve Çevremdeki Ekonomik Faaliyetler s.131
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme Çevre okuryazarlığı	Araştırma Gözlem
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (metin üzerinden)	Araştırma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, farklı bölgelerdeki ekonomik faaliyetlerin benzerlik ve farklılıklarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı çevredeki ekonomik faaliyetler hakkında araştırma yapması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Girişimcilik fırsatları	Girişimcilik fırsatları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Çözümleme	Değerlendirme

Tablo 20’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 20’ye göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında 2 etkinliğe yer verildiği

görülmüştür. SB.4.5.5. kazanımı YTE ile ilişkili kazanım olarak belirlenmesine rağmen incelenen ders kitabında YTE ile ilişkili bir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 20’de 4. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.5.2. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 2’sinin de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 1’i araştırma, 1’i eleştirel düşünme, 1’i gözlem ve 1’i çevre okuryazarlığı becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla ve 1 etkinliğin de alternatif etkinlik tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 soru cevap ve 1 araştırma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin ikisinin de yer temelli eğitimin girişimcilik fırsatları alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 1 çözümleme ve 1 değerlendirme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 21.

4. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B				
Ünite	Ekonomik Faaliyetler				
Kazanım	SB.4.5.2.			SB.4.5.5.	
Konu	Ailemizin Ekonomisi	Ailemizin Ekonomisi	Ailemizin Ekonomisi	İsrafa Karşı El Ele	İsrafa Karşı El Ele
	s.134	s.138	s.138	s.145	s.146
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Gözlem	Eleştirel düşünme	Gözlem	Gözlem	Eleştirel düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Alternatif etkinlik	Alternatif etkinlik	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap	Soru cevap	Gözlem	Gözlem	Soru cevap
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki meslek gruplarını fark etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki ekonomik faaliyetleri fark ederek bu konuda değerlendirme yapmasını	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı çevredeki ekonomik faaliyetler hakkında fikir sahibi olması	Etkinlik, öğrencilerin yakın çevrelerinin israfı önlemeye yönelik yaptıkları faaliyetleri fark	Etkinlik, öğrencilerin israfı önlemesine yönelik fikir geliştirmesini içeren soru cevap etkinliğidir.

			içeren gözlem ve soru cevap etkinliğidir.	amacıyla hazırlanmıştır.	etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	
Etkinliğin temelli boyutu	yer eğitim	Girişimcilik fırsatları	Girişimcilik fırsatları	Girişimcilik fırsatları	Problem çözme süreçleri	Problem çözme süreçleri
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri		Hatırlama	Değerlendirme	Yaratma	Hatırlama	Yaratma

Tablo 21’de bir diğer özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 21’e göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında 5 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 21’de 4. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.5.2. kazanımı ile ilgili 3, SB.4.5.5. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 5’inin de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 2’si eleştirel düşünme ve 4’ü gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin giriş etkinliği olarak, 2 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla ve 2 etkinliğin de alternatif etkinlik tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 3 soru cevap ve 2 gözlem yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin 3’ü yer temelli eğitimin girişimcilik fırsatları alt boyutuyla ilişkili bulunurken 2’si problem çözme süreçleri alt boyutuyla ilişkili bulunmuştur. Etkinlikler yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 2 hatırlama, 1 değerlendirme ve 2 yaratma basamağı ile ilişkili bulunmuştur.

Tablo 22.

4. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Tuna Matbaacılık)

Kitap (A/B)	A					
Ünite	Uzaktaki Arkadaşlarım					
Kazanım	SB.4.7.3.			SB.4.7.4.		
Konu	Farklı Kültürler	Farklı Kültürler	Farklı Kültürler	Dünya Farklılıklarıyla Güzel s. 193	Dünya Farklılıklarıyla Güzel s. 194	Dünya Farklılıklarıyla Güzel s. 195
	s.189	s.190	s.192			

Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme Gözlem
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (metin üzerinden)	Soru cevap (metin üzerinden)	Soru cevap (metin üzerinden)	Soru cevap (metin üzerinden)	Soru cevap (metin üzerinden)	Soru cevap
Etkinliğin amacı	Etkinlik, farklı ülkelerdeki çocuk oyunlarını öğrencinin kendi yaşadığı ülkedeki çocuk oyunları ile karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Türk kültürünün farklı kültürle karşılaştırılıp aradaki benzerlik ve farklılıkların tespiti amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Türk kültürünün farklı bir kültürle karşılaştırılıp aradaki benzerlik ve farklılıkların tespiti amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Türk geleneksel kıyafetlerinin farklı ülkelerdeki geleneksel kıyafetlerle karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Türk yemek kültürü ile farklı ülkelerdeki yemek kültürünün karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, ülkelerdeki saygı kültürünün farkına varılması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde ki yeri	Anlama	Anlama	Anlama	Anlama	Anlama	Anlama

Tablo 22’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 22’ye göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında 6 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 22’de 4. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.4.7.3. ve SB.4.7.4. kazanımlarıyla ilgili 3’er etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 6’sının da bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. . Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 1’i araştırma, 5’i eleştirel düşünme ve 1’i gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlandığı görülmüşken 6 etkinliğin de kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 6 soru cevap yöntem/teknik kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tamamını

yer temelli eğitimin kültürel çalışmalar alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 6 anlama basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 23.

4. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Hecce Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B	
Ünite	Dünya Ailesi	
Kazanım	SB.4.7.3.	
Konu	Farklı Kültürler	Farklı Kültürler
	s.190	s.190
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme	Araştırma
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Tartışma	Metin yazma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, Türk kültürünün farklı kültürle karşılaştırılıp aradaki benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Türk kültürünün farklı kültürle karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Anlama	Yaratma

Tablo 23’te bir diğer özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. SB.4.7.4. kazanımı YTE ile ilişkili bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen YTE ile ilişkili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 23’e göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında SB.4.7.3. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Bu etkinliklerin 2’sinin de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 1’i araştırma ve 1’i eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlandığı görülürken 1 etkinliğin giriş etkinliği olarak, 1 etkinliğin ise kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 tartışma ve 1 metin yazma yöntem/teknik kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin 2’si de yer temelli eğitimin kültürel çalışmalar alt boyutuyla ilişkili

bulunurken, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 1 anlama ve 1 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

YTE ile ilişkili etkinliklerin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabına yansımalarına ilişkin bulgular aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur.

Tablo 24.

5. Sınıf Birey ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A
Ünite	Toplum İçinde Ben
Kazanım	SB.5.1.2
Konu	Olaylar ve Sonuçları s.16-17
Etkinliğin türü	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme Gözlem
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Örnek olay
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin toplumsal yaşamda meydana gelen gelişmeleri çok yönlü olarak değerlendirmesini amaçlamaktadır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Toplumsal çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Çözümleme

Tablo 24’te MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 24’e göre MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Birey ve Toplum” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 1 etkinliğe yer verildiği görülürken özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında YTE ile ilişkilendirilecek herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 24’te MEB ders kitabı 5. sınıf “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.5.1.2 kazanımı ile ilgili 1 etkinlik bulunmuştur. Bu etkinliğin bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 1 eleştirel düşünme ve 1 gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlandığı görülürken ilgili etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla tasarlandığı belirlenmiştir. Bu etkinlik 1 örnek olay yöntem/teknik kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme

alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliğin toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise etkinliğin çözümleme basamağında yer aldığı görülmüştür.

Tablo 25.

5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A					
Ünite	Ülkem, Kültürüm ve Tarihim					
Kazanım	SB.5.2.2.			SB.5.2.3.		
Konu	Güzel Ülkem s.46	Güzel Ülkem s.48	Güzel Ülkem s.48	Güzel Ülkem s.49	Kültürel özelliklerimiz s.50	Kültürel özelliklerimiz s.50
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Çevre okuryazarlığı Gözlem Eleştirel düşünme	Çevre okuryazarlığı Eleştirel düşünme	Araştırma Çevre okuryazarlığı Dijital okuryazarlık	Araştırma Çevre okuryazarlığı Gözlem	Gözlem	Gözlem
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (Haber metni üzerinden)	Soru cevap	Araştırma ödevi (Broşür hazırlama)	Araştırma ödevi	Soru cevap (Haber metni üzerinden)	Soru cevap (Metin üzerinden)
Etkinliğin amacı	Etkinlik, tarihi eserlerin önemini fark etmeye, öğrencinin çevresindeki tarihi eserleri fark etmesine yönelik hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yer ile farklı yerler arasındaki benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencinin çevresindeki doğal, kültürel, turistik yerleri keşfetmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, çevredeki doğal, kültürel, turistik yerleri gözlemlemesi ni ve sınıflandırma sını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin dini bayram kutlanmaları arasındaki benzerlik ve farklılıkların karşılaştırılması amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı çevrede uygulanan geleneklerin farkına varmasını amaçlamaktadır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Anlama	Anlama	Yaratma	Anlama	Anlama	Anlama

Tablo 25. Devamı

5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A						
Ünite	Ülkem, Kültürüm ve Tarihim						
Kazanım	SB.5.2.3.						SB.5.2.4./SB.5.2.5
Konu	Kültürel özelliklerimiz s.52	Kültürel özelliklerimiz s.54	Kültürel özelliklerimiz s.54	Kültürel özelliklerimiz s.55	Kültürel özelliklerimiz s.56	Kültürel özelliklerimiz s.56	Geçmişten Günümüze s.60
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma Eleştirel düşünme	Araştırma	Araştırma Eleştirel düşünme	Araştırma Gözlem	Araştırma	Araştırma Çevre okuryazarlığı	Araştırma Değişim ve sürekliliği algılama
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru-cevap (Araştırma ödevi)	Soru-cevap (Araştırma ödevi)	Metin yazma	Soru cevap (Araştırma ödevi)	Soru-cevap (Araştırma ödevi)	Araştırma ödevi (Broşür hazırlama)	Soru cevap (Araştırma)
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin bulunduğu çevrenin kültürel özelliklerini keşfetmesi amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin yöresinin kültürel özelliklerini keşfetmesini, karşılaştırma yapmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, kültürel unsurların toplumsal yaşamdaki önemini fark ettirme amacı taşımaktadır.	Etkinlik, öğrencinin her kültüre ait farklı yapıları olabildiğini fark etmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin her ile özgü kültürel farklılıklar olduğunu fark etmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencinin çevresindeki doğal, tarihi vb. yerleri keşfetmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, günlük yaşamda kullanılan kültürel unsurların sürekliliğini ve zaman içinde gösterdiği değişimi tespit ettirme amacı taşımaktadır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin deki yeri	Değerlendirme	Anlama	Değerlendirme	Anlama	Anlama	Yaratma	Çözümleme

Tablo 25’te MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 25’e göre MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme

alanında YTE ile ilişkili 13 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Bu etkinliklerden YTE ile en çok ilişkili olan etkinlikler SB. 5.2.3 kazanımına ait iken YTE ile en az ilişkili olan etkinliklerin SB.5.2.4/SB5.2.5 kazanımlarına ait olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda SB.5.2.1 kazanımı YTE ile ilişkili olmasına rağmen MEB Yayıncılığa ait ders kitabında YTE ile ilişkili bir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 25’te MEB ders kitabı 5. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.2.2. kazanımı ile ilgili 4 etkinlik, SB. 5.2.3. kazanımı ile ilgili 8 etkinlik ve SB. 5.2.4./SB.5.2.5 kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 13’ünün de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 9’u araştırma, 5’i çevre okuryazarlığı, 1’i değişim ve sürekliliği algılama, 1’i dijital okuryazarlık, 4’ü eleştirel düşünme ve 5’i gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin giriş aşamasında, 11 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla ve 1 etkinliğin de alternatif etkinlik olarak tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 3’ü araştırma, 9’u soru cevap ve 1’i metin yazma yöntem/teknikler kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerin tamamının kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 8 anlama, 1 çözümleme, 2 değerlendirme ve 2 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 26.

5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: E Kare Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B						
Ünite	Tarihi ve Kültürel Değerlerimiz						
Kazanım	SB.5.2.1	SB 5.2.2					SB.5.2.3
Konu	Uygurluklar Beşığı: Anadolu ve Mezopotamya s.43	Ankara, Ankara, Güzel Ankara s.43	Ankara, Ankara, Güzel Ankara s.44	Ankara, Ankara, Güzel Ankara s.47	Ankara, Ankara, Güzel Ankara s.48	Ankara, Ankara, Güzel Ankara s.48	Kültürel Çeşitlilik s.48
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma Çevre okuryazarlığı	Araştırma Gözlem	Araştırma	Araştırma Gözlem	Gözlem İletişim	Araştırma Çevre okuryazarlığı	Araştırma
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Alternatif etkinlik	Ön hazırlık	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik	Ön hazırlık
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Araştırma	Araştırma	Araştırma	Araştırma	Araştırma	Araştırma	Araştırma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin tarihini araştırıp poster hazırlaması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin bir sonraki konu için ön hazırlık yapması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin özelliklerini anlatan şiir, türkü vb. ile ilgili araştırma yapması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki tarihi mekân ve yapıları tanımları amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki tarihi nesneleri tanıması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerdeki doğal varlıkları, tarihi eserleri vb. araştırıp poster hazırlaması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin bir sonraki konu için ön hazırlık yapması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Uygulama	Uygulama	Hatırlama	Anlama	Anlama	Uygulama	Uygulama

Tablo 26. Devamı

5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: E Kare Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B						
Ünite	Tarihi ve Kültürel Değerlerimiz						
Kazanım	SB 5.2.3					SB 5.2.4	SB5.2.5
Konu	Kültürel Çeşitlilik	Kültürel Çeşitlilik	Kültürel Çeşitlilik	Kültürel Çeşitlilik	Kültürel Çeşitlilik	Kültürel Miras	Dünya Değişirken
	s.49	s.49	s.52	s.53	s.53	s.56	s.61
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme	Gözlem	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Araştırma Çevre okuryazarlığı	Gözlem Yenilikçi düşünme	Eleştirel düşünme Gözlem
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik	Alternatif etkinlik	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Tartışma	Tartışma	Soru cevap	Tartışma	Araştırma	Gözlem	Tartışma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, illerin yemek kültürlerinin öğretme ve karşılaştırma yapılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, illere özgü kültürel özellikleri öğretme amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, halk oyunlarının bölgenin kültürünü yansıtmada ki etkisinin tartışılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, illere göre değişen asker uğurlama törenlerinin öğrenilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları şehir ile farklı bir şehri kültürel açıdan karşılaştırması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, toplu organizasyonların birlik ve beraberlik üzerindeki etkisinin fark edilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerdeki tarım aletlerini geçmişten bugüne değerlendirmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Anlama	Hatırlama	Anlama	Anlama	Çözümleme	Yaratma	Değerlendirme

Tablo 26’da özel yayınevi tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 26’ya göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 14 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Bu etkinliklerden YTE ile en çok ilişkili olan etkinlikler SB. 5.2.2 ve SB. 5.2.3 kazanımlarına ait iken YTE ile

en az ilişkili olan etkinliklerin SB,5.2.1, SB.5.2.4 ve SB5.2.5 kazanımlarına ait olduğu belirlenmiştir. Tablo 26’da özel yayınevi ders kitabına ait 5. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.2.1. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik, SB. 5.2.2. kazanımı ile ilgili 5 etkinlik, SB. 5.2.3. kazanımı ile ilgili 6 etkinlik, SB. 5.2.4. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik ve SB.5.2.5. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 7’si araştırma, 3’ü çevre okuryazarlığı, 4’ü eleştirel düşünme, 7’i gözlem, 1’i iletişim ve 1’i yenilikçi düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 2 etkinliğin ön hazırlık amacıyla, 2 etkinliğin giriş aşamasında, 6 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla ve 4 etkinliğin de alternatif etkinlik olarak tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 8’i araştırma, 1’i soru cevap, 4’ü tartışma ve 1’i gözlem yöntem/teknikler kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerin tamamının kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 2 hatırlama, 5 anlama, 4 uygulama, 1 çözümleme, 1 değerlendirme ve 1 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 27.

5. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A						
Ünite	Yaşadığımız Yer						
Kazanım	SB.5.3.1.		SB.5.3.2.		SB.5.3.3.		SB.5.3.4.
Konu	Haritayı Tanıyorum	Haritayı Tanıyorum	İklim Yaşamım	ve Nerede Yaşanır?	Afetler Çevre Sorunları	ve Afetler Çevre Sorunları	ve
	s.67	s.69	s.75	s.79	s.81	s.85	
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma	Araştırma	Eleştirel düşünme	Araştırma	Çevre okuryazarlığı	Araştırma	Gözlem
	Harita okuryazarlığı 1	Harita okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı			
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Araştırma-Maket hazırlama	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap	

Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı bölgenin yer şekilleri maketini yaparak çevresinin coğrafi olarak tanınmasını amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin harita okuryazarlığı becerisini geliştirme amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, iklimin yaşam tarzı üzerindeki etkisini fark ettirme amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları bölgenin nüfusun dağılışını etkileyen doğal ve beşeri etkenleri belirlenmesine yöneliktir.	Etkinlik, öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkarma amacıyla hazırlanmış, hatırlama düzeyinde bir etkinliktir.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevrede meydana gelen afetler ve çevre sorunlarının farkına varması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Uygulama	Uygulama	Değerlendirme	Anlama	Hatırlama	Anlama

Tablo 27’de MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 27 incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 6 etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. Bu etkinliklerden YTE ile en çok ilişkili olan etkinlikler SB. 5.3.1 ve SB. 5.3.4 kazanımlarına ait iken YTE ile en az ilişkili olan etkinliklerin SB.5.3.2 ve SB.5.3.3 kazanımlarına ait olduğu belirlenmiştir. “SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen MEB ders kitabında bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Tablo 27’de MEB yayınevi ders kitabına ait 5. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.3.1. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik, SB. 5.3.2. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik SB. 5.3.3 kazanımı ile ilgili 1 etkinlik ve SB. 5.3.4 kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 4’ü araştırma, 3’ü çevre okuryazarlığı, 2’si eleştirel düşünme, 2’si harita okuryazarlığı ve 1’i gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin giriş aşamasında, 5 etkinliğin ise kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 araştırma ve 5 soru cevap yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerin tamamının doğa çalışmaları alt boyutu ile ilişkili olduğu,

yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 1 hatırlama, 2 anlama, 2 uygulama ve 1 değerlendirme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 28.

5. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: E Kare Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B					
Ünite	Çevremizi Tanıyalım					
Kazanım	SB 5.3.1	SB 5.3.2		SB 5.3.3		SB 5.3.4
Konu	Yaşadığımız Yer ve Yeryüzü Şekilleri s.73	İklim ve İnsan S.74	İklim İnsan ve S.76	Nüfus ve Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler s.78	Nüfus ve Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler s.79	Afetler ve Çevre Sorunları s. 88
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Harita okuryazarlığı Konum analizi	Eleştirel düşünme Gözlem	Gözlem	Araştırma Gözlem	Araştırma Gözlem	Araştırma
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Alternatif etkinlik	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Ürün dosyası	Tartışma	Tartışma	Araştırma	Tartışma	Araştırma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevrenin sınırlarını ve yeryüzü şekillerini öğrenmeleri amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin kendi deneyimlerinde n yola çıkarak iklimin yaşam üzerindeki etkisini fark etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerdeki iklim tipi ve tarım ürünlerini keşfetmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki ve farklı illerdeki doğal ve beşeri unsurları ayırt etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, yakın çevredeki doğal ortam üzerinde değişiklik yapılmasının nüfus ve yerleşmeye etkisini tartışmak amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki doğal afetleri ve çevre sorunlarını araştırması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Problem çözme süreçleri	Problem çözme süreçleri
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Uygulama	Anlama	Hatırlama	Anlama	Anlama	Uygulama

Tablo 28’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 28 incelendiğinde özel yayınevi ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 6 etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. Bu etkinliklerden YTE ile en çok ilişkili olan etkinlikler SB. 5.3.2 ve SB. 5.3.3 kazanımlarına ait iken YTE ile en az ilişkili olan etkinliklerin SB.5.3.1 ve SB.5.3.4 kazanımlarına ait olduğu belirlenmiştir. SB.5.3.5. kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen özel yayınevi ders kitabında bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Tablo 28’de özel yayınevi ders kitabına ait 5. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.3.1. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik, SB. 5.3.2. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik SB. 5.3.3 kazanımı ile ilgili 2 etkinlik ve SB. 5.3.4 kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 3’ü araştırma, 1’i eleştirel düşünme, 1’i harita okuryazarlığı, 4’ü gözlem ve 1’i konum analizi becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 4 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla 2 etkinliğin ise alternatif etkinlik olarak tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 2 araştırma, 3 tartışma ve 1 ürün dosyası yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerden 4 etkinliğin doğa çalışmaları alt boyutu 2 etkinliğin problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 1 hatırlama, 3 anlama ve 2 uygulama basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 29.

5. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A					
Ünite	Üretimden Tüketime					
Kazanım	SB.5.5.1		SB 5.5.2	SB.5.5.3.	SB.5.5.5.	
Konu	Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler s.118	Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler s.122	Çevremdeki Meslekler s.126	Ekonomi ve Yaşamım s.129	Ekonomi İçin Yeni Fikirler s.138	Ekonomi İçin Yeni Fikirler s.140
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel

Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Çevre okuryazarlığı	Araştırma Çevre okuryazarlığı	Araştırma	Gözlem	Eleştirel düşünme Problem çözme	Araştırma İş birliği Yenilikçi düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap	Soru cevap (Araştırma ödevi)	Soru cevap	Soru cevap (Metin üzerinden)	Soru cevap	Proje
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerindeki ekonomik faaliyetlerle ilgili ön bilgilerini açığa çıkarmayı amaçlamaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerleri ve buradaki coğrafi özelliklerini keşfetmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, ekonomik faaliyetlerle meslek ilişkileştirme yapılmaması amaçlanmaktadır.	Etkinlik, öğrencilerin çevrelerinde meydana gelen değişimlerin ekonomiye etkisini fark etmesini amaçlamaktadır.	Etkinlik, toplumun ihtiyaçlarını belirlemesi ve bu kapsamda önerilerde bulunulması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin ülke ekonomisinin i geliştirmeye yönelik fikir geliştirmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Girişimcilik fırsatları	Doğa çalışmaları	Girişimcilik fırsatları	Girişimcilik fırsatları	Problem çözme süreçleri	Girişimcilik fırsatları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Hatırlama	Anlama	Anlama	Anlama	Çözümleme	Yaratma

Tablo 29’da MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 26 incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 6 etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. SB.5.5.4. kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen MEB tarafından hazırlanan ders kitabında bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Tablo 29’da MEB ders kitabına ait 5. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.5.1. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik, SB. 5.5.2. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik SB. 5.5.3. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik ve SB. 5.5.5. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 3’ü araştırma, 2’si çevre okuryazarlığı, 1’i eleştirel düşünme, 1’i gözlem, 1’i iş birliği, 1’i problem çözme ve 1’i

yenilikçi düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin giriş aşamasında, 4 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla 1 etkinliğin ise alternatif etkinlik olarak tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 5 soru cevap ve 1 proje yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerden 1 etkinliğin doğa çalışmaları, 1 etkinliğin problem çözme süreçleri ve 4 etkinliğin girişimcilik fırsatları alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 1 hatırlama, 3 anlama, 1 çözümleme ve 1 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 30.

5. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: E Kare Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B							
Ünite	İnsan ve Ekonomik Faaliyetler							
Kazanım	SB 5.5.1			SB 5.5.2		SB 5.5.3		SB 5.5.5
Konu	Ekonomik Faaliyetler ve Coğrafya s.126	Ekonomik Faaliyetler ve Coğrafya s.127	Ekonomik Faaliyetler ve Coğrafya s.129	Benim Mesleği m s.130	Benim Mesleği m s.132	Ekonomi ve Sosyal Hayat s.133	Ekonomi ve Sosyal Hayat s.136	Bir Proje Var s.143
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma Eleştirel düşünme Gözlem	Araştırma Eleştirel düşünme	Araştırma Eleştirel düşünme Gözlem	Gözlem	Araştırma Çevre okuryazarlığı	Yenilikçi düşünme	Gözlem Eleştirel düşünme	Yenilikçi düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanım kavratma	Kazanım kavratma	Alternatif etkinlik	Kazanım kavratma	Alternatif etkinlik	Kazanım kavratma	Alternatif etkinlik	Kazanım kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (tablo)	Tartışma	Gözlem/ Araştırma	Soru cevap	Araştırma	Soru cevap (metin üzerinden)	Araştırma	Proje
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin coğrafi ve ekonomik özelliklerini	Etkinlik, coğrafi özellik-tarım ürünü-fabrika arasındaki ilişkinin yakın çevreye göre	Etkinlik, yakın çevredeki ekonomik faaliyetlerin coğrafi özelliklerle ilişkilenmesi amacıyla	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerde tarım alanında yapılan meslekleri öğrenme	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki meslekleri ekonomi faaliyet türüyle ilişkilendirme	Etkinlik, okuma metni üzerinden yaşanan bölge için ekonomik faaliyet önerilmesi amacıyla	Etkinlik, ekonomik faaliyetin yaşama etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin herhangi bir alanda proje geliştirme amacıyla hazırlanmıştır.

	öğrenme si amacıyla hazırlan mıştır.	değerlendi rilmesi amacıyla hazırlanmı ştır.	hazırlanmı ştır.	si amacıyl a hazırlan mıştır.	irmesi amacıyla hazırlan mıştır.	hazırlanmı ştır.		
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmal arı/ Girişimc ilik fırsatları	Girişimcil ik fırsatları	Girişimcil ik fırsatları	Girişimc ilik fırsatları	Girişimci lik fırsatları	Girişimci lik fırsatları	Girişimcil ik fırsatları	Girişimcil ik fırsatları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ndeki yeri	Hatırlam a/ Değerle ndirme	Değerlend irme	Çözümle me	Hatırla ma	Anlama	Yaratma	Değerlend irme	Yaratma

Tablo 30’da özel yayınevi tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 30 incelendiğinde özel yayınevi ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 8 etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. SB.5.5.4. kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Tablo 30’da özel yayınevi ders kitabına ait 5. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.5.1. kazanımı ile ilgili 3 etkinlik, SB. 5.5.2. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik SB. 5.5.3. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik ve SB. 5.5.5. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 8’inde bireysel olarak yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 4’ü araştırma, 1’i çevre okuryazarlığı, 4’ü eleştirel düşünme, 4’ü gözlem ve 2’si yenilikçi düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 5 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla 3 etkinliğin ise alternatif etkinlik olarak tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 3 araştırma, 3 soru cevap, 1 tartışma ve 1 proje yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tamamının yer temelli eğitimin girişimcilik fırsatları alt boyutuyla ilişkili olduğu görülürken 1 etkinliğin hem girişimcilik fırsatları hem de doğa çalışmaları alt boyutunu bir arada içerdiği görülmüştür. Etkinliklerin yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 2 hatırlama, 1 anlama, 1 çözümleme, 3 değerlendirme ve 2 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 31.

5. Sınıf Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A						
Ünite	Toplum İçin Çalışanlar						
Kazanım	SB.5.6.1.				SB.5.6.2.		
Konu	Halka Hizmet Edenler	Halka Hizmet Edenler	Halka Hizmet Edenler	Halka Hizmet Edenler	Yaşadığım Yer ve Yönetimi	Yaşadığım Yer ve Yönetimi	Yaşadığım Yer ve Yönetimi
	s.150	s.151	s.154	s.154	s.155	s.157	s.158
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Gözlem Çevre okuryazarlığı	Araştırma Gözlem Çevre okuryazarlığı	Yenilikçi düşünme Araştırma	Araştırma	Eleştirel düşünme Gözlem	Eleştirel düşünme Gözlem	Gözlem Yenilikçi düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap (Haber metni üzerinden)	Soru cevap (Haber metni üzerinden)	Soru cevap
Etkinliğin amacı	Etkinlik, konu girişinde öğrencilerin ön bilgilerini yoklama amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin toplumsal ihtiyaçları fark etmesi ve toplumsal kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi sahibi olması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, toplumsal ihtiyaçları belirleme ve buna yönelik fikir geliştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, yakın çevredeki resmi kurum ve sivil toplum kuruluşları ve faaliyetlerini öğrenilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini açığa çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin belediyelerin görevini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yerel problemleri tespit edip çözüm önerileri geliştirmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Toplumsal çalışmalar	Toplumsal çalışmalar	Problem çözme süreçleri	Toplumsal çalışmalar	Problem çözme süreçleri	Problem çözme süreçleri	Problem çözme süreçleri
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin deki yeri	Hatırlama	Anlama	Yaratma	Anlama	Anlama	Anlama	Yaratma

Tablo 31’de MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 31 incelendiğinde “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında MEB Yayınları ders kitabında YTE

ile ilişkili 7 etkinliğe yer verildiği tespit edilirken özel yayınevi ders kitabında YTE ile ilişkili olabilecek hiçbir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 31’de MEB ders kitabına ait 5. sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.6.1. kazanımı ile ilgili 4 etkinlik, SB. 5.6.2. kazanımı ile ilgili 3 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 7’sinin de bireysel olarak yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 3’ü araştırma, 2’si çevre okuryazarlığı, 2’si eleştirel düşünme, 5’i gözlem ve 2’si yenilikçi düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 2 etkinliğin giriş aşamasında, 5 etkinliğin ise kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinliklerden 7’si de soru cevap yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerden 4 etkinliğin problem çözme süreçleri, 3 etkinliğin toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 1 hatırlama, 4 anlama ve 2 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 32.

5. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A					
Ünite	Küresel Etkileşim					
Kazanım	SB.5.7.1.	SB 5.7.4				
Konu	Yaşadığım Yerin Ekonomiye Katkısı	İnsanlığın Ortak Mirası	İnsanlığın Ortak Mirası	İnsanlığın Ortak Mirası	İnsanlığın Ortak Mirası	Ortak Mirası
	s.173	s.180	s.184	s.185	s.185	
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma Medya okuryazarlığı Sosyal katılım	Eleştirel düşünme	Gözlem Çevre okuryazarlığı Araştırma		Araştırma	
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (Araştırma ödevi)	Soru cevap	Soru cevap (Okuma metni üzerinden)	Soru cevap (Okuma metni üzerinden)	Soru cevap (Araştırma ödevi)	
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yakın çevreleri ve ihracat faaliyetleri arasında ilişki	Etkinlik, öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini açığa çıkarmak	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerde insanlığın ortak mirası olarak değerlendirilebilecek	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerde insanlığın ortak mirası hakkında araştırma yaparak örnekler verilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, insanlığın ortak mirası hakkında araştırma yaparak örnekler verilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	

			kurması amacıyla hazırlanmıştır	amacıyla hazırlanmıştır.	unsurları tespit etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu			Girişimcilik fırsatları	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri			Yaratma	Anlama	Anlama	Anlama

Tablo 32’de MEB 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 32 incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 4 etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. Tablo 32’de MEB ders kitabına ait 5. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.7.1. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe, SB. 5.7.2. kazanımı ile ilgili 3 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 4’ünün de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 3’ü araştırma, 1’i çevre okuryazarlığı, 1’i eleştirel düşünme, 1’i gözlem, 1’i medya okuryazarlığı ve 1’i sosyal katılım becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin giriş aşamasında, 3 etkinliğin ise kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 4’ü de soru cevap yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerden 3 etkinliğin kültürel çalışmalar, 1 etkinliğin girişimcilik fırsatları alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 3 anlama ve 1 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 33.

5. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: EKare Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B	
Ünite	Küresel İlişkiler Ağı	
Kazanım	SB 5.7.1	
Konu	Uluslararası Ekonomik İlişkiler ve Yaşadığımız İl s.177	Uluslararası Ekonomik İlişkiler ve Yaşadığımız İl s.179
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma	Eleştirel düşünme

	Eleştirel düşünme	Yenilikçi düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Araştırma	Tartışma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı şehri ekonomik olarak sanayi, tarım vb. açılardan değerlendirmesi ve karşılaştırma yapması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, ülke ekonomisine katkısının artırılmasına yönelik önerilerde bulunulması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Girişimcilik fırsatları	Girişimcilik fırsatları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Çözümleme	Yaratma

Tablo 33’te özel yayınevi tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 33 incelendiğinde özel yayınevi ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 2 etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. SB.5.7.4. kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Tablo 33’te özel yayınevi ders kitabına ait 5. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 5.7.1. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 2’sinin de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 1 araştırma, 2 eleştirel düşünme ve 1 yenilikçi düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin kazanımı kavratma, 1 etkinliğin de alternatif etkinlik amacıyla tasarlandığı belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 araştırma, 1 tartışma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliklerden 2 etkinliğin de girişimcilik fırsatları alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre ise 1 çözümleme ve 1 yaratma basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

YTE ile ilişkili etkinliklerin 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabına yansımalarına ilişkin bulgular aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur.

Tablo 34.

6. Sınıf Birey ve Toplum Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık)

Kitap (A/B)	A				B	
Ünite	Biz ve Değerlerimiz				Biz ve Değerlerimiz	
Kazanım	SB.6.1.2.		SB.6.1.4		SB.6.1.2	
Konu	Bizi Yapanlar s.17	“Biz” Bizi Yapanlar s.23	Bizi Yapanlar s.25	“Biz” Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var s.33	Kültür ve Toplumsal Birliktelik s.13	
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Araştırma Gözlem	Eleştirel düşünme	
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Giriş etkinliği	
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap	Soru cevap	Tartışma	Soru cevap	Soru cevap (Haber metni üzerinden)	
Etkinliğin amacı	Etkinlik, gelenek ve göreneklerimizle ilgili ön bilgileri ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, gelenek ve göreneklerin toplumsal birlik üzerindeki etkisinin anlaşılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, mimari yapıların toplumsal birlik ve beraberlik üzerindeki etkisinin anlaşılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerini fark etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin toplumsal birlikteliğin önemini kavraması ve toplumsal birlikteliğe katkı sağlayan örnekleri görmesi amacıyla hazırlanmıştır.	
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Hatırlama	Anlama	Değerlendirme	Anlama	Çözümleme	

Tablo 34’te MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 34’e göre MEB tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Birey ve Toplum” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 4 etkinliğe yer verildiği görülürken özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında 1 etkinliğe rastlanmıştır. Tablo 34’te 6. sınıf “Birey ve

Toplum” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan MEB ders kitabında SB.6.1.2. kazanımı ile ilgili 3 etkinlik, SB.6.1.4 kazanımı ile ilgili 1 etkinlik; özel yayınevi ders kitabında SB.6.1.2. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilirken SB.6.1.4. kazanımı ile ilgili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Her iki ders kitabında da bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik hazırlanan etkinliklerin MEB ders kitabında 1’i araştırma, 1’i değişim ve sürekliliği algılama, 3’ü eleştirel düşünme ve 1’i gözlem becerisi; özel yayınevi ders kitabında ise 1’i eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlanmıştır. Etkinlikler MEB ders kitabında 1 etkinlik giriş aşamasında, 3 etkinlik kazanımı kavratma amacıyla; özel yayınevi ders kitabında 1 etkinlik giriş aşamasında kullanılmak üzere hazırlandığı görülmüştür. Bu etkinlikler MEB ders kitabında 3 soru cevap, 1 tartışma; özel yayınevi ders kitabında 1 soru cevap yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin her iki ders kitabında yer alan etkinliklerin de kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre MEB ders kitabında 1 hatırlama, 2 anlama, 1 değerlendirme; özel yayınevi ders kitabında 1 çözümleme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 35.

6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık)

Kitap (A/B)	A	B
Ünite	Tarihe Yolculuk	Tarihe Yolculuk
Kazanım	SB.6.2.1.	SB.6.2.4.
Konu	Türklerin Anayurdu Orta Asya s.48	Türklerin Anayurdu Orta Asya s.64
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme Harita okuryazarlığı Mekânı algılama	Değişim ve sürekliliği algılama Eleştirel düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Tartışma	Soru cevap (Okuma metni üzerinden) Tartışma (Görsel üzerinden)

Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları bölgenin coğrafi özelliklerinin insan yaşamını nasıl etkilediğini tartışması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, nesnelerin Türk kültürü üzerindeki etkisinin ve öneminin anlaşılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Selçuklu Devleti döneminde inşa edilen bazı mimari eserlerin inşa edilme amaçlarını sorgulamak amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Değerlendirme	Değerlendirme	Anlama

Tablo 35’te MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 35’e göre MEB tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanında YTE ile ilişkili iki etkinliğe yer verildiği görülürken özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında 1 etkinliğe rastlanmıştır. Tablo 35’te 6. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan MEB ders kitabında SB.6.2.1. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik; özel yayınevi ders kitabında SB.6.2.4. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilmiştir. MEB ders kitabında SB.6.2.4., özel yayınevi ders kitabında ise SB.6.2.1. kazanımı ile ilişkili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Her iki ders kitabında da bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik hazırlanan etkinliklerin MEB ders kitabında 1’i değişim ve sürekliliği algılama, 2’si eleştirel düşünme, 1’i harita okuryazarlığı ve 1’i mekânı algılama becerisi; özel yayınevi ders kitabında 1’i eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlanmıştır. Etkinlikler MEB ders kitabında 1 etkinliğin giriş aşamasında, 1 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla; özel yayınevi ders kitabında ise 1 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla kullanılmak üzere tasarlandığı belirlenmiştir. Bu etkinlikler MEB ders kitabında 1 soru cevap, 1 tartışma; özel yayınevi ders kitabında 1 tartışma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin her iki ders kitabında yer alan etkinliklerin de kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre MEB ders kitabında 2 değerlendirme; özel yayınevi ders kitabında 1 anlama basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 36.

6. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A			
Ünite	Yeryüzünde Yaşam			
Kazanım	SB.6.3.2.		SB.6.3.3.	
Konu	Ülkemizin Coğrafi Özellikleri s.111	Ülkemizin Coğrafi Özellikleri s.114	Ülkemizin Beşeri Coğrafyası s.118	Ülkemizin Beşeri Coğrafyası s.121
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Harita okuryazarlığı Çevre okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı Gözlem	Çevre okuryazarlığı Eleştirel düşünme Gözlem	Harita okuryazarlığı Çevre okuryazarlığı
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Tartışma	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin konuya yönelik ön bilgilerini ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin iklimi hakkında neler bildiğini ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, nüfusun dağılışında etkili olan doğal ve beşeri faktörlerin neler olduğu hakkında çıkarım yapılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, tarım ürünlerinin Türkiye haritası üzerindeki dağılımını göstererek yaşadığı yerde yetiştirilmekte olan tarım ürünlerini öğretmek amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Hatırlama	Hatırlama	Çözümleme	Hatırlama

Tablo 36’da MEB tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 36’ya göre MEB tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında YTE ile ilişkili 4 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 36’daki 6. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.6.3.2 kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe, SB.6.3.3. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 4’ünün de bireysel etkinlik olarak yapılan

etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 4'ü çevre okuryazarlığı, 1'i eleştirel düşünme, 2'si harita okuryazarlığı, 2'si gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda, 1 etkinliğin giriş aşamasında, 3 etkinliğin ise kazanımı kavratma amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 3 soru cevap, 1 tartışma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tamamın yer temelli eğitimin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 3 hatırlama, 1 çözümleme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 37.

6. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (B: Anadol Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B			
Ünite	Yeryüzünde Yaşam			
Kazanım	SB.6.3.2.	SB.6.3.3		
Konu	Türkiye'nin Fiziki Coğrafya Özellikleri s. 92	Türkiye'nin Beşeri Coğrafya Özellikleri S.102	Türkiye'nin Beşeri Coğrafya Özellikleri S.103	Türkiye'nin Beşeri Coğrafya Özellikleri S.105
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Gözlem Çevre okuryazarlığı	Araştırma Çevre okuryazarlığı	Eleştirel düşünme Harita okuryazarlığı	Eleştirel düşünme Harita okuryazarlığı
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Giriş etkinliği	Alternatif etkinlik	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap	Araştırma	Tartışma (Harita üzerinden)	Tartışma (Harita üzerinden)
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki yeryüzü şekilleri ile ilgili ön bilgilerini çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı yer ve çevresinde nüfus dağılışı ve özelliklerin neler olduğunu öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Türkiye'nin temel beşeri coğrafi özelliklerini harita üzerinde gösterme ve harita okuma becerisi geliştirme amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Türkiye'nin temel beşeri coğrafi özelliklerini haritalar üzerinde gösterme ve harita okuma becerisi geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Anlama	Uygulama	Uygulama	Uygulama

Tablo 37’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 37’ye göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında YTE ile ilişkili 4 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 37’de özel yayınevi ders kitabı 6. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.6.3.2 kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe, SB.6.3.3. kazanımı ile ilgili 3 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 4’ünün de bireysel etkinlik olarak yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin 1’i araştırma, 2’si çevre okuryazarlığı, 2’si eleştirel düşünme, 2’si harita okuryazarlığı, 1’i gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 1 etkinliğin giriş aşamasında, 2 etkinliğin kazanımı kavratma, 1 etkinliğin ise alternatif etkinlik amacıyla tasarlandıkları belirlenmiştir. Bu etkinlikler 1 araştırma, 1 soru cevap, 2 tartışma yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin tamamın yer temelli eğitimin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 1 anlama, 3 uygulama basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 38.

6. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık)

Kitap (A/B)	A		B			
Ünite	Üretiyorum, Tüketiyorum ve Bilinçliyim		Üretiyorum, Tüketiyorum ve Bilinçliyim			
Kazanım	SB. 6.5.1.		SB. 6.5.2.		SB.6.5.3	
Konu	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri	Kaynakların Kullanımı	Bilinçsiz Yatırım ve Pazarlama	ve	
	s.162	s.165	s.173-174	s.181		
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel		
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Çevre okuryazarlığı	Çevre okuryazarlığı	Araştırma okuryazarlığı	Çevre	Yenilikçi düşünme	
	Gözlem	Eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme	Araştırma	Eleştirel düşünme	
		Gözlem		Girişimcilik		

Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Giriş etkinliği
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap	Soru cevap	Soru cevap (Araştırma)	Tartışma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları bölgedeki sanayi bitkilerini ve sanayi kollarının ham maddelerini öğrenmeleri amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, hayvancılık faaliyetlerinin bölgeden bölgeye farklılık gösterme sebeplerini ve öğrencilerin yaşadıkları çevredeki hayvancılık faaliyetlerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, kaynakların bilinçsizce kullanılmasına ve bu kapsamda yapılan kampanyalara/çalışmalar a dikkat çekmek ve öğrencinin yaşadığı çevrede buna yönelik yapılan çalışmalarını fark etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerde yapılan ekonomik faaliyetleri tanınması ve buna yönelik fikirler geliştirmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin temelli boyutu	yer eğitim	Girişimcilik fırsatları	Girişimcilik fırsatları	Problem çözme süreçleri
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Çözümleme	Hatırlama/Çözümleme	Çözümleme	Girişimcilik fırsatları
				Yaratma

Tablo 38’de MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 38’e göre her iki ders kitabında da 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında YTE ile ilişkili iki etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 38’de MEB ve özel yayınevi ders kitabı 6. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan MEB ders kitabında SB.6.5.1. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik; özel yayınevi ders kitabında SB.6.5.2. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik, SB.6.5.3. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilmiştir. MEB ders kitabında SB.6.5.2. ve SB.6.5.3., özel yayınevi ders kitabında ise SB.6.5.1. kazanımı ile ilişkili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Her iki ders kitabında da bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik hazırlanan etkinliklerin MEB ders kitabında 2’si çevre okuryazarlığı ve 1’i gözlem becerisi; özel yayınevi ders kitabında 2’si araştırma, 1’i çevre okuryazarlığı, 2’si eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlanmıştır. Etkinlikler MEB ders kitabında 2 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla; özel yayınevi ders kitabında ise 1 etkinliğin giriş aşamasında, 1 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla kullanılmak üzere tasarlandığı belirlenmiştir. Bu etkinlikler MEB ders 2 soru cevap; özel yayınevi ders kitabında 1 soru cevap/araştırma, 1 tartışma yöntem/teknikleri

kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin MEB ders kitabında yer alan etkinliklerin 2'sinin de girişimcilik fırsatları; özel yayınevi ders kitabında ise 1'inin girişimcilik fırsatları ve 1'inin problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Etkinlikler yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre MEB ders kitabında 1 anlama, 1 çözümleme; özel yayınevi ders kitabındaki 2 anlama basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 39.

6. Sınıf Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A
Ünite	Yönetime Katılıyorum
Kazanım	SB.6.6.6.
Konu	Dünden Bugüne Türk Kadını s.220
Etkinliğin türü	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme Gözlem
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (Haber metni üzerinden)
Etkinliğin amacı	Etkinlik, Türk kadınının ekonomik temsilinin ve toplumsal yaşamda aktif rol almasının topluma katkılarının fark edilmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Toplumsal çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Anlama

Tablo 39'da MEB tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 39 incelendiğinde "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili bir etkinliğe yer verildiği tespit edilirken özel yayınevi ders kitabında YTE ile ilişkili olabilecek hiçbir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 39'da MEB ders kitabına ait 6. sınıf "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB. 6.6.6. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliğin bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliğin eleştirel düşünme ve gözlem becerilerini kazandırmayı

hedefleyecek tarzda, kazanımı kavratma amacıyla tasarlandığı görülmüştür. Bu etkinlik soru cevap yöntem/tekniki kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitabında yer alan etkinliğin yer temelli eğitimin toplumsal çalışmalar alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise anlama basamağında yer aldığı görülmüştür.

Tablo 40.

6. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Anadol Yayıncılık)

Kitap (A/B)	A	B	
Ünite	Uluslararası İlişkilerimiz	Uluslararası İlişkilerimiz	
Kazanım	SB.6.7.2.	SB.6.7.4.	
Konu	Dış Alım, Dış Satım s.239	Popüler Kültür s.256	Popüler Kültür s.256
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma İletişim	Eleştirel düşünme	Araştırma Eleştirel düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Alternatif etkinlik	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (Araştırma)	Soru cevap	Araştırma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları bölgedeki coğrafi işaretli ürünleri öğrenmeleri amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, popüler kültür unsurlarının kültürel değerlerimiz üzerindeki etkileri hakkında düşünmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, popüler kültür unsurlarının çocuk oyunları ve misafir ağırlama alışkanlıkları üzerindeki etkileri hakkında araştırma yapılması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli boyutu	Doğa çalışmaları	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Uygulama	Çözümleme	Çözümleme

Tablo 40'ta MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 40'a göre MEB ders kitabında da 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında YTE ile ilişkili bir, özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında ise iki etkinliğe yer verildiği görülmüştür. “SB.6.7.3. Ülkemizin sahip olduğu

siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.” kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen her iki ders kitabında da bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Tablo 40’taki MEB ve özel yayınevi ders kitabı 6. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan MEB ders kitabında SB.6.7.2. kazanımı ile ilgili 1 etkinlik; özel yayınevi ders kitabında SB.6.7.4. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Ayrıca MEB ders kitabında SB.6.7.4., özel yayınevi ders kitabında ise SB.6.7.2. kazanımı ile ilişkili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Her iki ders kitabında da bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik hazırlanan etkinliklerin MEB ders kitabında 1 araştırma ve 1 iletişim becerisi; özel yayınevi ders kitabında 1’i araştırma ve 2’si eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlanmıştır. Etkinlikler MEB ders kitabında 1 etkinliğin alternatif etkinlik olarak; özel yayınevi ders kitabında ise 2 etkinliğin de kazanımı kavratma amacıyla kullanılmak üzere tasarlandığı belirlenmiştir. Bu etkinlikler her iki ders kitabında da soru cevap yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin MEB ders kitabındaki etkinliğin doğa çalışmaları; özel yayınevi ders kitabındaki etkinliklerin kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Etkinlikler yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre MEB ders kitabında 1 uygulama; özel yayınevi ders kitabındaki 2 çözümleme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

YTE ile ilişkili etkinliklerin 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabına yansımalarına ilişkin bulgular aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur.

Tablo 41.

7. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (A: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B: Ekoyay Yayıncılık)

Kitap (A/B)	A				B		
Ünite	Türk Tarihinde Yolculuk				Türk Tarihinde Yolculuk		
Kazanım	SB.7.2.5.	SB.7.2.5.	SB.7.2.5	SB.7.2.5	SB.7.2.5		
Konu	Kültürüml e Varım	Kültürümle Varım	Kültürümle Varım	Kültürümle Varım	Seyyahların Gözüyle Osmanlı s.81	Seyyahların Gözüyle Osmanlı s. 86	Seyyahların Gözüyle Osmanlı s.91
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel

Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Empati Değişim ve sürekliliği algılama	Değişim ve sürekliliği algılama	Değişim ve sürekliliği algılama	Eleştirel düşünme Değişim ve sürekliliği algılama	Araştırma	Çevre okuryazarlığı	Değişim ve sürekliliği algılama eleştirel düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (Okuma metni üzerinden)	Tartışma (Okuma metni üzerinden)	Tartışma (Okuma metni üzerinden)	Tartışma (Okuma metni üzerinden)	Soru cevap / Araştırma	Soru cevap	Soru cevap (Seyahatname örnekleri üzerinden)
Etkinliğin amacı	Etkinlik, okuma metni üzerinden öğrencilerin çevrelerin de gördüğü misafirperverlik örneklerini vermeleri amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, okuma metni üzerinden Osmanlı döneminde ki ve günümüzde ki düğün kültürünün karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, okuma metni üzerinden Osmanlı döneminde ki ve günümüzde ki bayramların karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Osmanlı Devleti'nin sanatsal, kültürel alandaki gelişiminde n yola çıkarak günümüzle karşılaştırılması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadığı çevrede Osmanlı döneminde yapılan mimari eserler olup olmadığını fark etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevrede bulunan tarihi yapıları fark etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, seyahatnamelerden örneklerinden yola çıkarak öğrencilerin kültürlerini öğrenmeleri ve günümüz kültürel yaşantısıyla karşılaştırması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar	Kültürel çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ndeki yeri	Anlama	Çözümleme	Çözümleme	Anlama	Hatırlama	Anlama	Değerlendirme

Tablo 41’de MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 41’e göre MEB ders kitabında da 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Kültür ve Miras” öğrenme alanında YTE ile ilişkili dört, özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında ise üç etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 41’de MEB ve özel yayınevi ders kitabı 7. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan MEB ders kitabında SB.7.2.5. kazanımı ile ilgili 4 etkinlik; özel yayınevi ders kitabında SB.7.2.5. kazanımı ile ilgili 3 etkinliğe yer verilmiştir. Her iki ders kitabında da bu etkinliklerin tamamının bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik hazırlanan etkinliklerin MEB ders

kitabında 4 değişim ve sürekliliği algılama, 1 eleştirel düşünme, 1 empati becerisi; özel yayınevi ders kitabında ise 1 araştırma, 2 çevre okuryazarlığı, 1 değişim ve sürekliliği algılama, 1 eleştirel düşünme ve 2 gözlem becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlanmıştır. Her iki ders kitabındaki etkinliklerin de kazanımı kavratma amacıyla kullanılmak üzere tasarlandığı belirlenmiştir. Bu etkinlikler MEB ders kitabında 1 soru cevap, 3 tartışma; özel yayınevi ders kitabında 3 soru cevap yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin her iki ders kitabındaki etkinliklerin de kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Etkinlikler yenilenmiş Bloom taksonomisindeki yerine göre MEB ders kitabında 2 etkinlik anlama, 2 etkinlik çözümleme; özel yayınevi ders kitabında ise 1 etkinlik hatırlama, 1 etkinlik anlama ve 1 etkinlik değerlendirme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

Tablo 42.

7. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temeli Eğitime İlişkin Etkinlikler (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları)

Kitap (A/B)	A					
Ünite	Nüfus ve Yerleşme					
Kazanım	SB.7.3.1.	SB.7.3.2.			SB.7.3.3.	SB.7.3.3.
Konu	Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi s.93	Türkiye Nüfusunun Özellikleri s.97	Türkiye Nüfusunun Özellikleri s.98	Türkiye Nüfusunun Özellikleri s.104	Neden Göç Ediyoruz? s.109	Türkiye’de Göçün Sonuçları s.111
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Eleştirel düşünme Gözlem	Araştırma Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Araştırma Eleştirel düşünme Gözlem	Araştırma	Araştırma Eleştirel düşünme Gözlem	Araştırma Eleştirel düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Alternatif etkinlik	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Tartışma	Araştırma / Sunum	Soru cevap (Tablo üzerinden)	Soru cevap / Araştırma	Örnek olay	Tartışma / Araştırma
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevrenin yerleşim yeri olarak seçilmesinde etkili faktörleri tartışması	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin nüfusunun çeşitli değişkenler açısından imceleyip grafik	Etkinlik, verilen bir tablo üzerinden şehirlerin nüfus yoğunluğu hakkında değerlendirm e yapılması	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevrede tercih edilen ekonomik faaliyetleri araştırması amacıyla	Etkinlik, göçün doğal nedenlerinde n hareketle öğrencilerin değerlendirm e yapması ve yaşadıkları çevreyi bu bakımdan	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevrede bulunan kentsel dönüşüm projelerini araştırmaları ve

		amacıyla hazırlanmıştır .	oluşturmaları ve sınıfta sunum yapmaları amacıyla hazırlanmıştır r.	amacıyla hazırlanmıştır .	hazırlanmıştır r.	tanınması amacıyla hazırlanmıştır .	tartışmaları amacıyla hazırlanmıştır .
Etkinliğin temelli boyutu	yer eğitim	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde ki yeri		Değerlendirm e	Uygulama	Değerlendirm e	Uygulama	Değerlendirm e	Değerlendirm e

Tablo 42’de MEB tarafından hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 42’ye göre MEB tarafından hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında 6 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 42’de 7. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.7.3.1. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe, SB.7.3.2. kazanımı ile ilgili 3 etkinliğe, SB.7.3.3. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerin 6’sının da bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik etkinliklerin 5 araştırma, 4 eleştirel düşünme, 3 gözlem ve 1 tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda; 5 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla 1 etkinliğin ise alternatif etkinlik olarak tasarlandığı görülmüştür. Etkinlikler 1 araştırma, 2 soru cevap, 1 örnek olay, 2 tartışma yöntem/teknigi kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin etkinliklerin tamamının yer temelli eğitimin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 2 uygulama ve 4 değerlendirme basamağında yer aldığı görülmüştür.

Tablo 43.

7. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler
(B:Ekoyay Yayıncılık)

Kitap (A/B)	B			
Ünite	Ülkemizde Nüfus			
Kazanım	SB.7.3.1		SB.7.3.2	
Konu	Yeryüzünde Yaşam s.98	Yeryüzünde Yaşam s.105	Nüfusumuz s.107	Nüfusumuz s.111
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Gözlem Çevre okuryazarlığı	Araştırma Çevre okuryazarlığı Gözlem	Harita okuryazarlığı	Araştırma Tablo, grafik, diyagram çizme ve yorumlama
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap (Şema üzerinden)	Soru cevap (Tablo ve zihin haritası)	Tartışma (Harita üzerinden)	Grafik çizme
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları çevrede yerleşmeyi etkileyen faktörlerin neler olduğunu fark etmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları yerin yerleşim yeri seçilmesindeki etkenlerin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, harita üzerinden öğrencilerin yaşadıkları çevredeki nüfus özellikleri hakkında yorum yapması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları ilin nüfus grafiğini çizmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları	Doğa çalışmaları
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Anlama	Anlama	Uygulama	Uygulama

Tablo 43'te özel yayınevi tarafından hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 43'e göre özel yayınevi tarafından hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında 4 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Tablo 43'te 7. sınıf "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan SB.7.3.1. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe, SB.7.3.2. kazanımı ile ilgili 2 etkinliğe yer verildiği görülürken SB7.3.3. kazanımı ile ilgili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. YTE ile ilişkili olan bu etkinliklerin 4'ünün de bireysel olarak yapılan etkinlik olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik etkinliklerin 2 araştırma, 2 çevre okuryazarlığı, 1 harita okuryazarlığı, 2 gözlem ve 1 tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerilerini kazandırmayı

hedefleyecek tarzda; 4 etkinliğin tamamının da kazanımı kavratma amacıyla tasarlandığı görülmüştür. Etkinlikler 2 soru cevap, 1 tartışma ve 1 grafik çizme yöntem/teknik kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin etkinliklerin tamamının yer temelli eğitimin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise 2 anlama ve 2 uygulama basamağı düzeyinde yer aldığı görülmüştür.

Tablo 44.

7. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Yer Temelli Eğitime İlişkin Etkinlikler (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları B:Ekoyay Yayıncılık)

Kitap (A/B)	A	B
Ünite	Ekonomi ve Sosyal Hayat	Ekonomi ve Sosyal Hayat
Kazanım	SB.7.5.4.	SB.7.5.2.
Konu	Geçmişten Geleceğe Mesleki Eğitim s.161	Geçmişten Geleceğe Mesleki Eğitim s.163
Etkinliğin türü	Bireysel	Bireysel
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler	Araştırma	Araştırma Yenilikçi düşünme
Etkinliğin kullanıldığı aşama	Kazanımı kavratma	Kazanımı kavratma
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik	Soru cevap / Araştırma	Proje
Etkinliğin amacı	Etkinlik, öğrencilerin yaşadıkları şehirde Ahilik Haftası'nda yapılan etkinlikleri araştırması amacıyla hazırlanmıştır.	Etkinlik, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin (yakın çevredeki) meslek edindirme görevinden hareketle öğrencilerin proje hazırlaması amacıyla hazırlanmıştır.
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu	Toplumsal çalışmalar	Toplumsal çalışmalar
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri	Uygulama	Yaratma

Tablo 44'te MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili etkinliklerine yer verilmiştir. Tablo 44'e göre MEB ders kitabında da 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında YTE ile ilişkili iki, özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında ise bir etkinliğe yer verildiği görülmüştür. “SB.7.5.1.

“Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.”

kazanımı YTE ile ilişkili bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen her iki ders kitabında da bu kazanım kapsamında YTE ile ilişkili bir etkinliğe rastlanmamıştır. Tablo 44’teki 7. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki YTE ile ilişkili kazanımlardan MEB ders kitabında SB.7.5.4. kazanımı ile ilgili 2 etkinlik; özel yayınevi ders kitabında SB.7.5.2. kazanımı ile ilgili 1 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. MEB ders kitabında SB.7.5.2. kazanımı, özel yayınevi ders kitabında ise SB.7.5.4 kazanımı ile ilişkili herhangi bir etkinliğe rastlanmamıştır. Etkinliklerin her iki ders kitabında da bireysel olarak yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanındaki YTE ile ilgili kazanımları kazandırmaya yönelik ders kitabında hazırlanan etkinliklerin MEB ders kitabında 2 araştırma, 1 yenilikçi düşünme becerisi; özel yayınevi ders kitabında 1 çevre okuryazarlığı, 1 eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı hedefleyecek tarzda tasarlandığı görülmüştür. MEB ders kitabında 1 etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla 1 etkinliğin alternatif etkinlik olarak kullanıldığı görülürken özel yayınevi ders kitabındaki bir etkinliğin kazanımı kavratma amacıyla tasarlandığı belirlenmiştir. Bu etkinlikler MEB ders kitabında 1 soru cevap, 1 proje; özel yayınevi ders kitabında ise 1 örnek olay yöntem/teknikleri kullanılarak gerçekleştirilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanına ilişkin ders kitaplarında yer alan etkinliklerin MEB ders kitabında 2 toplumsal çalışmalar; özel yayınevi ders kitabında ise 1 toplumsal çalışmalar alt boyutuyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisine göre ise etkinliklerin MEB ders kitabında 1 uygulama, 1 yaratma; özel yayınevi ders kitabında ise 1 değerlendirme basamağı düzeyine denk geldiği görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlara, bu sonuçlara yönelik tartışmaya ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarındaki Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yer Temelli Eğitim Bağlamında İncelenmesine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında yer alan kazanımlar/öğrenme çıktıları YTE bağlamında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programları sınıf düzeylerine göre kazanımlar açısından incelenmiş ve sosyal bilgiler alan uzmanları tarafından uzman kontrolü sağlanmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında yapılan değerlendirmede 2018 sosyal bilgiler öğretim programında toplam 131 kazanımdan 57 kazanım, 2024 sosyal bilgiler öğretim programında toplam 71 öğrenme çıktısından 23 öğrenme çıktısı YTE ile ilişkili bulunmuştur.

2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan YTE ile ilişkili kazanımların sınıf düzeylerine göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir:

2018 sosyal bilgiler öğretim programında 4. sınıf düzeyinde 33 kazanımdan 16 kazanımın, 5. sınıf düzeyinde 33 kazanımdan 20 kazanımın, 6. sınıf düzeyinde 34 kazanımdan 13 kazanımın ve 7. sınıf düzeyinde 31 kazanımdan 8 kazanımın YTE ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımlara yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı olduğu tespit edilirken “Birey ve Toplum” öğrenme alanında YTE’ye ilişkin herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımlara yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Birey ve Toplum” öğrenme alanı, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise

“Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanları olduğu tespit edilirken “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında YTE’ye ilişkin herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. 6. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımlara yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları olduğu tespit edilirken “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında YTE’ye ilişkin herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. 7. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek kazanımlara yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Kültür ve Miras” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanları olduğu tespit edilirken “Birey ve Toplum”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanlarının YTE ile ilişkili herhangi kazanıma yer vermediği görülmüştür

Araştırma sonuçları doğrultusunda 2018 öğretim programında YTE ile en çok ilişkilendirilen kazanımlar 5. sınıf düzeyinde, en az ilişkilendirilen kazanımlar ise 7. sınıf düzeyinde yer almaktadır. 2018 öğretim programında 4., 5. ve 6. sınıf düzeyindeki YTE ile ilişkili kazanımların toplam yedi öğrenme alanı içerisinde genel olarak altı öğrenme alanı ile ilişkilendirilebildiği tespit edilmiştir. 7. sınıf düzeyinde ise Osmanlı tarihi, Türk-İslam tarihi, Avrupa tarihi gibi yoğun tarih konularının yer alması sebebiyle YTE ile en az ilişkilendirilen sınıf düzeyi olduğu düşünülmektedir. 2018 öğretim programındaki öğrenme alanlarından YTE ile en fazla ilişkili bulunan öğrenme alanının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı daha sonra ise “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Kültür ve Miras” öğrenme alanları, en az ilişkili bulunan öğrenme alanının ise “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. YTE ile daha fazla ilişkili bulunan öğrenme alanlarının içerikleri ve öğrenciye kazandırmayı hedeflediği bilgi ve beceriler göz önünde bulundurulduğunda “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran, kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir millî bilincin oluşturulmasını; temelde coğrafya odaklı olan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı, bireyin çevresi ile etkileşimde olmasını; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı ise öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin yaşadığı yerin ekonomik koşullarını inceleyip bu koşulları geliştirmek için çaba göstermelerini; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme

alanında ise öğrencilerden; bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavraması ve bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi edinmeleri eleştirel, yenilikçi ve bilimsel düşüncenin bilim ve teknolojinin gelişmesindeki önemini fark etmelerini amaçlamaktadır (MEB, 2018, s.10). Bu bağlamda YTE'nin alt boyutları ve içerikleri de göz önünde bulundurulduğunda “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Kültür ve Miras” öğrenme alanlarının YTE ile daha fazla ilişkili bulunması, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanının da YTE ile en az ilişkili bulunan öğrenme alanı olması beklenen bir durum olduğu söylenebilir.

2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan YTE ile ilişkili öğrenme çıktılarının sınıf düzeylerine göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir:

2024 öğretim programında 4. sınıf düzeyinde 17 öğrenme çıktısından 5 öğrenme çıktısının, 5. sınıf düzeyinde 19 öğrenme çıktısından 6 öğrenme çıktısının, 6. sınıf düzeyinde 18 öğrenme çıktısından 7 öğrenme çıktısının ve 7. sınıf düzeyinde 17 öğrenme çıktısından 5 öğrenme çıktısının YTE ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktılarına yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Evimiz Dünya”, “Ortak Mirasımız” ve “Yaşayan Demokrasimiz” öğrenme alanları, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanı olduğu tespit edilirken “Birlikte Yaşamak” ve “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanlarında ise YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktılarına yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Birlikte Yaşamak”, “Ortak Mirasımız” ve “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanları, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise “Evimiz Dünya” öğrenme alanı olduğu tespit edilirken “Yaşayan Demokrasimiz” ve “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanlarında ise YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. 6. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktılarına yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Evimiz Dünya”, “Ortak Mirasımız” ve “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanları, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise “Birlikte Yaşamak” ve “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanları olduğu tespit edilirken “Yaşayan Demokrasimiz” öğrenme alanında ise YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. 7. sınıf düzeyinde YTE ile ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktılarına yer veren öğrenme alanları içerisinde YTE ile daha az ilişkilendirilen öğrenme

alanının “Evimiz Dünya” ve “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanları, daha çok ilişkilendirilen öğrenme alanının ise “Ortak Mirasımız”, en az “Evimiz Dünya” ve “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanları olduğu tespit edilirken “Birlikte Yaşamak”, “Yaşayan Demokrasimiz” ve “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanlarıyla ilişkili herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda incelenen 2024 öğretim programında 4., 5., 6. ve 7.sınıf düzeyindeki YTE ile ilişkili öğrenme çıktılarının sayısı toplam öğrenme çıktılarının yaklaşık üçte biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2024 öğretim programında sayısal olarak YTE ile en çok ilişkilendirilen kazanımlar 6. sınıf düzeyinde, en az ilişkilendirilen kazanımlar ise 4. ve 7. sınıf düzeyinde yer almaktadır yorumu yapılabilmesine rağmen kazanımlar arasında sayısal olarak ciddi bir fark bulunmamaktadır. Bu nedenle her sınıf düzeyinde neredeyse eşit denilebilecek oranda YTE ile ilişkili kazanımlara rastlandığı yorumu yapılabilir. 2024 öğretim programındaki öğrenme alanlarından YTE ile en fazla ilişkili bulunan öğrenme alanının “Evimiz Dünya” ve “Ortak Mirasımız” öğrenme alanları daha sonra “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanı, en az ilişkili bulunan öğrenme alanının ise “Yaşayan Demokrasimiz” öğrenme alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. YTE ile daha fazla ilişkili bulunan öğrenme alanlarının içerikleri ve öğrenciye kazandırmayı hedeflediği bilgi ve beceriler göz önünde bulundurulduğunda “Evimiz Dünya” öğrenme alanı yaşanılan ilin göreceli konum özellikleri, yakın çevrede yaşanan afetler ve bu afetlerin olası etkilerinin azaltılması, insanın yaşadığı yerin coğrafi koşullarından nasıl etkilendiği ve bu koşulları nasıl etkilediği, doğal ve beşerî çevredeki değişimler, ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişkiler, bölgesel ve küresel sorunların çözümünde ülkemizin rolü; “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında aile tarihi, ortak kültürel mirasımız, Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak kültürel mirasa katkıları; “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında ise doğal kaynakların sınırlılığı, Türkiye’nin kaynakları, yaşanılan ildeki ekonomik faaliyetlere, ekonomik faaliyetler ile meslekler arasındaki ilişki, bir ürünün yatırım ve pazarlama süreci; “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında ise teknolojik ürünlerin kullanımı ve toplum hayatına etkileri, dijital ortamlarda gizlilik, bilim insanlarının yaşantıları, telif, patent ve fikrî mülkiyet hakları, toplumsal hayatta karşılaşılabilecek problemlerin çözüm yolları üzerinde durulduğu bilinmektedir (TYMM, 2024, s.7). Bu bağlamda YTE’nin alt boyutları ve içerikleri de göz önünde bulundurulduğunda “Evimiz Dünya”, “Ortak Mirasımız” ve “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanlarının YTE ile daha fazla ilişkili bulunması, “Teknoloji ve Sosyal Bilimler”

öğrenme alanının ise YTE ile en az ilişkili bulunan öğrenme alanı olması beklenen bir durum olduğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci araştırma sorusuna ilişkin elde edilenler doğrultusunda 2018 öğretim programındaki kazanımların YTE ile daha fazla ilişkili olduğu, bu kapsamda daha fazla kazanıma yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. 2024 sosyal bilgiler programındaki kazanımların yerini “öğrenme çıktıları”nın aldığı ve sayısında oldukça azalma olduğu göze çarpmaktadır. 2024 sosyal bilgiler programı YTE açısından değerlendirildiğinde öğrenme çıktısının kendisinde yakın çevre vurgusu yapılmamasına rağmen öğrenme çıktısına dair açıklamalarda yakın çevre vurgusu yapıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda yakın çevrenin tarihi, kültürel, coğrafi, toplumsal, ekonomik vb. açılardan tanınması amacı taşıyan öğrenme çıktıları YTE ile ilişkili öğrenme çıktıları olarak değerlendirilmiştir.

Alanyazında sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların YTE bağlamında incelendiği çeşitli araştırmalar mevcuttur. Bu alanda araştırma yapmış olan Mentiş Taş ve Özkaral (2015) 2005 sosyal bilgiler 4-5. sınıf programında YTE yaklaşımına yer verilme durumunu incelediği çalışmasında öğretim programında YTE bağlamında ifadeler yer verildiği sonucuna ulaşmış ve “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanını YTE ile daha ilişkili bulmuştur. Ulaşılan bu sonuç, 2018 öğretim programının YTE bağlamında incelendiği bu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda 2005 öğretim programında da 2018 öğretim programında da YTE ile ilişkilendirilmesi en mümkün öğrenme alanının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı olduğu yorumu yapılabilir.

Yıldız Yılmaz ve Tabaru (2017), YTE’nin 3 ve 4. sınıf Fen Bilimleri Programı ile ders kitaplarındaki etkinliklerin incelemesini ve program ve kitaplara yansıma düzeylerini belirlemeyi amaçladığı çalışmada 3. ve 4. sınıf Fen Bilimleri programında yer alan kazanımların YTE ile ilişkilendirilebildiği sonucuna ulaşmıştır. 3. ve 4. sınıf programında kazanımlarının YTE ile uygulama yapmaya uygun olduğu, sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan fen bilimleri dersinde de YTE’ye uygun kazanımlara rastlanması sonucu bu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda YTE’nin farklı ders içeriklerine de entegre edilmesinin mümkün olduğu yorumu yapılabilir.

Üztemur, Dinç ve Acun (2018), YTE yaklaşımının sosyal bilgiler öğretim programına yansımalarını incelediği çalışmasında 2005 ve 2018 öğretim programlarını incelemiş ve 4. sınıftan 7. sınıfa doğru gittikçe YTE ile ilişkilendirilen kazanımların azaldığı sonucuna

ulaşmıştır. Araştırmada öğretim programları genel amaçlar, programın açıklamaları, öğrenme alanları, kazanımlar ve etkinlikler bağlamında ayrı ayrı değerlendirilerek YTE ile ilişkilendirilen bölümlere yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”; “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” (Etkin Vatandaşlık) ve “Kültür ve Miras” öğrenme alanlarında YTE’ye yönelik daha fazla ifadeye yer verildiği görülmüştür. 4. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, en az ilişkilendirilen öğrenme alanı “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı olarak tespit edilirken “Birey ve Toplum”, “Bilim Teknoloji ve Toplum” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili kazanıma yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 5. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, en az ilişkilendirilen öğrenme alanı “Birey ve Toplum” öğrenme alanı olarak tespit edilirken “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili kazanıma yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 6. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanı “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı olmuştur. 7. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum”/“Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı olarak belirlenirken “Birey ve Toplum” ve “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili kazanıma yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada tüm sınıf seviyelerindeki kazanımların yaklaşık üçte biri YTE ile doğrudan ilişkili bulunmuş olup YTE yaklaşımının sosyal bilgiler programlarında yeteri kadar yer verilmediği vurgusu yapılmıştır. Üztemur, Dinç ve Acun (2018) tarafından yapılan araştırmada sınıf düzeylerine göre YTE ile ilişkilendirilen öğrenme alanları ve 4. sınıftan 7. sınıfa doğru gittikçe YTE ile ilişkilendirilen kazanımların azaldığı sonuçları, bu araştırmada yapılan sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Fakat “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanlarının YTE ile daha fazla ilişkilendirilmesi bu araştırma sonucu ile benzerlik göstermesine rağmen “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına ilişkin YTE ile ilişkilendirilebilecek fazla kazanıma rastlanılması sonucu bu araştırma sonucu ile çelişmektedir.

Kırboğa (2020) da çalışmasında öğretim programlarının yerel çevre ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanması gerektiğini ve YTE ile bağlantılı programların akademik başarıyı artırdığını vurgulayarak öğretim programlarında YTE yaklaşımının kullanılmasının önemine dikkat çekmiştir. Kırboğa (2020)’nın öğretim programlarının YTE bağlamında hazırlanması gerektiği düşüncesi, bu araştırmanın yapılma amacı ile benzerlik taşımaktadır.

5.2. 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Yer Temelli Eğitime İlişkin Kazanımların/Öğrenme Çıktılarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Yer Temelli Eğitimin Alt Boyutları Bağlamında İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımlar YTE'nin alt boyutları ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamakları bağlamında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle 2018 ve 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında YTE ile ilişkili olduğu belirlenen kazanımlar/öğrenme çıktıları sınıf düzeylerine göre incelenmiş ve sosyal bilgiler alan uzmanları tarafından uzman kontrolü sağlanmıştır.

2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan YTE'nin alt boyutları ve kazanımların yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamakları bağlamında sınıf düzeylerine göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir:

4. sınıf düzeyindeki kazanımların YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde kazanım açıklamaları göz önünde bulundurularak en fazla doğa çalışmaları sonrasında kültürel çalışmalar ve toplumsal çalışmalar, en az ise problem çözme süreçleri ve girişimcilik fırsatları alt boyutlarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise kazanımlar en fazla anlama ve uygulama basamakları ile ilişkili bulunurken en az hatırlama, çözümleme ve yaratma basamakları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 4. sınıf düzeyinde kazanımlar arasında değerlendirme basamağını içeren bir kazanım olmadığı tespit edilmiştir. 5. sınıf düzeyindeki kazanımların YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde en fazla kültürel çalışmalar sonrasında doğa çalışmaları, girişimcilik fırsatları ve toplumsal çalışmalar, en az ise problem çözme süreçleri alt boyutlarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise kazanımların en fazla anlama ve çözümleme, en az ise hatırlama, uygulama ve yaratma basamakları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 6. sınıf düzeyindeki kazanımların YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde en fazla kültürel çalışmalar ve girişimcilik fırsatları sonrasında ise girişimcilik fırsatları ve toplumsal çalışmalar alt boyutlarıyla ilişkili olduğu tespit edilirken problem çözme süreçleri alt boyutunu içeren herhangi bir kazanıma

rastlanmamıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise kazanımların en çok çözümlleme, en az ise yaratma basamağı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılırken hatırlama ve değerlendirme basamağını içeren herhangi bir kazanım olmadığı tespit edilmiştir. 7. sınıf düzeyindeki kazanımların YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde en fazla doğa çalışmaları sonrasında kültürel çalışmalar, en az ise toplumsal çalışmalar alt boyutlarıyla ilişkili olduğu tespit edilirken problem çözme süreçleri ve girişimcilik fırsatları alt boyutlarını içeren herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise kazanımların en çok anlama, en az ise hatırlama basamağı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılırken uygulama, değerlendirme ve yaratma basamağını içeren herhangi bir kazanım olmadığı tespit edilmiştir.

2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların YTE'nin alt boyutları ve yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamakları bağlamında sınıf düzeylerine göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir:

4. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktılarının YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde en fazla kültürel çalışmalar, en az doğa çalışmaları, problem çözme süreçleri ve girişimcilik fırsatları alt boyutlarıyla ilişkili olduğu tespit edilirken toplumsal çalışmalar alt boyutunu içeren herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise öğrenme çıktılarının en çok anlama, en az ise uygulama ve yaratma basamağı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılırken hatırlama, çözümlleme ve değerlendirme basamağını içeren herhangi bir öğrenme çıktısı olmadığı tespit edilmiştir. 5. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktılarının YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde en fazla doğa çalışmaları, en az ise kültürel çalışmalar, problem çözme süreçleri, girişimcilik fırsatları ve toplumsal çalışmalar alt boyutlarıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise öğrenme çıktılarının en çok anlama, en az ise uygulama ve yaratma basamağı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılırken hatırlama, çözümlleme ve değerlendirme basamağını içeren herhangi bir öğrenme çıktısı olmadığı tespit edilmiştir. 6. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktılarının YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde en fazla toplumsal çalışmalar sonrasında girişimcilik fırsatları, en az kültürel çalışmalar ve doğa çalışmaları alt boyutlarıyla ilişkili olduğu tespit edilirken problem çözme süreçleri alt boyutunu içeren herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise öğrenme çıktılarının en çok anlama, çözümlleme ve yaratma, en az ise değerlendirme basamağı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılırken hatırlama ve

uygulama basamağını içeren herhangi bir öğrenme çıktısı olmadığı tespit edilmiştir. 7. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktılarının YTE'nin alt boyutlarıyla ilişkisi değerlendirildiğinde en fazla kültürel çalışmalar, en az problem çözme süreçleri ve toplumsal çalışmalar alt boyutlarıyla ilişkili olduğu tespit edilirken doğa çalışmaları ve girişimcilik fırsatları alt boyutlarını içeren herhangi bir öğrenme çıktısına rastlanmamıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre ise kazanımların en çok yaratma, en az ise anlama, çözümleme ve değerlendirme basamağı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılrken hatırlama ve uygulama basamağını içeren herhangi bir öğrenme çıktısı olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilenler doğrultusunda 2018 ve 2024 öğretim programındaki kazanımların YTE'nin alt boyutlarına göre değerlendirilmesinde her iki öğretim programında da en fazla kültürel çalışmalar, sonrasında doğa çalışmaları ve en az ise problem çözme süreçleri alt boyutuna yer verildiği tespit edilmiştir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kültürel mirası ön planda tutan, kültürün geliştirilmesi ve korunmasına yönelik bir millî bilinç oluşturulmasını; temelde coğrafya odaklı olan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı ise mekânsal olarak temel beceri, bilgi ve değerleri öğrencilere kazandırmayı, bireyin çevresi ile etkileşimde olmasını amaçlayan (MEB, 2018, s.10) öğrenme alanları olduğundan ve YTE ile en fazla ilişkili bulunan öğrenme alanları bunlar olduğundan kültürel çalışmalar ve doğa çalışmaları alt boyutunun sosyal bilgiler dersi ile en fazla ilişkilendirilen alt boyutlar olması beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir.

Araştırmadan elde edilenler doğrultusunda 2018 ve 2024 öğretim programındaki kazanımların yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamaklarına göre değerlendirilmesinde ise 2018 öğretim programında en fazla anlama, sonrasında çözümleme ve uygulama; en az ise hatırlama, yaratma ve değerlendirme basamağı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2024 öğretim programında en fazla anlama ve yaratma, en az ise çözümleme, uygulama ve değerlendirme basamakları ile ilişkilendirilen kazanımlara rastlanırken hatırlama basamağını içeren bir kazanım olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre her iki öğretim programında da en fazla anlama basamağı ile ilişkili kazanımların olduğu dikkat çekmektedir. 2018 öğretim programında kazanımların taksonomiye göre en fazla anlama basamağı ile ilişkilendirilmesinde öğrencilerin mevcut bilgilerini yeni karşılaşılan durumlarda kullanması, edindiği bilgilerden hareketle genelleme yapabilmesi bağlamında kazanımlara sahip olmasının hedeflendiği söylenebilir. Ardından Bloom taksonomi ile en fazla ilişkilendirilen basamağın çözümleme basamağı olması

öğrencilerin mevcut bilgileri analiz etme ve eleştirel düşünebilme, kendine sunulan durumdaki bakış açısını, değerleri ve yanlılıkları belirleme, farklı alanlardaki bilgiler arasında bağlantı kurabilme, sonuçları tahmin ederek sonuç çıkarma noktasında belirli becerilere sahip olmasına önem verildiği yorumu yapılabilir. Hatırlama basamağı daha çok ezbere dayalı ve kalıcı bilgilerin oluşmasının zor olduğu bir basamak olarak görüldüğünden hatırlama basamağına ilişkin az sayıda kazanıma rastlanması olumsuz bir durum olarak düşünülmezken öğrencilerin eleştirel ve yenilikçi düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye hizmet edecek olan değerlendirme ve yaratma basamağına ilişkin az sayıda kazanıma rastlanması olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir. 2024 öğretim programında öğrenme çıktılarının taksonomiye göre en fazla anlama basamağı ile ilişkilendirilmesinde yine öğrencilerin mevcut bilgilerini yeni karşılaşılan durumlarda kullanması, edindiği bilgilerden hareketle genelleme yapabilmesi bağlamında kazanımlara sahip olmasının hedeflendiğini söylenebilir. Ardından Bloom taksonomisi ile en fazla ilişkilendirilen basamağın yaratma basamağı olarak tespit edilmesi sonucunda 2024 programında öğrencilerin yenilikçi düşünmesi, özgün ve yaratıcı fikirler üretebilmesine daha fazla önem verildiği yorumu yapılabilir. Hatırlama basamağına ilişkin 2024 öğretim programında bir kazanıma rastlanmaması hatırlama basamağı daha çok ezbere dayalı ve kalıcı bilgilerin oluşmasının zor olduğu bir basamak olarak görüldüğünden olumsuz bir durum olarak düşünülmezken öğrencilerin mevcut bilgileri analiz etme ve eleştirel düşünebilme, kendine sunulan durumdaki bakış açısını, değerleri ve yanlılıkları belirleme, farklı alanlardaki bilgiler arasında bağlantı kurabilme, sonuçları tahmin ederek sonuç çıkarma noktasında belirli becerilere sahip olmasını içeren çözümleme ve öğrencilerin eleştirel düşünme, yenilikçi düşünme gibi üst düzey düşünme yeteneklerini geliştirmeye hizmet edecek olan değerlendirme basamağına ilişkin az sayıda kazanıma rastlanması olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir.

Alanyazında sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların YTE ve YTE'nin alt boyutları bağlamında incelendiği çeşitli araştırmalar mevcuttur.

Yıldız ve Mentiş Taş (2015), hayat bilgisi öğretim programı ile ders kitaplarını YTE bağlamında incelediği çalışmasında öğretim programında yer temelli öğretim özelliklerini yansıtan ifadelerle yer verildiğini belirtmiştir. Programdaki beceriler, ara disiplinler, kişisel nitelikler ve kavramlar bölümlerinin YTE'nin alt boyutlarıyla olan ilişkili ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Kazanımlar ve kazanımlara karşılık gelen etkinlikler de YTE'nin alt boyutları bağlamında her bir alt boyut ayrı olacak şekilde kategorize edilerek

bulgulanđırılmıřtır. Yapılan araştırmada ğretim programında YTE'nin her boyutunu içeren kazanımlara rastlandığı görülmüştür. Bu araştırmada da incelenen ğretim programı sonucunda YTE'nin her boyutunu içeren kazanımlara rastlanması Yıldız ve Mentiş Taş (2015)'in yaptıkları araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Mentiş Taş ve Özkaral (2015), 2005 sosyal bilgiler 4-5. sınıf programında YTE yaklaşımına yer verilme durumunu incelediğı çalışmasında sosyal bilgiler 4-5. sınıf programında YTE bağlamında ifadelere ve YTE aktivitelerine önem verildiği, programı uygulamaya yönelik açıklama ve amaçlarda, öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci kazanmalarına, "insan ve doğal evre etkileşimleri" konusunda bilinçlenmelerine vurgu yapıldığı sonuca ulaştıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada ğretim programının YTE ile ilişkilendirmesi yapılmış olmasına rağmen bu ilişkilendirme YTE alt boyutları bağlamında ayrı olarak değerlendirilmemiş, yalnızca YTE ile ilişkili ifadeye yer verilip verilmediği değerlendirilmiştir. Yapılan bu araştırmada ğretim programının YTE bağlamında değerlendirilerek programda YTE'ye yer verildiği, ğretim programının YTE ile ilişkilendirilebildiği sonucuna ulaşılması bu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Fakat yapılan araştırmada YTE alt boyutları kapsamında ayrı bir değerlendirme yapılmamış olması Mentiş Taş ve Özkaral (2015)'in araştırmasının bu araştırma sonuçları ile benzerliği değerlendirilirken bir sınırlılık oluşturduğu söylenebilir.

Yıldız Yılmaz ve Tabaru (2017), YTE'nin 3 ve 4. sınıf Fen Bilimleri programı ile ders kitaplarındaki etkinliklerin incelemesini ve program ve kitaplara yansıma düzeylerini belirlemeyi amaçladığı çalışmada 3. ve 4. sınıf Fen Bilimleri programını bilgi, beceri, Fen, Teknoloji, Toplum ve evre ve kavram bağlamında YTE'nin alt boyutları ile ilişkilendirerek incelemiştir. Programdaki kazanımlar da kazanımlar ve kazanımlara karşılık gelen etkinlikler olarak YTE'nin alt boyutları bağlamında her bir alt boyut ayrı olacak şekilde bulgulanđırılmıřtır. Kültürel alışmalar alt boyutunda, 3. sınıf kazanımlarından 1 kazanım, 4. sınıf düzeyinde ise yine 1 kazanım YTE ile ilişkili bulunmuştur. Doğa alışmaları alt boyutunda 3. sınıf kazanımlarında 5 kazanım, 4. sınıfta ise 13 kazanım YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunmuştur. Problem özme süreçleri alt boyutunda 3. sınıf düzeyinde 10 kazanım, 4. sınıf düzeyinde ise 18 kazanım YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunmuştur. Girişimcilik fırsatları alt boyutunda 3. sınıf düzeyinde 1 kazanım, 4. sınıf düzeyinde ise 4 kazanım YTE ile ilişkili bulunmuştur. Toplumsal alışmalar alt boyutunda 3. sınıf düzeyinde 2 kazanım, 4. sınıf düzeyinde ise 6 kazanım YTE ile ilişkili bulunmuştur. Araştırma sonucunda ğretim programında yer alan kazanımların YTE ile ilişkilendirilebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda kültürel çalışmalar ve doğa çalışmaları alt boyutu ile ilişkili daha az, problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkili daha fazla kazanıma rastlanması bu araştırma sonucu ile çelişmektedir. Çünkü bu çalışmada kazanımlar en çok kültürel çalışmalar ve doğa çalışmaları, en az ise problem çözme süreçleri alt boyutu ile ilişkilendirilmiştir.

Üztemur, Dinç ve Acun (2018), YTE yaklaşımının sosyal bilgiler öğretim programına yansımalarını incelediği araştırmasında 2005 ve 2018 öğretim programlarını incelemiştir. Araştırmada öğretim programları genel amaçlar, programın açıklamaları, öğrenme alanları, kazanımlar ve etkinlikler bağlamında ayrı ayrı değerlendirilerek YTE ile ilişkilendirilen bölümlere yer verilmiştir. Araştırmada YTE ile ilişkilendirilen kazanımlara açık bir şekilde yer verilmesi ve yer verilen kazanımların bu çalışmada belirlenen kazanımlar ile benzerlik gösterdiği yorumunu yapılabilmesini mümkün kılarken yapılan çalışmada YTE alt boyutları kapsamında ayrı bir değerlendirme yapılmamış olması Üztemur, Dinç ve Acun (2018)'un araştırmasının bu çalışma sonuçları ile benzerliği değerlendirilirken bir sınırlılık oluşturduğu söylenebilir.

Alanyazında sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında incelendiği çeşitli araştırmalar mevcuttur.

Özdemir, Altıok ve Baki (2015) yaptıkları çalışmada 2005 sosyal bilgiler öğretim programlarını yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında incelemiştir. Çalışma sonucunda tüm kazanımların bilişsel süreç boyutu kapsamında en fazla anlama basamağını (%40) içerdiği tespit edilmiştir. 4. sınıf düzeyine en fazla anlama, en az değerlendirme; basamağında kazanım belirlenmiştir. 5. sınıf düzeyine en fazla anlama, en az uygulama; 7. sınıf düzeyinde ise en fazla anlama, en az ise hatırlama ve yaratma basamaklarını içeren kazanımlar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada tüm kazanımların bilişsel süreç boyutu kapsamında en fazla anlama; 4. sınıf düzeyinde en fazla anlama; 5. sınıf düzeyine en fazla anlama, en az uygulama basamağını içerdiği sonucu bu çalışma sonuçları ile benzerlik gösterirken 7. sınıf düzeyindeki kazanımların ise en fazla anlama, en az ise hatırlama ve yaratma basamaklarını içerdiği sonucu bu çalışma sonucu ile çelişmektedir. Bu çalışmada 7. sınıf düzeyindeki kazanımlar yaratma basamağı ile daha fazla ilişkili bulunmuştur.

Kaçar, Çakmak ve Bulut (2018) 5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı kazanımlarını yenilenen Bloom taksonomisi boyutlarına göre analiz etmişlerdir. Çalışma sonuçlarına göre 5. sınıf programındaki kazanımlar en fazla anlama, sonrasında uygulama ve çözümleme

basamakları ile ilişkili bulunurken en az yaratma basamağı ile ilişkili kazanım olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada 5. sınıf düzeyinde en fazla anlama en az yaratma basamağına ilişkin kazanıma rastlanması bu araştırma sonucu ile benzerlik gösterirken uygulama basamağında fazla kazanıma rastlanması bu araştırma sonucu ile benzerlik göstermemektedir.

Büyükalın Filiz ve Baysal (2019) da araştırmalarında sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarını yenilenmiş Bloom taksonomisine göre analiz etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre tüm sınıf düzeylerindeki kazanımlarının çoğunlukla anlama basamağında yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçların tamamı, bu araştırmada elde edilen sonuçların tamamı ile benzerlik göstermektedir.

Gültekin ve Burak (2019), araştırmalarında 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı kazanımlarını orijinal ve revize edilmiş Bloom taksonomilere göre incelemiştir. Araştırma sonucunda kazanımların genel olarak hatırlama, anlama ve uygulama basamakları olarak dağılım gösteren alt düzey düşünme becerilerini içerdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar, bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Büyükalın Filiz ve Baysal (2019) ve Gültekin ve Burak (2019) tarafından yapılan araştırma sonuçlarının bu araştırma sonuçları ile benzerlik gösterme sebebi araştırmalarda analiz edilen dokümanın 2018 öğretim programı olması, diğer araştırmalarda ise hem benzerlik hem de çelişki bulunmasının sebebi ise incelenen öğretim programının 2005 öğretim programı olması olarak görülebilir.

5.3. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Yer Temelli Eğitim İle İlişkili Kazanımların Ders Kitaplarına Etkinlik Olarak Yansımasına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın amacı kapsamında incelenen ders kitaplarına ilişkin ulaşılan sonuçlar her bir sınıf düzeyi ayrı değerlendirilmek üzere aşağıda sunulmuştur. Yapılan değerlendirmelerin ardından alanyazında YTE ile ilişkili etkinliklerin incelendiği çalışma örneklerine yer verilerek bu araştırma ile karşılaştırması yapılmıştır.

5.3.1. 4. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın amacı kapsamında özel yayınevleri tarafından hazırlanmış 4. sınıf düzeyinde iki sosyal bilgiler ders kitabı incelenmiştir. İnceleme sonucunda YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinliklerin öğrenme alanlarına göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir.

Her iki ders kitabında da “Birey ve Toplum” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir etkinlik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabında sekiz; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabında ise altı etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin tarihlerini, kültürlerini, yakın çevrelerini kültürel anlamda tanımasını amaçlayan (MEB, 2018) “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan etkinliklerin amaçlarının da bu doğrultuda olduğu ve her iki ders kitabında da YTE ile ilişkili bulunan tüm etkinliklerin YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin altı anlama ve iki uygulama; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin ise bir hatırlama, iki anlama ve üç uygulama basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Etkinlikler, öğrenme alanının içerik ve amaçlarına uygun bir şekilde YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilmiş olmasına rağmen yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında değerlendirildiğinde öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri geliştirecek, analiz-karşılaştırma yapmalarını ya da özgün fikirler ortaya çıkarmalarını kapsayan etkinliklere yer verilmediği tespit edilmiştir.

“İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabında dokuz; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabında ise on iki etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin insan, yer ve çevre etkileşimini anlaması, yaşadığı çevreyi konum, iklim, beşeri ve coğrafi özellikler vb. açılardan tanıması ve çevresel problemlerin farkında olmasını amaçlayan (MEB, 2018) bu öğrenme alanına yönelik olarak Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin tamamı YTE’nin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu tespit edilirken Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin dokuzunun doğa çalışmaları, üçünün ise problem çözme süreçleri alt boyutuyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrenme alanına yönelik olarak hazırlanan bu

etkinliklerin içerikleri ve amaçları incelendiğinde Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabında öğrencilerin çevresinde meydana gelebilecek doğal afet vb. gibi sorunlara yönelik çözüm bulma ya da farkındalık kazanmalarını içeren etkinlikler olmadığı için tüm etkinlikler doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılrken Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabında öğrencilerin çevrelerinde meydana gelebilecek doğa olaylarına karşı önlemler almasına yönelik etkinliklere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin hem doğal çevrelerini tanınması hem de meydana gelebilecek çevresel problemlere karşı önlemler alıp farkındalık geliştirebilmesi noktasında YTE'nin iki farklı boyutunu içeren etkinliklere yer vermiş olan Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanmış ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanının daha yeterli ve etkili olduğu, öğrencileri sürece daha aktif bir şekilde dâhil etmeyi amaçladığı söylenebilir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir hatırlama, dört anlama, üç uygulama ve bir çözümleme; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin ise altı anlama, dört uygulama, bir çözümleme ve bir yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçtan hareketle anlama, uygulama ve çözümleme basamakları her iki kitapta ortak olsa da Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanmış ders kitabında yaratma basamağını içeren bir etkinliğe yer verilmesi ile öğrencilerin özgün ve yenilikçi fikirler üretebilmesi, üst düzey düşünmesi bakımından daha nitelikli olarak değerlendirilebilir. Ayrıca yine Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanmış ders kitabında YTE ile ilişkili daha fazla etkinliğe rastlanması, bu ders kitabının öğrencilerin yakın çevrelerine tanınmasına daha fazla hizmet ettiği söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre etkinlikler bağlamında 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili etkinliklerle en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı olmuştur.

“Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabında iki; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabında ise iki etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bilim ve teknolojide meydana gelen gelişim süreçlerini ve bu gelişimi sürecinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavraması ve teknolojiyi kullanarak bilgiye erişme becerisi edinmeleri yenilikçi, eleştirel, bilimsel düşüncenin önemini fark etmelerini amaçlamayan (MEB, 2018) bu öğrenme alanında YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinlikler her iki ders kitabında da problem çözme süreçleri alt boyutları ile ilişkili bulunmuştur. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre

incelendiğinde ise Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir anlama, bir yaratma; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin ise iki yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Etkinliklerin amaçları teknolojinin çevreye olumsuz etkilerinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi, çevresel problemlere yönelik olarak ürün geliştirmesini içeren etkinlikler olduğundan etkinlikler problem çözme süreçleri ile ilişkili bulunmakla beraber öğrencilerin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirme ve özgün fikirler üretmeleri amacını taşıdığından Bloom taksonomisinin yaratma basamağı ile ilişkili bulunmuştur. Bu bağlamda “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan etkinliklerin öğrencilerin üst düzey düşüncelerine ve toplumsal/çevresel problemleri fark ederek duyarlı vatandaşlar olmasına hizmet etmesi noktasında önemli olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre etkinlikler bağlamında 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili etkinliklerle en az ilişkilendirilebilen öğrenme alanı bu öğrenme alanı olmuştur.

“Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabında iki; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabında ise beş etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici olmalarını, yaşadıkları yerin ekonomik koşullarını bilmelerini, ilgi duydukları mesleklerin gerektirdiği nitelik ve özellikleri bilmesini amaçlayan (MEB, 2018) bu öğrenme alanına yönelik olarak Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin 2’sinin de YTE’nin girişimcilik fırsatları alt boyutuyla ilişkili olduğu tespit edilirken Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin üçünün girişimcilik fırsatları, ikisinin ise problem çözme süreçleri alt boyutuyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanına yönelik olarak hazırlanan bu etkinliklerin içerikleri ve amaçları incelendiğinde Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabında öğrencilerin çevresindeki ekonomik faaliyetleri tanınması ve belirli açılardan analiz etmesi amacı taşıdığından yalnızca girişimcilik fırsatları alt boyutunu içerdiği tespit edilirken Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin yaşanan çevredeki ekonomik faaliyetlerin öğrenilmesi, belirli açılardan değerlendirilmesi, toplumsal/çevresel bazı problemlere çözüm üretilmesi gibi amaçlar taşıdığından hem girişimcilik fırsatları hem de problem çözme süreçleri alt boyutunu içerdiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin çevrelerindeki meslekleri, ekonomik faaliyetleri tanınması hem de problemlere karşı önlemler alıp farkındalık geliştirebilmesi noktasında YTE’nin iki farklı boyutunu içeren etkinliklere yer

vermesi yönüyle Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanmış ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanının daha yeterli ve etkili olduğunu, öğrencileri sürece daha aktif bir şekilde dâhil etmeyi amaçladığı söylenebilir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir çözümleme, bir değerlendirme; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin ise iki hatırlama, bir değerlendirme ve iki yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. . Bu bağlamda “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında hem daha fazla etkinliğe yer vermesi hem de bu etkinliklerin öğrencilerin üst düzey düşünmelerine ve toplumsal/çevresel problemlere karşı duyarlı vatandaşlar olmasına hizmet etmesi noktasında üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler olduğu tespit edildiğinden Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabı daha yeterli olarak değerlendirilebilir.

“Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabında altı; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabında ise iki etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin gündemi takip etmesini, karşılaştığı sorunlara çözüm üretmesini, kültürel miras öğelerini öğrenmesini ve kendi yerel kültürü ile diğer kültürleri karşılaştırmasını amaçlayan (MEB, 2018) “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı alanına yönelik olarak her iki ders kitabı tarafından hazırlanan etkinliklerin tamamının YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutuyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanına yönelik hazırlanan etkinlikler her iki ders kitabında da öğrencilerin kültürlerini tanıması, farklı kültürlere saygı duymayı öğrenmesi, kendi kültürleriyle farklı kültürleri çeşitli açılardan karşılaştırması gibi amaçlar taşıdığından etkinlikler kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin tamamı anlama; Hecce Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin ise bir anlama ve bir yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Etkinlik sayısı bakımından Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan ders kitabı YTE kapsamında daha yeterli olarak değerlendirilebilirken etkinliklerin hiçbirinin üst düzey düşünme faaliyetini içermemesi olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir.

5.3.2. 5. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın amacı kapsamında MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanmış 5. sınıf düzeyinde iki sosyal bilgiler ders kitabı incelenmiştir. İnceleme sonucunda YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinliklerin öğrenme alanlarına göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir.

Her iki ders kitabında da “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir etkinlik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Birey ve Toplum” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda MEB Yayınları ders kitabında yalnızca bir etkinliğe yer verildiği özel yayınevi ders kitabında hiçbir etkinliğe yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili etkinlik öğrencilerin toplumsal konulara karşı duyarlı olmasını, toplumsal gelişmeleri takip etmesini amaçladığından YTE’nin toplumsal çalışmalar alt boyutunda yer almıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliğin çözümleme basamağında olduğu tespit edilmiştir. Etkinlik, öğrenme alanının içerik ve amaçlarına uygun bir şekilde YTE’nin toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilmiş olmasına rağmen yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında değerlendirildiğinde öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri geliştirecek, özgün fikirler ortaya çıkarmalarını kapsayan etkinliklere yer verilmediği tespit edilmiştir. 5. sınıf “Birey ve Toplum” öğrenme alanı etkinlik içeriği bakımından YTE ile en az ilişkili öğrenme alanı olarak tespit edilmiştir.

“Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili on üç; özel yayınevi tarafından yayınlamış olan ders kitabında on dört etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanım ve etkinlik sayısı bakımından YTE ile en çok ilişkilendirilen öğrenme alanı olmuştur. “Kültür ve Miras” öğrenme alanı öğrencilerin tarihlerini, kültürlerini, yakın çevrelerini kültürel anlamda tanımasını amaçlamaktadır (MEB, 2018). Etkinlik amaçlarının da bu doğrultuda olduğu ve tüm etkinliklerin YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda SB.5.2.1 kazanımı YTE ile ilişkili olmasına rağmen MEB Yayıncılığa ait ders kitabında YTE ile ilişkili bir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin sekiz

anlama, bir çözümleme, iki değerlendirme ve iki yaratma; özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitaplarındaki etkinliklerin ise iki hatırlama, beş anlama, dört uygulama, bir çözümleme, bir değerlendirme ve bir yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Her iki ders kitabında da anlama basamağına ilişkin etkinliklere daha fazla yer verildiği görülmüştür. Fakat az sayıda da olsa değerlendirme ve yaratma basamaklarına ilişkin etkinliklere rastlanması öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin göz ardı edilmediğinin yorumunun yapılmasını mümkün kılabilir. 5. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı etkinlik içeriği bakımından YTE ile en fazla ilişkili öğrenme alanı olarak tespit edilmiştir.

“İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ve özel yayınevi tarafından yayınlamış olan ders kitaplarının her ikisinde de YTE ile ilişkili altışar etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı öğrencilerin insan, yer ve çevre etkileşimini anlaması, yaşadığı çevreyi konum, iklim, beşeri ve coğrafi özellikler vb. açılarından tanınması ve çevresel problemlerin farkında olmasını amaçlamaktadır (MEB, 2018). Bu kapsamda 5. sınıf seviyesindeki etkinliklerin de YTE’nin doğa çalışmaları ve problem çözme süreçleri alt boyutunda olduğu belirlenmiştir. “SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen her iki yayınevine ait ders kitabında da bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir hatırlama, iki anlama, iki uygulama ve bir değerlendirme; özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitaplarındaki etkinliklerin ise bir hatırlama, üç anlama ve iki uygulama basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. MEB ders kitabında değerlendirme basamağına ilişkin yer verilen bir etkinlik dışında her iki ders kitabındaki tüm etkinlikler taksonominin alt basamakları ile ilişkili olup öğrencilerin üst düzey düşüncelerine hizmet etmesi noktasında yetersiz olarak değerlendirilebilir.

“Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili altı etkinliğe özel yayınevi tarafından hazırlanmış olan ders kitabında yedi etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı öğrencilerin bilinçli ve girişimci birer tüketici olmalarını, yaşadıkları yerin ekonomik koşullarını bilmelerini, meslekleri tanıyarak ilgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği özellikleri bilmesini amaçlamaktadır (MEB, 2018). Her iki kitapta yer alan etkinlikler doğrultusunda etkinlik amaçlarının da bu yönde

hazırlandığı, ayrıca her iki ders kitabında da SB.5.5.1 kapsamında yer verilen birer etkinliğin öğrencilerin çevrelerinin ekonomik özelliklerini öğrenmesinin yanında coğrafi özelliklerini de öğrenmesini amaçlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda etkinlikler YTE'nin girişimcilik fırsatları ve doğa çalışmaları alt boyutları ile ilişkilendirilmiştir. SB.5.5.4. kazanımı YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen her iki yayınevine ait ders kitabında bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği tespit edilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir hatırlama, üç anlama, bir çözümleme ve bir yaratma; özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitaplarındaki etkinliklerin ise iki hatırlama, bir anlama, bir çözümleme, üç değerlendirme ve iki yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda özel yayınevi tarafından hazırlanmış olan ders kitabındaki etkinliklerin MEB ders kitabı ile kıyaslandığında öğrencilerin üst düzey düşüncelerine yönelik daha fazla etkinliğe yer verdiği yorumu yapılabilir.

“Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili yedi etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılırken özel yayınevi tarafından yayınlamış olan ders kitabında YTE ile ilişkili olabilecek hiçbir etkinliğe rastlanmamıştır. Etkinlikler öğrencilerin toplumsal konulara ve ihtiyaçlara karşı duyarlı olmasını, toplumsal gelişmeleri takip etmesini, yerel problemleri tespit edip fikirler geliştirmesini, çevresindeki resmi kurum ve sivil toplum kuruluşlarını ve işleyişlerini öğrenmesini amaçladığından YTE'nin toplumsal çalışmalar ve problem çözme süreçleri alt boyutları ile ilişkilendirilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir hatırlama, dört anlama ve iki yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda iki etkinlik dışında öğrencilerin üst düzey düşüncelerini içeren etkinliklere yer verilmediği görülmüştür.

“Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları tarafından hazırlanmış olan ders kitabında YTE ile ilişkili dört etkinliğe yer verildiği tespit edilirken özel yayınevi tarafından hazırlanmış olan ders kitabında iki etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı öğrencilerin gündemi takip etmesini, karşılaştığı sorunlara çözüm üretmesini, yakın çevrelerindeki ithalat-ihracat faaliyetlerini, kültürel miras öğelerini öğrenmesini ve kendi yerel kültürü ile diğer kültürleri karşılaştırmasını amaçlamaktadır (MEB, 2018). Etkinlikler

de öğrencilerin gündemi takip etmesini, karşılaştığı sorunlara çözüm üretmesini, yakın çevrelerindeki ithalat-ihracat faaliyetlerini, kültürel miras öğelerini öğrenmesini ve kendi yerel kültürü ile diğer kültürleri karşılaştırmasını amaçladığından etkinliklerin YTE'nin girişimcilik fırsatları ve kültürel çalışmalar alt boyutlarında olduğu tespit edilmiştir. SB.5.7.3. kazanımı da YTE ile ilişkili olabilecek bir kazanım olarak belirlenmesine rağmen her iki yayınevine ait ders kitabında da bu kapsamda hiçbir etkinliğe yer verilmediği belirlenmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin üç anlama ve bir yaratma; özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitaplarındaki etkinliklerin ise bir çözümleme ve bir yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda her iki ders kitabında da birer etkinlik dışında öğrencilerin üst düzey düşüncelerini içeren etkinliklere yer verilmediği görülmüştür.

5.3.3. 6. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın amacı kapsamında özel yayınevleri tarafından hazırlanmış 6. sınıf düzeyinde iki sosyal bilgiler ders kitabı incelenmiştir. İnceleme sonucunda YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinliklerin öğrenme alanlarına göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir.

Her iki ders kitabında da “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir etkinlik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki yer temelli eğitime ilişkin etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabında dört; özel yayınevi ders kitabında bir etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. “ben” ve “biz” olma süreçlerine ilişkin olarak öğrencilerin tarihî, mekânsal ve kültürel etkileri inceleme ve değerlendirme imkânı bulmasını amaçlayan (MEB, 2018) “Birey ve Toplum” öğrenme alanında yer alan etkinlikler de her iki ders kitabında da toplumsal birlikteliğin, dayanışmanın ve bu bağlamdaki kültürel değerlerin öneminin anlaşılmasına hizmet ettiği görülmüştür. Bu nedenle her iki ders kitabındaki etkinlikler YTE'nin kültürel çalışmalar alt boyutu ile ilişkili bulunmuştur. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir hatırlama, iki anlama, bir değerlendirme; özel yayınevi ders kitabında bir çözümleme basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. MEB Yayınları ders kitabındaki etkinlik sayısının özel yayınevine göre daha fazla olması ve bir

tane bile olsa değerlendirme basamağını içeren bir etkinliğe yer vermesi yönüyle hem öğrencilerin üst düzey düşüncelerinin amaçlandığı hem de YTE bağlamında özel yayınevi ders kitabına göre daha yeterli olduğu yorumu yapılabilir.

“Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili iki; özel yayınevi tarafından yayınlamış olan ders kitabında bir etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin tarihlerini, kültürlerini, yakın çevrelerini kültürel anlamda tanımasını amaçlayan (MEB, 2018) “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan etkinliklerin amaçlarının da bu doğrultuda olduğu ve her iki ders kitabında da YTE ile ilişkili bulunan tüm etkinliklerin YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin 2 değerlendirme; özel yayınevi ders kitabında bir anlama basamağı olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle 6. sınıf düzeyinde yer alan YTE ile ilişkili etkinliklerin sayısının yetersiz olduğu; fakat MEB ders kitabındaki etkinliklerin değerlendirme basamağını içeren etkinlikler olması sebebiyle özel yayınevi tarafından hazırlanmış olan ders kitabı ile kıyaslandığında öğrencilerin üst düzey düşüncelerini amaçlayan etkinliklere yer verdiği yorumu yapılabilir.

“İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda her iki yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında da dört etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin insan, yer ve çevre etkileşimini anlaması, yaşadığı çevreyi konum, iklim, beşeri ve coğrafi özellikler vb. açılardan tanımasını amaçlayan (MEB, 2018) bu öğrenme alanına yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin her iki ders kitabında da YTE’nin doğa çalışmaları alt boyutu ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin üç hatırlama, bir çözümleme; özel yayınevi ders kitabında bir anlama, üç uygulama basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle MEB ders kitabındaki dört etkinlikten üçünün daha çok ezbere dayalı ve kalıcı bilgilerin oluşmasının zor olduğu bir basamak olarak değerlendirilen hatırlama basamağında olmasının olumsuz bir durum olduğu; özel yayınevi ders kitabındaki dört etkinlikten üçünün uygulama basamağında olması ise öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olarak rol almasını amaçlayan etkinliklere yer verilmesinin olumlu bir durum olarak değerlendirilebileceği yorumu yapılabilir. Araştırma sonuçlarına göre 6. sınıf “İnsanlar,

Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı etkinlik içeriği bakımından YTE ile en fazla ilişkili öğrenme alanı olarak tespit edilmiştir.

“Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda her iki yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında da iki etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici olmalarını, yaşadıkları yerin ekonomik koşullarını bilmelerini, meslekleri tanıyarak ilgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği özellikleri bilmesini amaçlayan (MEB, 2018) bu öğrenme alanına yönelik hazırlanan etkinliklerin MEB ders kitabında 2 girişimcilik fırsatları; özel yayınevi ders kitabında ise bir problem çözme süreçleri, bir girişimcilik fırsatları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Problem çözme süreçlerine ilişkin etkinlik incelendiğinde girişimcilik fırsatlarını içeriyor olmasına rağmen temel nokta öğrencilerin çevresindeki kaynakların bilinçsizce kullanılmasından hareketle değerlendirme yapmasını içerdiğinde etkinlik problem çözme süreçleri ile ilişkilendirilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin bir anlama, bir çözümleme; özel yayınevi ders kitabında 2 iki basamağı olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında her iki ders kitabındaki etkinliklerin de birbiri ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

“Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili bir etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılırken özel yayınevi tarafından yayınlamış olan ders kitabında YTE ile ilişkili olabilecek hiçbir etkinliğe rastlanmamıştır. YTE ile ilişkilendirilen etkinlik kadının toplumsal süreçlere katılımı ve topluma katkılarını içermesi yönüyle YTE’nin toplumsal çalışmalar alt boyutu ile ilişkilendirilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise etkinliğin anlama basamağında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle 6. sınıf düzeyindeki “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanının YTE ile ilişkilendirilmesi noktasında yetersiz olduğu yorumu yapılabilir. Araştırma sonuçlarına göre 6. sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı etkinlik içeriği bakımından YTE ile en az ilişkili öğrenme alanı olarak tespit edilmiştir.

“Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili bir; özel yayınevi tarafından yayınlamış olan ders kitabında iki etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin gündemi takip etmesini, karşılaştığı sorunlara çözüm üretmesini, kültürel miras öğelerini öğrenmesini ve

kendi yerel kültürü ile diğer kültürleri karşılaştırmasını amaçlayan (MEB, 2018) “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı alanına yönelik olarak MEB tarafından hazırlanan etkinlik öğrencilerin çevresel olarak yaşadıkları yerin bazı özelliklerini öğrenmesini amaçladığından doğa çalışmaları; özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinlikler ise öğrencilere kültürel anlamda bir farkındalık kazandırma amacı taşıdığından YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutuyla ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB ders kitabında bir etkinliğin uygulama; özel yayınevi ders kitabında ise iki etkinliğin çözümleme basamağı olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. 6. sınıf düzeyindeki “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı YTE ile çok fazla ilişkilendirilememiş, her iki ders kitabındaki etkinlik amaçlarının da farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Etkinlik sayısının da az olması sebebiyle bu öğrenme alanının YTE ile ilişkilendirilmesi noktasında daha yetersiz olduğu yorumu yapılabilir.

5.3.4. 7. Sınıf Düzeyine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın amacı kapsamında MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanmış 7. sınıf düzeyinde iki sosyal bilgiler ders kitabı incelenmiştir. İnceleme sonucunda YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinliklerin öğrenme alanlarına göre değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir.

Her iki ders kitabında da “Birey ve Toplum”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında YTE ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir etkinlik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili dört; özel yayınevi tarafından yayınlamış olan ders kitabında üç etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Kültür ve Miras” öğrenme alanı öğrencilerin tarihlerini, kültürlerini, yakın çevrelerini kültürel anlamda tanımasını amaçlamaktadır (MEB, 2018). Etkinlik amaçlarının da bu doğrultuda olduğu ve tüm etkinliklerin YTE’nin kültürel çalışmalar alt boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB ders kitabında iki etkinlik anlama, iki etkinlik çözümleme; özel yayınevi ders kitabında ise bir etkinlik hatırlama, bir etkinlik anlama ve bir etkinlik değerlendirme basamakları olarak

dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında yer verilen bir etkinlik dışında öğrencilerin üst düzey düşüncelerini içeren etkinliklere yer verilmediği görülmüştür.

“İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan YTE ile ilişkili etkinlikler doğrultusunda MEB tarafından hazırlanan ders kitabında altı; özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında ise dört etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin insan, yer ve çevre etkileşimini anlaması, yaşadığı çevreyi konum, iklim, beşeri ve coğrafi özellikler vb. açılardan tanınması ve çevresel problemlerin farkında olmasını amaçlayan (MEB, 2018) bu öğrenme alanına yönelik olarak her iki ders kitabındaki etkinliklerin de YTE’nin doğa çalışmaları alt boyutuyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrenme alanına yönelik olarak hazırlanan bu etkinliklerin içerikleri ve amaçları incelendiğinde öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerini nüfus, ekonomik faaliyetler, nüfus yoğunluğu vb. açılardan tanınmasına yönelik etkinlikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda ders kitaplarının öğrencilerin yaşadıkları çevreyi farklı açılardan tanınması noktasında YTE’nin doğa çalışmaları alt boyutunu içeren etkinliklere yer vermiş olduğu söylenebilir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB ders kitabındaki etkinliklerin iki uygulama ve dört değerlendirme; özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabındaki etkinliklerin ise iki anlama ve iki uygulama basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçtan hareketle MEB ders kitabında değerlendirme basamağına ilişkin dört etkinliğe yer verilirken özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında öğrencilerin üst düzey düşüncelerine yönelik bir etkinliğe yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle etkinlik sayısında önemli oranda bir fark olmasa da MEB ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanına ilişkin etkinliklerinin öğrencilerin üst düzey düşüncelerine hizmet etmesi noktasında özel yayınevine göre daha yeterli olarak değerlendirilebileceği söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre 7. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı etkinlik içeriği bakımından YTE ile en fazla ilişkili öğrenme alanı olarak tespit edilmiştir.

“Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yer alan yer temelli eğitim ile ilişkili etkinlikler incelendiğinde MEB Yayınları ders kitabında YTE ile ilişkili iki; özel yayınevi tarafından hazırlanmış olan ders kitabında bir etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici olmalarını, yaşadıkları yerin ekonomik koşullarını bilmelerini, meslekleri tanıyarak ilgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği özellikleri bilmesini amaçlamaktadır (MEB, 2018). Her iki kitapta

yer alan etkinliklerin amaçlarının da bu yönde hazırlandığı görülmüştür. Bu doğrultuda etkinlikler YTE'nin toplumsal çalışmaları alt boyutları ile ilişkilendirilirken özel yayınevi ders kitabında yer alan etkinlik hem toplumsal çalışmalar hem de girişimcilik fırsatları alt boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir. Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutlarına göre incelendiğinde ise MEB ders kitabında bir uygulama, bir yaratma; özel yayınevi ders kitabında ise bir değerlendirme basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda her iki ders kitabında da birer tane de olsa öğrencilerin üst düzey düşüncelerine yönelik etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre 7. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı etkinlik içeriği bakımından YTE ile en az ilişkili öğrenme alanı olarak tespit edilmiştir.

Tüm sınıf düzeylerindeki etkinliklerin YTE ile ilişkisi incelendiğinde YTE ile en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanları sırasıyla “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Kültür ve Miras”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Küresel Bağlantılar”; YTE ile en az ilişkilendirilen öğrenme alanları sırasıyla “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Birey ve Toplum” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanları olarak tespit edilmiştir. YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinlikler YTE'nin alt boyutlarına göre değerlendirildiğinde ise en çok ilişkilendirilen alt boyuttan en az ilişkilendirilen alt boyuta doğru sırasıyla kültürel çalışmalar, doğa çalışmaları, girişimcilik fırsatları, problem çözme süreçleri ve toplumsal çalışmalar alt boyutu olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. YTE ile daha fazla ilişkili bulunan öğrenme alanlarının içerikleri ve öğrenciye kazandırmayı hedeflediği bilgi ve beceriler göz önünde bulundurulduğunda temelde coğrafya odaklı olan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı öğrencilere mekânsal temel beceri ve bilgileri öğrencilere kazandırmayı, bireyin çevresi ile etkileşim halinde olmasını; “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kültürel mirası ön planda tutan, kültürün geliştirilmesi ve korunmasına yönelik bir millî bilincin oluşturulmasını; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı ise öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketicisi becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin yaşadığı yerin ekonomik koşullarını inceleyip bu koşulları geliştirmek için çaba göstermelerini; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında ise öğrencilerden; bilim ve teknolojik gelişme süreçlerini ve bu süreçlerin toplumsal yaşama etkisini kavraması ve teknolojiyi kullanarak bilgiye ulaşmada becerisi edinmeleri bilimsel, eleştirel, yenilikçi ve düşünmenin bilim ve teknolojinin gelişmesindeki önemini fark etmelerini amaçlamaktadır (MEB, 2018, s.10). Bu bağlamda YTE'nin alt boyutları ve içerikleri de göz önünde bulundurulduğunda “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Kültür ve Miras” öğrenme alanlarının YTE ile daha fazla ilişkili bulunması,

“Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanının ise YTE ile en az ilişkili bulunan öğrenme alanı olması beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. YTE’nin alt boyutlarına göre dağılımı değerlendirildiğinde ise yine sosyal bilgiler dersinin içeriği, amaçları, konu yoğunluğu ve YTE ile en fazla ilişkilendirilen ve etkinliğe rastlanan öğrenme alanlarının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Kültür ve Miras” öğrenme alanları olması göz önünde bulundurulduğunda etkinliklerin en fazla kültürel çalışmalar ve doğa çalışmaları alt boyutları ile ilişkilendirilmesinin de yine beklenen bir durum olduğu yorumu yapılabilir.

Alanyazında sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan etkinliklerin YTE bağlamında incelendiği çeşitli araştırmalar mevcuttur.

Yıldız ve Mentiş Taş (2015), hayat bilgisi öğretim programı ile ders kitaplarını YTE bağlamında incelediği çalışmasında kazanımlar ve kazanımlara karşılık gelen etkinlikler de YTE’nin alt boyutları bağlamında her bir alt boyut ayrı olacak şekilde kategorize edilerek bulgulanmıştır. Araştırma sonucunda hayat bilgisi dersi kapsamındaki temaların sarmal bir yapıda olduğu ve YTE’yi içeren etkinliklerin tüm sınıf düzeylerinde verilmesinin uygun olduğu belirtilirken bazı sınıf düzeylerinde YTE ile ilişkili etkinliklere yer verildiği görülürken bir diğer sınıf düzeyinde ilgili alt boyut kapsamında hiçbir etkinliğe yer vermediği tespit edilmiştir. 3. sınıf düzeyi YTE ile en az, 2. sınıf düzeyi ise en fazla ilişkilendirilen sınıf düzeyi olarak tespit edilirken 2. sınıf düzeyinde de YTE’nin her alt boyutunu kapsayan etkinliklere yer verilmediği ve YTE’nin tüm alt boyutlarının alt boyutlarının düzensiz bir dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada ise 4. sınıf düzeyinde toplumsal çalışmalar; 7. sınıf düzeyinde problem çözme süreçleri alt boyutlarına ilişkin herhangi bir etkinliğe rastlanmazken 5. ve 6. sınıf düzeyinde tüm alt boyutlara yönelik etkinlikler olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada alt boyutlarının düzensiz bir dağılım gösterdiği sonucuna ulaşan Yıldız ve Mentiş Taş (2015)’in çalışması ile karşılaştırıldığında bu araştırmadaki sonuçlara göre alt boyutların daha düzenli bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Ayrıca yapılan araştırma sonuçlarına göre YTE ile ilişkili etkinlik sayılarına bakıldığında bu araştırmada ulaşılan etkinlik sayısına göre daha az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersine yönelik etkinliklerin hayat bilgisi dersi ile karşılaştırıldığında YTE ile daha fazla ilişkilendirilebildiği yorumu yapılabilir.

Yıldız Yılmaz ve Tabaru (2017), YTE’nin 3. ve 4. sınıf Fen Bilimleri programı ile ders kitaplarındaki etkinliklerin incelemesini ve program ve kitaplara yansıma düzeylerini belirlemeyi amaçladığı çalışmada 3. ve 4. sınıf Fen Bilimleri programını YTE’nin alt boyutları ile ilişkilendirerek incelemiştir. Programdaki kazanımlar da kazanımlar ve

kazanımlara karşılık gelen etkinlikler olarak YTE'nin alt boyutları bağlamında her bir alt boyut ayrı olacak şekilde bulgulandırılmıştır. Kültürel çalışmalar alt boyutunda, 3. sınıf kazanımlarından 1 tanesi YTE ile ilişkili bulunmuştur. Kazanıma karşılık gelen etkinliğin ise sınıf içiyle sınırlı kaldığı belirtilmiştir. 4. sınıf düzeyinde ise yine bir kazanım YTE ile ilişkili bulunmuştur. Kazanıma karşılık gelen etkinliğin ise sınıf dışı uygulamaya yönelik olduğu belirtilmiştir. Doğa çalışmaları alt boyutunda 3. sınıf kazanımlarında beş kazanım YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunurken iki tanesinin etkinliği YTE'ye uygun olduğu tespit edilmiştir. 4. sınıfta ise YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunan on üç kazanımdan sadece bir kazanımın etkinliği YTE yaklaşımına uygun olarak hazırlanmadığı diğerlerinin YTE yaklaşımına uygun olarak hazırlandığı görülmüştür. Problem çözme süreçlerine ait etkinliklerde 3. sınıflarda üç etkinlik yer alırken 4. sınıflarda on bir etkinlik yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. 3. sınıf düzeyinde YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunan on kazanımdan iki kazanımın etkinliğin YTE ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. 4. sınıf düzeyinde ise YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunan on sekiz kazanımdan beş tanesinin etkinliğinin sınıf içi etkinliklerle sınırlı olduğu belirlenmiştir. Girişimcilik fırsatları alt boyutunda 3. sınıf düzeyinde bir kazanım ve etkinlik YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunmuştur. Bu etkinliğin sınıf içi uygulamayla sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. 4. sınıf düzeyinde YTE yaklaşımı ile ilişkili bulunan dört kazanımdan bir tane etkinlik YTE ile ilişkili bulunurken diğer etkinliklerin sınıf içi etkinlik olarak sınırlandırıldığı belirtilmiştir. Toplumsal çalışmalar alt boyutunda 3. sınıf düzeyinde iki kazanım, 4. sınıf düzeyinde ise altı kazanım YTE ile ilişkili bulunmuştur. 3. ve 4. sınıflarda YTE ile ilişkili üçer etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. 3. sınıf düzeyinde YTE'nin toplumsal çalışmalar alt boyutunu yansıtan kazanımların etkinliklerinin sınıf dışına uygun olarak planlandığı, 4. sınıf düzeyinde ise yalnızca bir etkinliğin sınıf içi uygulamalarla sınırlı kaldığı, diğerlerinin sınıf dışı uygulamalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretim programında yer alan kazanımların YTE ile ilişkilendirilebildiği fakat sınıf dışı etkinliklere yeterli miktarda yer verilmediği; yer verilen sınıf dışı etkinliklerin de en çok problem çözme süreçleri ile ilişkili etkinlikler olduğu; diğer alt boyutların etkinlik noktasında daha sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada en fazla problem çözme süreçlerine ilişkin etkinliğe rastlanması da bu araştırma sonucu ile çelişmektedir. Bu araştırmada en fazla kültürel çalışmalar ve doğa çalışmaları alt boyutlarına ilişkin etkinlikler olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun nedeni olarak ders içeriklerinin, amaçlarının ve konu yoğunluğunun farklı olması görülebilir. Bu araştırmada YTE ile ilişkili bulunan kazanımların etkinlik olarak yansımaları incelenirken ister sınıf içi ister sınıf dışı etkinlikler

olsun etkinlik YTE'nin öğrenciye kazandırmayı hedeflediklerini kazandırmaya hizmet ediyorsa YTE ile direkt olarak ilişkilendirilmiştir. Ayrıca yapılan araştırma sonuçlarına göre YTE ile ilişkili etkinlik sayılarına bakıldığında bu araştırmada ulaşılan etkinlik sayısına göre daha az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersine yönelik etkinliklerin YTE ile daha fazla ilişkilendirilebildiği yorumu yapılabilir.

Üztemur, Dinç ve Acun (2018), YTE yaklaşımının sosyal bilgiler öğretim programına yansımalarını incelediği araştırmasında 2005 ve 2018 öğretim programlarındaki kazanımları ve etkinlikleri incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre kazanım ve etkinlikler bağlamında 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili kazanım ve etkinliklerle en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, en az ilişkilendirilen öğrenme alanı “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı olarak tespit edilirken “Birey ve Toplum”, Bilim Teknoloji ve Toplum ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili kazanıma ve etkinliğe yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili kazanım ve etkinliklerle en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, en az ilişkilendirilen öğrenme alanı “Birey ve Toplum” öğrenme alanı olarak tespit edilirken “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili kazanıma ve etkinliğe yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 6. sınıf düzeyinde YTE ile en fazla ilişkilendirilebilen ve etkinliğe rastlanan öğrenme alanı “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı olmuştur. 7. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili en fazla etkinliğe rastlanan öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum”/“Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı olarak belirlenirken “Birey ve Toplum” ve “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanlarında YTE ile ilişkili kazanıma ve etkinliğe yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili etkinliklerle en fazla ilişkilendirilebilen öğrenme alanının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”; 5. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili etkinliklerle en az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Birey ve Toplum”; 7. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili etkinliklerle en az ilişkilendirilen öğrenme alanını “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı olması bu araştırma sonucu ile benzerlik gösterirken 4. sınıf düzeyinde YTE ile ilgili etkinliklerle en az ilişkilendirilen öğrenme alanının “Küresel Bağlantılar”; 5. sınıf düzeyinde en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”; 5. sınıf düzeyinde en fazla ilişkilendirilen öğrenme alanının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı olması bu araştırma sonucu ile çelişmektedir. Bu benzerlik ve çelişkilerin sebebi olarak Üztemur vd. (2018) tarafından yapılan araştırmada hem 2005 hem

de 2018 programları doğrultusunda bir inceleme yapılmış olması gösterilebilir.

Alanyazında ders kitaplarında yer alan etkinliklerin/soruların yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında incelendiği çeşitli araştırmalar mevcuttur.

Çalışkan ve Yıldız (2008) araştırmalarında 1998 ve 2004 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarına kapsamında hazırlanan 4. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularının nicelik ve niteliğini inceleyip karşılaştırmıştır. 1998 programına göre hazırlanan kitapların incelemesinde uygulama ve analiz düzeylerinde az; sentez ve değerlendirme düzeyinde ise hiçbir soruya yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 2004 programına göre hazırlanan kitaplar incelendiğinde ise Bloom taksonomisine göre her basamağı içeren soruya yer verilirken analiz ve sentez basamaklarını içeren daha fazla soruya rastlanmıştır. Bu sonuçlardan hareketle 2004 programına göre hazırlanan ders kitaplarının üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek noktasında daha nitelikli olduğu yorumu yapılmıştır. Araştırma sonucunda 2004 programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki ünite değerlendirme sorularının 1998 programına göre hazırlanan sorulara göre sayısal olarak daha fazla olduğu, çoktan seçmeli soru türlerine daha fazla yer verildiği ve Bloom taksonomisine göre üst düzey düşünme becerilerini geliştiren daha fazla soruya yer verildiği tespit edilmiştir.

Şenses (2008) sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitaplarındaki soruları Bloom taksonomisine göre incelediği araştırmasında hem MEB hem de özel yayın ders kitaplarını incelemiştir. İnceleme sonucunda ünite ortası soruların MEB ders kitabında yüz iki bilgi, yüz otuz dört kavrama, yirmi sekiz uygulama, elli iki analiz, otuz dört değerlendirme, on beş sentez; özel yayınevi ders kitabında ise yüz altmış dört bilgi, yetmiş beş kavrama, dokuz uygulama, elli altı analiz, sekiz değerlendirme, on yedi sentez basamakları olarak dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda her iki ders kitabının da Bloom taksonomisinin bilişsel süreci bağlamında yetersiz ve başarısız olduğu yorumu yapılmıştır. YTE ile ilişkili etkinliklerin Bloom taksonomisinin bilişsel süreçlerine göre değerlendirilmesini içeren bu araştırmadaki etkinliklerin ise 6. sınıf düzeyindeki MEB ders kitabında üç hatırlama, bir anlama, bir uygulama, üç çözümleme ve iki değerlendirme; özel yayınevi ders kitabında iki anlama, üç uygulama, üç çözümleme ve bir yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Etkinlik/soru sayısı bakımından Şenses (2008)'in yaptığı araştırmadaki sorular üstünlük gösterse de öğrencilerin üst düzey düşünmelerine çok fazla hizmet edemediği görülmüştür. Bu araştırmada YTE ile ilişkili etkinlikler 6. sınıf düzeyinde sayı bakımından daha azdır ve etkinliklerin yaklaşık ikide biri üst düzey düşünme becerilerini

geliştirecek nitelikte etkinlikler olarak tespit edilmiştir. İki araştırmada da böyle bir farkın ortaya çıkmasının sebebi olarak Şenses (2008)'in incelediği ders kitabının 2005 programı kapsamında hazırlanması gösterilebilir.

Oran ve Karalı (2019) araştırmalarında 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabındaki “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras” ve “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanlarındaki değerlendirme sorularını Bloom taksonomisi bağlamında incelemiştir. “Birey ve Toplum” öğrenme alanında yer alan değerlendirme sorularının on bir bilgi, üç anlama, iki uygulama; “Kültür ve Miras” öğrenme alanında on üç bilgi, bir anlama, analiz ve “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanlarında on bir bilgi, iki anlama, bir analiz ve bir değerlendirme basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda yapılandırmacı öğrenme temelinde hazırlanan MEB ders kitabındaki değerlendirme sorularının daha çok bilgi düzeyinde olması sonucunda ders kitaplarının hedeflenen durumlara ulaşmada eksik olduğu yorumu yapılmıştır. YTE ile ilişkili etkinliklerin Bloom taksonomisinin bilişsel süreçlerine göre değerlendirilmesini içeren bu araştırmadaki 7. sınıf düzeyindeki YTE ile ilişkili etkinliklerin ise MEB ders kitabında iki anlama, üç uygulama, iki çözümleme, dört değerlendirme, bir yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda 7. sınıf düzeyinde YTE ilişkili olarak incelenen on iki etkinlikten yedisinin üst düzey düşünme becerilerine yönelik olarak hazırlandığı görülmüştür. Bu bağlamda YTE ile ilişkili etkinliklerin/soruların öğrencilerin üst düzey düşünmesine hizmet etmesi noktasında biraz daha nitelikli etkinlikler olduğu yorumu yapılabilir.

Büken ve Artvinli (2021) araştırmalarında 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarındaki coğrafya temelli etkinlikleri Bloom taksonomisine göre incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında toplam beş ders kitabı ve 340 coğrafya temelli etkinlik yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutları bağlamında göre incelenmiştir. İncelenen etkinliklerden 270'inin hatırlama ve anlama basamağında olduğu, incelenen coğrafya etkinliklerinin üst bilişsel seviyeyi ölçecek nitelikte olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. 6. sınıf düzeyinde incelenen iki ders kitabı kapsamında en çok etkinlik MEB ders kitabında olmasına rağmen üst düzey düşünme becerilerinin daha az olduğu tespit edilmiştir. İki ders kitabının da alt düzeyde düşünme becerilerinin fazla olduğu görülmüştür. 7. sınıflara ait üç kitap incelenmiş, en az etkinlik MEB ders kitabında, diğer kitaplarda etkinlik sayısı artsa bile incelenen kitaplarda alt düzey düşünme becerilerini içeren etkinliklerin fazla olduğu görülmüştür. İncelenen beş adet sosyal bilgiler ders kitabındaki etkinliklerin yüz yirmisi hatırlama, yüz altmış sekizi anlama, yirmi üçü uygulama, on dokuzu çözümleme, yirmisi

değerlendirme, sekizi ise yaratma basamağında yer alan etkinlikler olarak belirlenmiştir. Alt düzeyde 293 coğrafya etkinliği tespit edilirken üst düzey düşünme becerilerine ait toplam 47 coğrafya etkinliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. YTE ile ilişkili etkinliklerin Bloom taksonomisinin bilişsel süreçlerine göre değerlendirilmesini içeren bu araştırmadaki etkinliklerin ise 6. sınıf düzeyindeki MEB ders kitabında üç hatırlama, bir anlama, bir uygulama, üç çözümleme ve iki değerlendirme; özel yayınevi ders kitabında iki anlama, üç uygulama, üç çözümleme ve bir yaratma basamakları olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. 7. sınıf düzeyindeki YTE ile ilişkili etkinliklerin ise MEB ders kitabında iki anlama, üç uygulama, iki çözümleme, dört değerlendirme, bir yaratma; özel yayınevi ders kitabında bir hatırlama, üç anlama, iki uygulama ve iki değerlendirme basamakları olarak dağılım gösterdiği saptanmıştır. Bu bağlamda her iki sınıf düzeyinde de incelenen dört ders kitabından incelenen otuz dokuz etkinliğin yirmi biri alt düzey on sekizi ise üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesine yönelik etkinlikler olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırma ile karşılaştırıldığında coğrafya temelli etkinliklerin yaklaşık dörtte üçü alt düzeyi içeren etkinlikler olarak belirlenirken bu araştırmada incelenen etkinliklerin yaklaşık ikide biri alt düzeyi içeren etkinlikler olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda etkinlik sayısı bakımından YTE ile ilişkili etkinlikler daha az olmasına rağmen YTE ile ilişkili etkinliklerin Büken ve Artvinli (2021)'nin yaptıkları araştırmaya göre daha nitelikli ve öğrencileri üst düzey düşünmeye sevk eden etkinlikler olduğu yorumu yapılabilir.

Kayacan (2021) araştırmasında 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabındaki ünite değerlendirme sorularını yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda soruların üç yüz dokuz hatırlama, yüz yirmi bir anlama, altı çözümleme, iki değerlendirme ve on üç yaratma basamağı olarak dağılım gösterdiği görülürken uygulama basamağını içeren sorulara yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma ise 6. sınıf düzeyindeki YTE ile ilişkili etkinlikler 5 etkinlik alt düzey düşünme becerilerini beş etkinlik ise üst düzey düşünme becerilerini içerek şekilde yarı yarıya dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda YTE temelli etkinliklerin öğrencilerin yakın çevrelerini farklı açılardan tanımasını amaçlaması yönüyle genel bilgileri öğrenmelerinin yanında onları üst düzey düşünmeye sevk edecek nitelikte etkinlikler olduğu yorumu yapılabilir.

5.4. Öneriler

Bu bölümde yapılan araştırma sonucunda gelecek araştırmalar için araştırmacılara, Millî Eğitim Bakanlığı'na ve öğretmenlere önerilerde bulunulmuştur.

5.4.1. Araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler

- Araştırma sonuçları doğrultusunda YTE ile ilişkili olarak “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Birey ve Toplum” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanlarına ilişkin çok az sayıda etkinlik tespit edilmiştir. Güncel ders kitaplarında bu öğrenme alanlarında YTE'ye yönelik daha fazla etkinliğe yer verilebilir.
- YTE ile ilişkili olduğu tespit edilen etkinlikler YTE'nin alt boyutlarına göre değerlendirildiğinde en çok ilişkilendirilen alt boyuttan en az ilişkilendirilen alt boyuta doğru sırasıyla kültürel çalışmalar, doğa çalışmaları, girişimcilik fırsatları, problem çözme süreçleri ve toplumsal çalışmalar alt boyutu olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda güncel ders kitaplarında girişimcilik fırsatları, problem çözme süreçleri ve toplumsal çalışmalar alt boyutlarını içeren etkinliklere daha fazla yer verilmesi önerilebilir.
- Araştırmada her sınıf düzeyine ilişkin bir özel yayınevi bir de MEB tarafından hazırlanmış olmak üzere ikişer kitap incelenmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan kitaplarda YTE ile ilişkili etkinliklerin düzensiz dağılım gösterdiği, YTE ile ilişkili etkinlik tespit etme noktasında kitapların birbiriyle fazla bağlantılı olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda ders kitapları hazırlanırken kitapların özellikle etkinlik bağlamında birbiri ile bağlantılı olmasına dikkat edilmesi önerilebilir.
- Araştırma sonucunda YTE ile ilişkilendirilen etkinliklerin büyük bir bölümünün soru cevap etkinliği olduğu görülmüştür. Bu bağlamda ders kitaplarında farklı türlerde etkinliklere yer verilmesi önerilebilir.

5.4.2. Gelecek araştırmalar için araştırmacılara oneriler

- Eğitimde yakından uzağa ilkesinin onemi de göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin önce yakın çevrelerini çok yönlü olarak tanınması esastır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi içeriğindeki öğrenme alanlarına yönelik olarak her bir sınıf düzeyi kapsamında YTE uygulamalarını içeren araştırmalara yer verilebilir. Bu sayede öğrenciler yakın çevrelerini daha iyi tanıma fırsatı bulduğu uygulamalara katılım gösterirken araştırmacılar da öğrencilerin akademik başarı, bilgi ve becerilerindeki değişiklikleri tespit edilebilir.
- YTE yaklaşımına ilişkin uygulamalar yapılabilmesi için ğretmenlerin YTE yaklaşımına yönelik bilgi sahibi olmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler ğretmenlerinin YTE yaklaşımı hakkındaki bilgilerini ve görüşlerini açığa çıkarmaya yönelik araştırmalar yapılması önerilebilir.
- YTE yaklaşımına ilişkin uygulamalar yapılabilmesi için öğretmenlerin görev yaptıkları yeri tanınması önemli olduğundan öğretmenlerin görev yaptıkları şehri/bölgeyi ne kadar tanıdıklarına ve/veya görev yaptıkları şehri/bölgeyi tanımak için nelere ihtiyaç duyduklarına yönelik araştırmalar yapılabilir. Böylece mevcut durum ortaya çıkarılarak ihtiyaç duyulan çalışmalara yönelik yeni çalışmalar ve oneriler geliştirilebilir.
- Alanyazında yer alan bazı çalışmalarda derslerde YTE kullanımının ğrenci başarısına, bilgi ve beceri gelişiminde pozitif bir etkisi olduğu görülmüştür. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde YTE yaklaşımının kullanılmasının farklı değişkenler (ğrencilerin akademik başarısına, beceri gelişimine etkisinin gibi) zerindeki etkisini ortaya koyan araştırmalar yapılabilir.
- Güncellenen ğretim programı kapsamında hazırlanan yeni ders kitaplarında yer alan etkinlikler YTE yaklaşımı açısından incelenebilir. Bu sayede ders kitapları arasında karşılaştırmalar yapılabilir ve güncel kitapların YTE bağlamındaki nitelikleri ortaya çıkaran karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırmada yalnızca sosyal bilgiler dersinin YTE bağlamında değerlendirilmesine yer verilmiştir. Fen bilimleri, coğrafya, hayat bilgisi gibi derslerinin de YTE ilişkili olan dersler olduğu bilinmektedir. Bu nedenle bu derslerin güncel ğretim programlarının, ders kitaplarının YTE yaklaşımı açısından değerlendirildiği araştırmalar yapılması önerilebilir.

- YTE yaklaşımı öğrenciyi süreçte aktif tutmaya odaklanan öğrenci merkezli bir yaklaşım olduğundan okullarda YTE uygulamalarını içeren çalışmalar gerçekleştirildikten sonra öğrenci deneyim ve görüşlerinin derinlemesine incelendiği araştırmalar yapılarak YTE yaklaşımının eğitimde kullanılmasının önemi ortaya çıkarılabilir.

5.4.3. Millî Eğitim Bakanlığı'na öneriler

- Öğretmenlerin YTE'ye yönelik uygulamalar yapabilmesi için görev yaptıkları bölgeyi tarihi, coğrafi, kültürel vb. açılardan tanımaları önem arz etmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin görev yaptıkları yeri tanımalarına yönelik seminerler, hizmet içi eğitimler, konferanslar düzenlenebilir. Öğretmenlere görev yaptıkları yeri tanı beraber öğretmenlerin YTE'ye yönelik çalışmalar yapmasının kolaylaşacağı düşünülmektedir.
- Yakından uzağa ilkesinin de bir gereği olarak öğrencilerin öncelikli olarak yaşadıkları yeri tanması önemlidir. Bu nedenle güncel ders kitaplarında YTE bağlamında öğrencilerin yaşadıkları yeri daha iyi tanımalarına hizmet edecek daha fazla ve nitelikli etkinliklere yer verilmesi önerilebilir.
- YTE yaklaşımının amaçları göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin yaşadıkları yeri daha iyi tanımaları için öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif katılım gösterebilmesine yönelik olarak sınıf dışı uygulamalara öncelik ve ağırlık verilebilir.
- YTE yaklaşımının eğitimde kullanılmasının önemi düşünüldüğünde öğretmenlerin derslerinde YTE uygulamalarına yer vermesini kolaylaştırmak adına her bir şehri/bölgeyi coğrafi, kültürel, tarihi, doğal, ekonomik özellikleri bağlamında tanıtan ve etkinlik örneklerine yer verilen rehber kitaplar hazırlanabilir. Böylece öğretmenler yaşadıkları yer hakkında bilgi sahibi olmakla beraber uygulama örneklerinden yola çıkarak derslerinde YTE uygulamalarına yer verme noktasında kolaylık yaşayacaktır.

5.4.4. Öğretmenlere öneriler

- YTE yaklaşımı toplumu öğrenme sürecine dâhil eden bir eğitim yaklaşımıdır. Bu bağlamda toplumla iş birlikli olarak yerel halkın da eğitim sürecine dâhil edildiği etkinlikler, yerel halk günleri gibi faaliyetler düzenlenebilir. Böylelikle okul-toplum arasındaki bağ da güçlenebilir.
- Öğrencilerin yaşadıkları yeri daha iyi tanımalarına yönelik proje ödevleri verilebilir. Bu proje ödevleri YTE'nin alt boyutlarını içeren, öğrencilerin çevrelerini tarihi, coğrafi, kültürel, ekonomik yönlerden tanımalarına hizmet eden ve öğrencilerin iletişim, iş birliği, girişimcilik, eleştirel düşünme, çevre okuryazarlığı, yenilikçi düşünme gibi becerilerini geliştirmeye yönelik öğrencileri öğrenme sürecinde aktif kılan proje ödevleri olabilir.
- Her zaman okul dışı etkinliklerin uygulaması mümkün olmayabilir. Fakat YTE'nin öğrenme ortamlarına bir şekilde dâhil edilmesi adına okullarda YTE'ye uygun öğrenme ortamları (yerel bitki bahçeleri vb.) oluşturulabilir.
- Okul-toplum iş birliği YTE'nin temellerinden biri olduğu için okul-toplum iş birliğinin sağlanmasına yönelik olarak YTE faaliyetlerinin yürütülmesinde üniversiteler, yerel, yönetimler, sivil toplum kuruluşları, bölge esnafları vb. ile iş birliği yapılarak öğretim sürecine dâhil edilmeleri önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, S. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı*. Ankara: E Kare Yayınları.
- Açıl, Ö., Güvenç, H., Hayta, A., ve Kılıç, S. (2022). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Akkaya, M. (2014). *Sosyal bilgilerde yer temelli öğretim yaklaşımı*. [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 381572).
- Ayantaş, T. (2023). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 4. sınıf ders kitabı*. Ankara: Hecce Yayıncılık.
- Azer, H. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı*. Ankara: Ekoyay.
- Amer, A. (2006). Reflections on Bloom's revised taxonomy. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 4(8), 213-220. Erişim Adresi: <https://www.redalyc.org/pdf/2931/293123488010.pdf>
- Anderson L. W. (1999). Rethinking Bloom's Taxonomy: Implications For Testing and Assessment (ERIC Document Reproduction Service No. ED435630, TM 030228). Erişim Adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED435630>
- Anderson, L.W. (Ed.), Krathwohl, D.R.(Ed.), Airasian, P.W., Cruikshank, K.A., Mayer, R.E., Pintrich, P.R., Raths, J., & Wittrock, M.C. (2001). Öğrenme, öğretim ve değerlendirme ile ilgili bir sınıflama: Bloom'un eğitimin hedefleri ile ilgili sınıflamasının güncelleştirilmiş biçimi. (Çeviri: D. A, Özçelik 2010.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bartholomaeus, P. (2006). Some rural examples of place-based education. *International Education Journal*, 7(4), 480-489. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/237724992_Some_rural_examples_of_place-based_education
- Bloom, B.S. (Ed.), Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., ve Krathwohl, D.R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook 1: Cognitive domain*. New York: David McKay.

- Burak, D., & Gültekin, M. (2019). 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarının bloom ve revize Bloom taksonomilerine göre incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 121-140. <https://doi.org/10.31834/kilissbd.597408>
- Büken, R., ve Artvinli, E. (2021). Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki coğrafya etkinliklerinin yenilenmiş Bloom taksonomisine göre analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 1119-1142. <https://doi.org/10.37217/tebd.1019914>
- Büyükalan Filiz, S. ve Baysal, S. B. (2019). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarının revize edilmiş Bloom taksonomisine göre analizi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 234-253. doi: 10.17679/inuefd.435796
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cincera, J., Valesova, B., Krepelkova, S., Simonova, P., ve Kroufek, R. (2019). Place-based education from three perspectives. *Environmental Education Research*, 25(10), 1510–1523. <https://doi.org/10.1080/13504622.2019.1651826>
- Cook, L. W. (2009). *Developing a sense of place: Examining educator practice in placebased education*. (Master's Thesis). ProQuest Dissertations and Theses veri tabanından erişildi. (UMI No.1462063)
- Coughlin, C. A., ve Kirch, S. A. (2010). Place-based education: A transformative activist stance. *Cultural Studies of Science Education*, 5(4), 911-921. <https://doi.org/10.1007/s11422-010-9290-6>
- Creswell, J. W. (2020). *Eğitim araştırmaları. Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. İstanbul: Edam.
- Çakmak, S. (2018). *Yer temelli eğitim yaklaşımına dayalı proje çalışmalarının öğrencilerin problem çözme ve sosyal becerilerine etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 509614).
- Çalışkan, H. ve Yıldız, S. (2008). 1998 ve 2004 programlarına göre hazırlanan ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki ünite değerlendirme sorularının analizi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (1), 75-88. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/303186852_1998_ve_2004_Programlarına

_Gore_Hazirlanan_Ilkogretim_4_Sinif_Sosyal_Bilgiler_Ders_Kitaplarindaki_Unite_Degerlendirme_Sorularinin_Analizi

- Çalışkan, H. (2011). Öğretmenlerin hazırladığı sosyal bilgiler dersi sınav sorularının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(160), 120-132. Erişim Adresi: <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/400>
- Daş, H. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma yönelik öz yeterlik algıları ile yer temelli eğitime ilişkin tutumları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 702307).
- Demir, P. (2015). *Yenilenmiş Bloom taksonomisine göre 2005 yılı sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar ve seviye belirleme sınav soruları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 396923).
- Deringer, S. A. (2017). Mindful place-based education: Mapping the literature. *Journal of Experiential Education*, 40(4), 333-348. <https://doi.org/10.1177/1053825917716694>
- Doğanay, A. (2016). *Sosyal bilgiler eğitiminde eleştirel düşünme*. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi*. (s.417-433). Ankara: Pegem Akademi.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elfer, C. (2011). Elfer, C. J. (2011). *Place-based education: A review of historical precedents in theory & practice*. [Dissertation, University of Georgia]. Erişim Adresi: http://getd.libs.uga.edu/pdfs/elfer_charles_j_201108_phd.pdf
- Elfer, C. (2012). Place-based education in Georgia: Imagining the possibilities for local study in the contemporary social studies classroom. *The Georgia Social Studies Journal*, 2(2), 46-51. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/308339316_Place-Based_Education_in_Georgia_Imagining_the_Possibilities_for_Local_Study_in_the_Contemporary_Social_Studies_Classroom
- Evans, R. T., ve Kılınç, E. (2013). History of place-based education in the social studies field. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 263-280. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/15112>

- Evirgen, Ö. F., Özkan, J., ve Öztürk S. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Fly, M. J. (2010). A place-based model for K-12 education in Tennessee. *Department of Forestry, Wildlife, & Fisheries College of Agriculture Sciences and Natural Resources The University of Tennessee–Knoxville, TN*. Erişim Adresi: (PDF) A Place-Based Model for K-12 Education in Tennessee
- Forehand, M. (2005). Bloom's Taxonomy: original and revised. In M. Orey (Ed.), *Emerging perspectives on learning, teaching, and technology*. (E-book). Erişim Adresi: https://textbookequity.org/Textbooks/Orey_Emergin_Perspectives_Learning.pdf - <https://www.d41.org/cms/lib/IL01904672/Centricity/Domain/422/BloomsTaxonomy.pdf>
- Gruenewald, D. A. (2003). The best of both worlds: A critical pedagogy of place. *Educational Researcher*, 32(4), 3-12. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/3700002>
- Gruenewald, D. A. (2005). Accountability and collaboration: Institutional barriers and strategic pathways for place-based education. *Ethics, Place & Environment*, 8(3), 261–283. <https://doi.org/10.1080/13668790500348208>
- Güler, A., Halıcıoğlu, B. ve Taşgım, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürbüz, Ş., ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Huitt, W. (2011). Bloom et al.'s taxonomy of the cognitive domain. *Educational Psychology Interactive*. Valdosta, GA: Valdosta State University. Erişim Adresi: <http://www.edpsycinteractive.org/topics/cognition/bloom.html> [pdf]
- İnan, S. (Ed.) (2021). *Sosyal bilgiler eğitime giriş: kavramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Israel, A. L. (2012). Putting geography education into place: What geography educators can learn from place-based education, and vice versa. *Journal of Geography*, 111(2), 76-81. <http://dx.doi.org/10.1080/00221341.2011.583264>
- Jones, C. M. (2024). *Effects of place-based education professional development on adapting mathematics lessons*. [Dissertation]. Wayne State University. ProQuest Dissertations and Theses veri tabanından erişildi. (UMI No.30696643)

- Kaçar, T., Çakmak, Z., ve Bulut, B. (2018). Beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretim programı kazanımlarının yenilenmiş Bloom taksonomi boyutlarına göre analizi.. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (72), 145-156. doi : 10.9761/JASSS7787
- Kalafat, S. (2018). *5. sınıf fen bilimleri dersindeki 'mantarları tanıyalım' konusunda, yer temelli eğitimin akademik başarıya ve tutuma etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 532497).
- Kayacan, F. (2021). *6. Sınıf Sosyal bilgiler ders kitabında yer alan soruların revize edilmiş Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 689001).
- Keşaplı Can, Ö. (2015). *Kuş eğitimi ile biyoloji öğretmenlerinin yer temelli eğitimi kullanmalarını desteklemek: Eylem araştırması yoluyla açımlayıcı bir sorgulama çalışması*. . [Yüksek Lisans Tezi]. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 395384).
- Kırboğa, O. (2020). Munzur Vadisi Millî Parkı turizm potansiyelinin yer temelli öğretim kapsamında değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(44), 201-216. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.786277>
- Kırboğa, O. (2022). *Yer temelli öğretim yaklaşımının 12. sınıf coğrafya dersinde akademik başarıya etkisi ve uygulamaya yönelik öğrenci görüşleri*. [Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 741978).
- Knapp, C. E. (1996). *Just beyond the classroom: Community adventures for interdisciplinary learning*. Charleston: ERIC Publications
- Köşker, N. (2012). *Coğrafya eğitiminde yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin öğretmen görüşleri*. [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 311043).
- Krathwohl, D. R. (2002). A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory Into Practice*, 41 (4), 212-218. Taylor & Francis. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4104_2

- Louv, R. (2020). *Doğadaki son çocuk: Çocuklarımızdaki doğa yoksunluğu ve doğanın sağaltıcı gücü*. (Çev. Ceyhan Temürcü) Ankara: TÜBİTAK.
- Madden, E. J. (2016). *Place-based education: Educator perspectives on a critical pedagogy*. Prescott College. ProQuest Dissertations and Theses veri tabanından erişildi. (UMI No. 10110427)
- Maguth, B. N., ve Hilburn, J. (2011). The community as a learning laboratory: Using place based education to foster a global perspective in the social studies. *Ohio Council for the Social Studies*. 27-34. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/profile/Jeremy-Hilburn/publication/282977745_The_community_as_a_learning_laboratory_Using_place-based_education_to_foster_global_perspectives/links/56310d6308ae0530378d0154/The-community-as-a-learning-laboratory-Using-place-based-education-to-foster-global-perspectives.pdf
- McClennen, N. (2016). *Place-based education: communities as learning environments*. Getting Smart. Erişim Adresi: <https://www.gettingsmart.com/2016/05/09/place-based-education-communities-as-learning-environments/> - <https://www.gettingsmart.com/wp-content/uploads/2020/04/What-is-Place-Based-Education-and-Why-Does-it-Matter-4.pdf>
- McInerney, P., Smyth, J., ve Down, B. (2011). ‘Coming to a *place* near you?’ The politics and possibilities of a critical pedagogy of place-based education. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 39(1), 3–16. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2010.540894>
- Mentiş Taş, A., ve Özkartal, T. (2015). Sosyal bilgiler 4-5. sınıf programı ve ders kitaplarının yer temelli eğitim yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (Özel sayı), 32-43. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/buefad/issue/3817/51328>
- Millî Eğitim Bakanlığı Temel Kanunu. (1973). *Resmi Gazete* 14574(12). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Erişim Adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/>

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar): Türkiye yüzyılı maarif modeli. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Erişim Adresi: <https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/sosyal-bilgiler-dersi>
- Moody, H. S. (2017). Place-Based Education: A Program Evaluation. *Education Dissertations and Projects*. Gardner-Webb University. https://digitalcommons.gardner-webb.edu/education_etd/225
- National Council for the Social Studies. (2010). National curriculum standards for social studies. Erişim Adresi: <https://www.socialstudies.org/>
- Oran, M., & Karalı, M. A. (2019). Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı değerlendirme sorunlarının Bloom taksonomisinde bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 88-104. <https://doi.org/10.29065/usakead.635309>
- Oral, B., (Ed.) ve Çoban, A. (Ed.) (2020). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özkara, T. C., ve Daş, H. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma yönelik öz yeterlik algıları ile yer temelli eğitime ilişkin tutumları. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 8(101), 2610-2621. <https://doi.org/10.21733/ibad.846169>
- Özdemir, S. M., Altıok, S., Baki, N. (2015). Bloom'un yenilenmiş taksomomisine göre sosyal bilgiler öğretim programı kazanımlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 4(3), 363-375. Erişim Adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/40.soner_mehmet_ozdemir.pdf
- Öztürk, C. (Ed.) (2015). *Sosyal bilgiler öğretimi. Demokratik vatandaşlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Place-based Education Evaluation Collaborative. (2010). The benefits of place-based education: A report from the place-based education evaluation collaborative. Erişim Adresi: <https://promiseofplace.org/research-evaluation/research-and-evaluation/benefits-of-place-based-learning-peec-report-2010>
- Powers, A. L. (2004). An evaluation of four place-based education programs. *The Journal of Environmental Education*, 35(4), 17-32. <https://doi.org/10.3200/JOEE.35.4.17-32>

- Promise of Place. (2010). The benefits of place-based education: a report from the place-based education evaluation collaborative. <https://www.promiseofplace.org/>
- Resor, C. W. (2010). Place-based education: What is its place in the social studies classroom? *The Social Studies*, 101(5), 185–188. <https://doi.org/10.1080/00377990903493853>
- Ross, E. W. (2012). *The social studies curriculum. purposes, problems, and possibilities*. Albany: State University of New York Press
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Şendil, Ç. Ö., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1456954>
- Semken, S., Ward, E. G., Moosavi, S., ve Chinn, P. W. U. (2017). Place-based education in geoscience: Theory, research, practice and assessment. *Journal of Geoscience Education*, 65(4), 542–562. <https://doi.org/10.5408/17-276.1>
- Smith, G. A. (2002). Place-based education learning to be where we are. *Phi Delta Kappan*, 584-594. <https://doi.org/10.1177/003172170208300806>
- Smith, G. A. (2007). Place-based education: breaking through the constraining regularities of public school. *Environmental Education Research*, 13(2), 189–207. <https://doi.org/10.1080/13504620701285180>
- Smith, G. A., ve Sobel, D. (2014). *Place- and community-based education in schools*. New York: Routledge. Taylor & Francis.
- Sobel, D. (2004). Place-based education: Connecting classrooms and communities. Distance From Beauty Great Barrington, MA: The Orion Society, 7.
- Sobel, D. (2023). *Yer temelli eğitim okulu ve yaşadığımız çevreyi birleştirmek*. (Çev. Eda Askari). İstanbul: Yeni İnsan.
- Şahin, E. (2020). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı*. Ankara: Anadolu Yayıncılık.
- Şanlı, C., ve Pinar, A. (2017). Sosyal bilgiler dersi sınav sorularının yenilenen Bloom taksonomisine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 949-959. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330234>

- Şenses, A. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki soruların kapsam-geçerlik ve Bloom taksonomisine göre analizi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:231698).
- Tabaru Örnek, G. (2022). *Hayat bilgisi dersinde yer temelli öğretim uygulamalarının öğrencilerin girişimcilik becerisi ve çevre okuryazarlığına etkisi*. [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:760749).
- Tanrıöğen, A. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı yayıncılık
- Theobald, P. (1997). Teaching the commons: Place, pride, and the renewal of community. New York: Routledge Westview Press. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9780429496950>
- Tosun, A. ve Gökçe, N. (2024). 2018 ve 2024 Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının sürdürülebilir kalkınma amaçları açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11 (40), 249-283. doi : 10.29228/INESJOURNAL.78214
- Türk, M. (2023). *Evsel atıklar ve geri dönüşüm konusunda yer temelli eğitimin öğrencilerin akademik başarı ve tutumları üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 825416).
- Tüysüz, S. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 4. sınıf ders kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık.
- Uymaz, M., ve Çalışkan, H. (2019). Öğretmen yapımı sosyal bilgiler dersi sınav sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 27(1), 331-346. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2637>
- Üztemur, S., Dinç, E., ve Acun, İ. (2018). Yer temelli eğitim yaklaşımı ve sosyal bilgiler öğretim programlarına yansımaları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 141- 158. <https://doi.org/10.17679/inuefd.326727>
- Wanich, W. (2006). Place-based education in the united states and thailand: with implications for mathematics education. Working Paper No. 33. *Appalachian Collaborative Center for Learning, Assessment, and Instruction in Mathematics (ACCLAIM)*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495019.pdf>

- Wilson, L. (2016). Anderson and Krathwohl Bloom's taxonomy revised understanding the new version of Bloom's Taxonomy. *The Second Principle*, 1(1), 1-8. Erişim Adresi: https://quincycollege.edu/wp-content/uploads/Anderson-and-Krathwohl_Revised-Blooms-Taxonomy.pdf
- Woodhouse, J. L., ve Knapp, C. E. (2000). Place-based curriculum and instruction: Outdoor and environmental education approaches. *Clearinghouse on Rural Education and Small Schools, Appalachia Educational Laboratory*. Charleston, WV 253251348.
- Wu, P. Z. (2010), *Demarginalizing Knowledge Through Place-Based Learning : Exploring The Educational Experience At The Lo'i*. (Master's Thesis). University of Hawaii. Erişim Adresi: <http://hdl.handle.net/10125/101791>
- Vander-Ark, T. (2016). Genius Loci: Place-Based Education & Why It Matters. *Getting Smart*. Erişim Adresi: <https://www.gettingsmart.com/2016/07/28/genius-loci-place-based-education-why-it-matters/>
- Yemini, M., Engel, L., ve Ben Simon, A. (2023). Place-based education—a systematic review of literature. *Educational Review*, 1-21. <https://doi.org/10.1080/00131911.2023.2177260>
- Yıldırım, A., ve şimsek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, C., Kaplan, F., Kuru, H., ve Yılmaz M., (2022). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yıldırım, Y., ve Çalışkan, A. (2024). 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programının 2005, 2015 ve 2018 programlarıyla karşılaştırılmalı analizi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8(1), 108-142. <https://doi.org/10.46452/baksoder.1485390>
- Yıldız, N., ve Mentiş Taş, A. (2015). Hayat bilgisi 1, 2 ve 3. sınıf programı ile ders kitaplarının yer temelli eğitim açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 273-284. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40015/475765>
- Yıldız Yılmaz, N., ve Tabaru, G. (2017). Fen bilimleri 3 ve 4. sınıf öğretim programı ile ders kitaplarının yer temelli eğitim açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1584-1605. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.31178-338849>

- Yılmaz, A., & Gazel, A. A. (2017). 4. ve 7. sınıf sosyal bilgiler derslerinde sorulan öğretmen sorularının Bloom taksonomisinin bilişsel alanına göre incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 173-186. doi: 023111230054114
- Yüceer, D. (2022). Türkçe öğretiminde soru hazırlamada yararlanılabilecek iki taksonomi: Bloom ve Barrett taksonomisinin karşılaştırmalı incelemesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 10(1), 67-84. <https://doi.org/10.35233/oyea.1110666>
- Yüksel, S. (2007). Bilişsel alan sınıflamasında (taksonomi) yeni gelişmeler ve sınıflamalar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 479-509. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26115/275131#article_cite



EKLER

Ek 1. Etik kurul onay belgesi



T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu



Sayı : E-61923333-050.99-227557
Konu : 16/01 Prof. Dr. Şenol BEŞOLUK

06.03.2023

Sayın Şenol BEŞOLUK

İlgi : 03.03.2023 tarihli ve E--000-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 06.03.2023 tarihli ve 16 sayılı toplantısında alınan "01" nolu karar ile Prof. Dr. Şenol BEŞOLUK'un başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Murat İSKENDER
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Ek 2. Etik kurul onay belgesi karar

KARAR

1. Prof. Dr. Şenol BEŞOLUK'un “ Yerel, Tarihi, Kültürel ve Doğal Varlıkların Öğretim Programları ile Entegrasyonu ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Prof. Dr. Şenol BEŞOLUK'un “ Yerel, Tarihi, Kültürel ve Doğal Varlıkların Öğretim Programları ile Entegrasyonu ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Ek 3. Ders kitabı etkinlik inceleme formu

Kitap (A/B)		
Ünite		
Kazanım		
Konu		
Etkinliğin türü		
Etkinlikte kazandırılması hedeflenen beceriler		
Etkinliğin kullanıldığı aşama		
Etkinlikte kullanılan yöntem/teknik		
Etkinliğin amacı		
Etkinliğin yer temelli eğitim boyutu		
Etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki yeri		